

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MESLEK LİSESİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
İŞLETMELERDE GÖRDÜĞÜ TEMEL BECERİ
EĞİTİMİNİN ETKİLİLİĞİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ
GÖRÜŞLERİNİNİNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Alparslan GÖÇEN

Enstitü Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı: Eğitim Programları ve Öğretim

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI

EKİM-2007

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MESLEK LİSESİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
İŞLETMELERDE GÖRDÜĞÜ TEMEL BECERİ
EĞİTİMİNİN ETKİLİLİĞİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alparslan GÖÇEN

Enstitü Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı: Eğitim Programları Ve Öğretim

Bu tez .././2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

.....
Jüri Başkanı

.....
Jüri Üyesi

.....
Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını tezin herhangi bir kısmının bir üniversite veya başka üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Alparslan GÖÇEN

11/10/2007

ÖNSÖZ

Meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde gördükleri uygulamalı beceri eğitiminin etkililiği konulu çalışma, geleceğimizin teminatı olan öğrencilerin daha iyi bir mesleki eğitim almalarına yardımcı olabilmek ve yaşadıkları sorunları dile getirmek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada benden yardımlarını esirgemeyen Danışman Hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI beye teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tüm çalışmalarım da benden yardımlarını esirgemeyen ailem ve iş arkadaşlarıma da minnettar olduğumu ifade ederim.

Alparslan GÖÇEN

11/10/2007

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ	xi
OZET	xiii
SUMMARY	xiv
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	14
1.1.1 Mesleki Eğitim	14
1.2. Mesleki Eğitim Modelleri	17
1.3. Mesleki Eğitim, İstihdam İlişkisi	20
1.4. Türkiye’de Mesleki Eğitimin Tarihçesi	22
1.4.1. Cumhuriyet Öncesi Mesleki Eğitim.....	22
1.4.2. Cumhuriyet Dönemi	26
1.5. Günümüzde Mesleki Eğitim	29
1.5.1. Çıtraklık ve Yaygın Eğitim	30
1.5.2. Mesleki ve Teknik Liseler	30
1.5.3. Yüksek Öğretim	41
1.5.4. Sakarya İli’nde Mesleki Eğitim.....	41
1.6. Meslek Lisesi Öğrencilerinin İşletmelerde Meslek Eğitimi Türkiye Uygulaması..	44
1.7. 4702 Sayılı Yasanın Getirdiği Yenilikler.....	46
1.8. Avrupa Ülkelerinde Mesleki Eğitim	48
1.8.1. Dünyada Okul Sanayi İşbirliği.....	48
1.8.2. Almanya	51
1.8.3. Avusturya	53
1.8.4. İngiltere	54
1.9. İlgili Araştırmalar	56
1.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	56
1.9.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar.....	57

BÖLÜM 2 :ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	60
2.1. Araştırmanın Modeli	60
2.2. Evren ve Örneklem	60
2.3. Veri Toplama Araçları	61
2.4. Verilerin Toplanması	62
2.5. Verilerin Çözümlemesinde Kullanılan Teknikler	63
BÖLÜM 3 :ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLAR	64
3.1. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Özellikleri Açısından Dağılımları ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	64
3.2. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşyerindeki Amirine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	64
3.3. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	67
3.4. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmede Ve Okulda Kazandıkları Mesleki Becerilerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgu Ve Yorumlar.....	69
3.5. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme Bulmasına Yönelik Bulgu Ve Yorum ..	71
3.6. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Öğrencinin Gelecek Kaygısına Cevap Vermesine Yönelik Bulgu Ve Yorumlar.....	73
3.7. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme Eğitimi Süresine Yönelik Bulgu Ve Yorumlar	75
3.8. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyerindeki Diğer Personelin Tutumuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	76
3.9. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Ücret Durumuyla İlgili Bulgu Ve Yorumlar	79
3.10. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmelerde Bulunan Araç Gereçlere Yönelik Bulgu Ve Yorumlar.....	80
3.11. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleki Kazanımlarına Yönelik Bulgu Ve Yorumlar	82
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	96
ÖZGEÇMİŞ.....	100

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
APK	:	Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu
CEDEFOP	:	Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirilme Merkezi
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
OSANOR	:	Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi Projesi
TAMEM	:	Türk Alman Eğitim Merkezi

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Öğretim Yıllarına Göre Erkek Teknik Öğretim Okulları Öğretmen Sayıları ...	30
Şekil 2: Öğretim Yıllarına Göre Erkek Teknik Öğretim Okulları Öğretmen Sayısı	31
Şekil 3: Öğretim Yıllarına Göre Erkek Teknik Öğretim Okulları Öğrenci Sayısı	31
Şekil 4: Öğretim Yılları Arasında Erkek Teknik Öğretim Okulları; Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarındaki Değişim Oranları (%).....	32
Şekil 5: Öğretim Yıllarına Göre Kız Teknik Öğretim Okulları Okul Sayısı.....	33
Şekil 6: Öğretim Yıllarına Göre Kız Teknik Öğretim Okulları Öğretmen Sayısı.....	33
Şekil 7: Öğretim Yıllarına Göre Kız Teknik Öğretim Okulları Öğrenci Sayısı.....	34
Şekil 8: Öğretim Yılları Arasında Kız Teknik Öğretim Okullarındaki Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarındaki Değişim Oranları (%)	35
Şekil 9: Öğretim Yıllarına Göre Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları Okul Sayısı	36
Şekil 10: Öğretim Yıllarına Göre Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları Öğretmen Sayısı	36
Şekil 11: Öğretim Yıllarına Göre Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları Öğrenci Sayısı.....	37
Şekil 12: Öğretim Yılları Arasında Ticaret ve Turizm Öğretimi Okullarındaki Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarındaki Değişim Oranları (%).....	37
Şekil 13: Öğretim Yıllarına Göre Din Öğretimi Okulları Okul Sayısı.....	38
Şekil 14: Öğretim Yıllarına Göre Din Öğretimi Okulları Öğretmen Sayısı.....	39
Şekil 15: Öğretim Yıllarına Göre Din Öğretimi Okulları Öğrenci Sayısı.....	39
Şekil 16: Öğretim Yılları Arasında Din Öğretimi Okullarındaki Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarındaki Değişim Oranları (%).....	40
Şekil 17: Öğretim Yıllarına Göre Sakarya İlindeki Mesleki ve Teknik Okul Sayısı	41
Şekil 18: Öğretim Yıllarına Göre Sakarya İlindeki Mesleki ve Teknik Okullarında Öğretmen Sayıları	42
Şekil 19: Öğretim Yıllarına Göre Sakarya İlindeki Mesleki ve Teknik Okullarında Öğrenci Sayıları	43
Şekil 20: İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrenci sayısı (1999-2004).....	45
Şekil 21: Gelişmiş bazı ülkelerde genel ve mesleki eğitimde öğrenci dağılımı (apk 2003-2004)	51

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 : Araştırma Kapsamına giren meslek liseleri ve öğrenci sayıları	62
Tablo 2 : Öğrencilerin Bölümlere Göre Frekans Ve Yüzde Değerleri	64
Tablo 3 : İşyerindeki Amirin Mesleki Öğrenimime Katkısına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	65
Tablo 4 : İşyerindeki Amirin Tutumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	65
Tablo 5 : İşyerindeki Amirin Yasal Düzenlemeye Uyumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	66
Tablo 6 : İşyerindeki Amirin Öğretme İlgisine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri .	66
Tablo 7 : İşletmenin Yasal Düzenlemeye Uyumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	67
Tablo 8 : İşletmenin İzin İle İlgili Yasal Düzenlemeye Uyumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	68
Tablo 9 : İşletmenin Çalışma Saatleri İle İlgili Yasal Düzenlemeye Uyumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	69
Tablo 10 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmedeki Kazanımlarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	70
Tablo 11 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Okuldaki Kazanımlarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	70
Tablo 12 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme yerinin Tespitinin Okul Tarafından Yapılmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	71
Tablo 13 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme yerinin Tespitinin Kolay olmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	72
Tablo 14 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme yerinin Tespitinin Zor Olmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	73
Tablo 15 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmeyi Gelecekte Çalışabileceği Yer Olarak Görmesine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	74
Tablo 16 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmeyi Gelecekte çalışacağı Yer Olarak Görmemesine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	74
Tablo 17 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Süresinin Bir Yıl Olmasını Yeterli Bulmalarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	75

Tablo 18 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Süresini Yeterli Bulmalarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	76
Tablo 19 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyeri Personelinin Yardımcı Olmasına Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	77
Tablo 20 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyeri Personelinin Araç Gereç Kullanımında Yardımcı Olmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	77
Tablo 21 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyeri Personelinin Farklı Davranmalarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	78
Tablo 22 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyeri Personelinin Alanıyla İlgili Öğrenme Durumlarına Yönelik Bulgular Ve Yorumlar	78
Tablo 23 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Yasal Düzenlemeye Göre Alması Gereken Ücret Durumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	79
Tablo 24 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Aldıkları Ücretin Yükseltilmesine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	80
Tablo 25 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmelerinin Sahip Olduğu Araç ve Gereçlere Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	81
Tablo 26 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme-Okul Araç Gereçlerini Karşılaştırmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	81
Tablo 27 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmede Kullanması Gerekli Araç Gereçlere Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	82
Tablo 28 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitimi Sonucu Kazandığı Deneyime Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri	83
Tablo 29 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Okul Sonrası Farklı Bir Alanda Çalışmak İstemesine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri.....	83

Tezin Başlığı: Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin İşletmelerde Gördüğü Temel Beceri Eğitiminin Etkililiğine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Sakarya İli Örneği)	
Tezin Yazarı: Alparslan GÖÇEN	Danışman: Yrd.Doç.Dr.Ahmet ESKİCUMALI
Kabul Tarihi: 11/10/2007	Sayfa Sayısı: 14 (Ön Kısım) 96 (Tez) 4 (Ekler)
Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri	Bilim Dalı: Eğitim Programları Ve Öğretim
<p>Bu çalışmayla öğrencilerin işletme beceri eğitimine yönelik görüşleri araştırılmıştır. Araştırmanın amacı, işletme beceri eğitiminin etkililiğine yönelik öğrenci görüşlerinin saptanmasıdır.</p> <p>Araştırmanın evrenini, Sakarya İlî sınırları içerisinde yer alan meslek liselerinin değişik bölümlerinde 2005- 2006 öğretim yılında işletmelerde beceri eğitimi görmüş on birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına giren 6 meslek lisesinden 250 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS programı kullanılarak çözümlenmiştir.</p> <p>Araştırma sonucuna göre; İşletme yetkilileri meslek lisesi öğrencilerinin kişisel becerilerine katkı sağlamaktadır. İşletme yetkilisi çoğunlukla yasal düzenlemelere uymaktadır. İşletme yetkilileri öğrencilere işyerlerindeki diğer personelden farklı davranmaktadır. Öğrencilerin çalışacağı işletme büyük oranda okul tarafından belirlenmektedir. Öğrenciler Sakarya bölgesinde işletme bulmak için fazla zorlanmamaktadırlar. Meslek lisesi öğrencilerine göre işletme beceri eğitiminin öğrencinin kişisel gelişimine büyük bir etkisi olmaktadır. İşletme beceri eğitiminin süresi arttırılmalıdır. Öğrencinin işyerinde kazandığı beceri okuldakine oranla daha fazladır. İşletme öğrencinin gelecekle ilgili iş bulma kaygısına büyük oranda cevap verebilmektedir. Öğrenci okulda göremediği makine ve aletleri işletmede görmektedir. Öğrenci mesleğiyle ilgili kendisi için gerekli tüm aletleri işletmede görmektedir. İşletmedeki değişik alet ve makinelerin kullanımında işyeri sahibi yardımcı olmaktadır. İşyerindeki personel büyük oranda işletmedeki öğrenciye yardımcı olmaktadır. Öğrencilerin işyerinde meslekleriyle ilgili deneyimleri artmıştır. Öğrencilerin büyük bir kısmı kendi alanlarına yönelik bir işletmede iken küçük bir kısmı alanlarıyla ilgisi olmayan işletmelerde beceri eğitimi görmektedir. İşletmeye giden öğrenciler ulaşım sorunu çekmemektedir. İşletmelerin büyük bir kısmında teorik bilgi verilmemektedir. İşletmede eğitimi büyük oranda usta öğreticiler tarafından verilmektedir. Öğrenciler en çok işletme personeli ile uyumsuzluk sebebiyle dönem arasında işletme değiştirmektedir. İşletmeler büyük oranda öğrencilerin gelecek kaygısına cevap verebilmektedirler.</p>	
Anahtar Kelimeler: İşletme Beceri Eğitimi, Mesleki gelişim,	

Sakarya University Institute of Social Sciences   Postgraduate Thesis Summary

Title of Thesis : Evaluation of Students' Opinions Towards Basic Skill Education Effects That Graduate Students in Vocational School Experienced in Business Administrations	
Writer of Thesis: AlparslanGÖÇEN	Adviser : As.Prof.Dr. Ahmet ESKİCUMALI
Acceptance Date : 11/10/2007	Num.of Pages: 14(frontpart) 96(Thesis) 4(Appendixes)
Main Science Branch : Education	Science Branch : Education Programs and Teaching Sciences
<p>This study evaluation of students' opinions towards skill training effects are researched. The aim of this research is to determine students' opinions towards skill training effects.</p> <p>The scope of this research is on ten freshmen students who experienced skill training in business administration in 2005-2006 education period in vocational schools from different departments that are located in Sakarya city boundary. A poll has been applied to 250 students from 6 vocational schools that are included to this research. The data taken from the research has been analyzed by using SPSS program.</p> <p>According to the results of research ; business administration competents assist in vocational school students' individual skills. Business administration competent usually obeys the legal orders. The competents behave differently to students from the other personnel. The business administration where the students are going to work are mostly selected by their school. Students don't find any difficulties to find business administrations in Sakarya region. Compared to vocational school students administration skill training has a great effect on students' personal progress.</p> <p>The duration of administration should be increased. The skills that students gain from the administrations is much more than their schools. Administrations give response to the students' worries about finding jobs in the future. Students have the chance to see the tools that they can't see in their schools. The owner of the administration help students to use different tools and machines. Students' experiences about their profession increased. While most of the students take part in administrations about their field, few students take part in administrations that are not related with their field. Students who take part in administrations have problems in transportation. Theoretical knowledge is not given in most parts of administrations. Training in administrations are mostly given by skilled workmen. Students mostly change administrations between periods because of having lack of harmony with the administration personnel. Administrations give response to students' worries about their future.</p>	
Keywords: Cooperative Education ,technical education	

GİRİŞ

Toplumun en önemli unsuru olan insan bütün sosyal ve ekonomik faaliyetlerin odak noktasındadır. Kalkınma, zenginleşme, daha fazla gelir ve daha iyi iş imkânı insanın yetiştirilmesi ile orantılıdır. Bunun en iyi yolu da eğitimidir. Eğitim fertlerin ve toplumun gelişmesini hızlandıran, ekonomik kalkınmasını destekleyen, kültürel değerleri koruyan, geliştiren, nesilden nesile aktaran birlik ve bütünlüğü sağlayan en önemli faaliyetlerinden biridir.

Eğitimin fertlerin ve milletlerin hayatında önemli bir rolü vardır. Bunun için her ülke ekonomik ve teknolojik gelişmeleri takip edebilmek nedeniyle kendi bünyesine uygun bir eğitim politikası tayin ve tespit etmek ve buna göre bir eğitim sistemi kurmak ve işletmek zorundadır.

Türk Milli Eğitimi; Mustafa Kemal Atatürk'ün idealinde şekillendirdiği hedeflere ulaşmak, sürekli değişim ve gelişme içerisinde olan dünya şartlarına uyum sağlamak için gerekli bilgi ve becerilerle donatılmış nitelikli insanı yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

“Efendiler , Terbiye ve tedriste tatbik edilecek usul; malumatı insan için fazla bir vasıtai tahakküm yahut medeni bir zevkten ziyade maddi hayatta muvaffak olmağa temin eden ameli ve kabili istimai bir cihaz haline gelmektedir.”

M.Kemal Atatürk

“Muallimler! Erkek ve kız çocuklarımızın, aynı suretle bütün tahsil derecelerindeki talim ve terbiyelerinin amelî olması mühimdir. Memleket evlâdı, her tahsil derecesinde iktisadî hayatta âmil (etkin), müessir ve muvaffak olacak surette teçhiz olmalıdır.”

M. Kemal Atatürk

M. Kemal Atatürk, yukarıda da ifade ettiği gibi, eğitimin her şeyi biraz bilen fakat hiçbir şeyi iyi bilmeyen, sefalet ve açlığa mahkûm insanlar değil, üretici, yararlı, hayatta başarılı olacak insanlar yetiştirmesini istemiştir.

Türkiye kalkınmanın aracı olarak hızlı sanayileşme yolunu seçmiş ve benimsemiştir. Sanayiye öncelik verilmiş olması ve bu alandaki gelişmeler her alanda mesleki ve teknik eğitim görmüş insan gücüne olan talebi de artırmıştır. Sanayileşmenin istenilen seviyeye

ulaşabilmesi, gelişebilmesi, ihtiyaç duyulan sayı ve nitelikteki insanın planlı veya programlı bir şekilde yetiştirilmesine bağlıdır.

Endüstrileşme sürecini oluşturan en önemli unsurlardan biri yetişmiş insan gücüdür. Bu durum insan gücü ile eğitim arasındaki ilişkini boyutlarını geliştirmektedir. Çağdaş teknoloji kullanacak bireylerde gerekli bilgi beceri ve davranışları geliştirmeden, teknolojinin devamı sağlanamaz. Gelişen teknolojiye uygun fabrikalar kurmak gelişen insan gücü ihtiyacını doğurmaktadır. İnsan gücü ihtiyacını karşılamadan gelişmiş tesisler kurmak ülke ekonomisini değiştirmekten ziyade işsizliği arttırmaktadır(Doğan 1995).

Bir ulusun sahip olacağı en önemli üretim faktörü eğitilmiş insan gücüdür. Eğitilmiş insan gücü toplumdaki iş gücü kalitesini de arttırmaktadır.

Büyük değişim ve gelişmelerin yaşandığı dünyamızda ülkemiz sosyal ve ekonomik alanlarda olduğu gibi sanayileşme alanında da büyük gelişmeler yaşamaktadır. Sanayileşmenin gerektirdiği insan gücü plan ve program dahilinde yetiştirilmesi gerekmektedir.

Genç nüfusa sahip olan ülkemizde ise bu nüfusa rağmen eğitim olanaklarının sınırlı olması sebebiyle tek hedef olarak sivrilen yüksek öğretim herkesin yararlanabileceği bir kurum olmaktan çok uzaktır. Orta öğretimden sonra yüz binlerce genç istihdam olanaklarının da sınırlı olması sebebiyle açıkta kalmakta ya da yetenekleri dışında bir alanda zorunlu olarak çalışmaktadır(Arslan 1992).

Günümüzde bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, hızlı sanayileşme ve uzmanlaşma, nüfus hareketleri, aşırı şehirleşme, toplum ve aile düzeninde demokratlaşma üretim ve tüketim kültüründeki değişim, bireyin çevreyle olan ilişkilerini düzenleyen temel etkenler olarak göze çarpmaktadır. Bütün bu gelişmeler bireyi çevreye hazırlayan kurum olan okulunda bu değişimlere duyarlı ve onlarla uyumlu olması zorunluluğunu getirmektedir(Doğan 1995).

21. yüzyılda tüm çalışanlardan teknolojiyi anlayabilecek kadar temel becerilere sahip, ekip ruhuna uyumlu, değişikliklere kolay adapte olan, karar veren ve problem çözebilen, yazılı ve sözlü iletişim kurabilen, kaliteli ürün ve hizmet üretiminde sorumluluk alacak bir birey olmaları beklenmektedir.

Bu tür yeterlikleri eğitim kurumlarının tek başına geliştirmeleri mümkün görülmemektedir.

Okulların hem deneyimlerinin hem de kapasitelerinin bu yeterlikleri geliştirmeye yeterli olmadığı kanısı yaygındır. Genç ve yetişkinlerin 21. yüzyılda sahip olmaları gerekli yeterlikler ancak okullarla-işletmelerin işbirliği yapmaları ile gerçekteşebilir. Okul-İşletme işbirliğini gerektiren bir başka önemli nokta ise, öğrencilerin sınıfta öğrendiği kavramları günlük ve iş yaşamında kullanabilmesi için öğrenilen kavramlar ile bu kavramların kullanılacağı ortamlar arasında ilişki kurulması gerekliliğidir. Başka bir deyişle öğrenci yeni bilgileri bildiği ve koşullarını anladığı bir çevre ile ilişki kurarak öğrenmektedir. Bu bakımdan öğrenme ortamı sınıf, laboratuvar ve işletmeyi içerecek biçimde kapsamlı olarak ele alınmalıdır.

Meslek Liselerinin işletmelerle işbirliği yapmalarını zorunlu kılan bir diğer önemli unsur da üretimde önemli bir yeri olan özel makine ve araçların okullara alınmalarının güçleşmiş olmasıdır. Mesleki eğitim için gerekli makine ve araçlar çok pahalı olmakta, bu araçlar temin edilse bile teknolojiadaki hızlı gelişme bu makinelerin teknolojik ömrünü kısa zamanda yitirmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca bu makine ve cihazları okullarda kullanacak elemanlar yetersizdir. Bu durum okul-işletme işbirliğini zorunlu hale getirmektedir.

İşletmelerde uygulanan beceri eğitimi ile ilgili araştırmalara bakıldığında bu yöntemin normal programlara göre daha ekonomik, yönetim yönünden geçerli ve mezunları işe yerleştirme yönünden daha başarılı olduğu gözlemlenmektedir. Bu program birçok ülkede yasalarla uygulanmaktadır.

Yapılan bir araştırmada(Wilson 1974) kişisel değerler, sosyal değerler ve diğer insanlara karşı davranışlar bakımından bu eğitime katılanlarla katılmayanlar arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. İşletme beceri eğitimine katılan öğrencilerde yoğun çalışma ortamlarına uyumun daha fazla olduğu görülmüş. Yine aynı araştırmada bu eğitimi alan öğrencilerin mesleğini daha bilinçli seçtikleri, ilgi ve yeteneklerini daha iyi tanıdıkları, daha fazla meslek araştırmaları yaptıkları, meslek olanaklarını daha iyi öğrendikleri ve mevcut meslekler arasında daha gerçekçi oldukları belirtilmiştir.

1969 yılında Alkan tarafından yapılan araştırmada; genel lise ve ortaokullarda işe hazırlayıcı herhangi bir nitelik bulunmadığı, meslek liseleri amaçlarını gerçekteştirmedikleri görölmüştür.

1982 yılında Harosky tarafından Amerika da yapılan bir araştırmayla staj eğitimi alan öğrencilerin bu eğitimden dolayı kendilerini daha fazla yeterli buldukları saptanmıştır.

Eğitimcilerin bu konudaki araştırmalarından ortaya çıkan genel kanı; staj eğitimi sonucunda öğrencilerin gerçekte hayatta daha başarılı olma, olgunlaşma, kendine güven kazanma, sağduyulu ve amaçlı bir şekilde hayata uyum sağlamaları sağlanmaktadır.

Birçok staj eğitim programının amacı, mesleğe yönelik çalışma programları vasıtasıyla mesleki gelişmeyi sağlamaktır. Meslek seğıimi birey için hayati önem taşımaktadır. Kişi seğıtiği mesleğin eğitimini aldıktan sonra bir ömür bu mesleği icra ederek geçimin sağlayacak ve toplumda sosyal statü elde edecektir. Bu sebeple mesleği öğrenme aşamasında gerçekte ortamda çalışmak, mesleğinin özelliklerini gerçekte ortamda görerek tanımak kişinin kendi özellikleriyle mesleki yeterlilikleri karşılaştırması için bulunmaz fırsattır.

Staj eğitimiyle mesleki algı düzeyi çok düşük olmayan deneyimli insan gücü yetişerek toplumdaki arz talebin dengelenmesine yardımcı olunmaktadır. Piyasanın temel beklentisi işletmedeki temel gereksinimlere işleyişe alışkın takım çalışmasına uyumlu bireylerin istihdam edilerek verimin arttırılması yönündedir. Böylelikle staj çalışmasıyla birey işletme tarafından tanınmakta ve işletme çalışma koşullarına vakıf olmaktadır.

Böylelikle eğitim öğretim kurumlarında bir tasarruf sağlanırken, diğer yandan bireyin mesleki gelişimine olumlu katkılar oluşturulmaktadır. İşletmelere de nitelikli insan gücü kaynağı sağlayarak toplumsal kaliteyi arttırmaktadır.

İşletme eğitiminin bireyin gelişimine, topluma işletmelere ve okula sağladığı yararlar ortadadır. Ancak işletme eğitiminin uygulamalarında taraflar arasında bazı sorunlarla karşılaşılmaktadır. Okul idaresi, öğrenci, koordinatör öğretmen ve işletme yetkilisi olarak bilinen taraflar arasında staj eğitimi süresince yaşanan sorunlar işletme eğitiminde verimi oldukça düşürmektedir.

Bu araştırmada işletme eğitiminin uygulanması esnasında karşılaşılan sorunlarla ilgili oğrenci görüşleri tespit edilerek değerlendirilmiş, bu sorunlara uygun çözüm yolları ortaya konulmuştur.

Problem Cümlesi

Meslek lisesi son sınıf oğrencilerinin işletmelerde gördüğü temel beceri eğitimi uygulamasına yönelik görüşleri nasıldır?

Alt Problemler

1. Meslek lisesi oğrencilerinin kişisel özellikleri nelerdir?
2. Stajyer oğrencinin;
  - a) İşyerindeki amirinin tutumu,
  - b) İşyerinde yasal düzenlemeye uyum oranı,
  - c) İş yerinde kazandığı beceri oranı
  - d) İş yeri bulma yöntemleri
  - e) Staj süresinin yeterliliği
  - f) İşyerindeki personelin tutumu
  - g) İşyerinin temel görevi hakkındaki görüşleri nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Gelişen ve sürekli değişen endüstri toplumunda nitelikli mesleki eğitim almış birey ihtiyacı toplumumuzun tüm kesimleri tarafından kabul edilmiş bir gerçekliktir.

Dünya'da teknoloji ve hizmetler alanında çok hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu alanlarda ülkeler arası ve iç piyasalarda kıyasıya bir rekabet mevcuttur. Bu acımasız ortamda ayakta kalabilmek için daha seri ve daha kaliteli üretime ihtiyaç duyulmaktadır. Yeni teknolojiler üretmek için de, mevcut teknolojileri en uygun şekilde kullanabilmek için de emeğin vasfının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu ise mesleki eğitimle mümkündür. Ucuz, vasıfsız işgücü ile düşük maliyetle üretim yaparak ayakta kalabilmenin dönemi artık gerilerde kalmıştır. Bu nedenle mesleki eğitim ayrıca önem arz etmektedir(Ünsür, 1998).

Dünyada 1990 lı yılların başında ekonomik gelişimine uygun düşen tanımların başında hızlı bir dönüşüm, sürekli bir belirsizlik, küreselleşme ve yeniden yapılanma olguları gelmektedir. Bilgi akışının sürekli yüksek bir ivmeyle artması hızlı bir dönüşümü ortaya koymakta, küreselleşmeyle sürekli iç içe olan sistemler birbirine yaklaşırken bir yandan da en iyi hangisi sorusunu gündeme getirmektedir. Belirsizlik ise kurumsal tabanda alınan kararların günlük ihtiyaçlara ne derece uyum sağlayacağını endişesiyle oluşmaktadır. Teknolojik gelişme sürekli bir bilgi akışıyla desteklenmektedir. Bilgi akışının ilk kaynağından dünyaya yayılması doğru bilgi akışını da beraberinde getirmiştir.

Ancak bilgi ne kadar ilerlerse ilerlesin bilgiyi teknolojiye ve teknolojiyi de üretimin emrine verecek olan çalışan kadrolar olacaktır. Üretimde kullanılan işgücü ne kadar vasıflı olursa o işin yapılması için geçen zaman, işi doğru yapabilme gibi faktörler o denli ekonomik olarak gerçekleşecektir. Bir ülkenin işgücü kazanabileceği vasıf oranında üretim verimliliğini arttıracaktır. İş gücü piyasasında gittikçe artan boyutlarda vasıflı işgücü rekabeti mevcuttur.

Günümüzde iş potansiyeli nüfus potansiyeli ile birlikte doğru orantılı artmadığından mevcut durumdaki işlere talep çok daha fazla niteliklere sahip işgücünden gelmektedir. Özellikle örgün eğitime olan talep ile bazı meslek gruplarında gereksiz ciddi yığılmalar meydana gelmektedir. Bu durum gelişmekte olan ülkemizdeki nitelikli ara eleman

ihtiyacını engellemektedir. Teknolojiyi zamanında ve doğru kullanması gerekenler yani üretimde faal olarak yer alan ara elemanlara yönelik eğitim bir türlü ağırlık kazanmamaktadır.

Tüm bu koşullar göz önüne alındığında mesleki eğitimde uygulanan işletme beceri eğitiminin ve okul-İşletme diyalogunun önemi gittikçe artmaktadır. Günümüzde gelişmiş bütün ülkelerde okul İşletme diyalogu tartışmasız bir gereklilik olarak kabul edilmekte ve bu ülkelerdeki mesleki ve teknik eğitim büyük oranda bu diyaloga dayanmaktadır. Bunun nedeni; teknolojik üretimin hız ve önem kazandığı son yıllarda her alandaki üretim faaliyetlerinin, eğitim ve araştırmanın birlikteliğine giderek daha fazla dayanmasıdır. Bu birliktelikte okullar; eğitim ve araştırma, işletmeler ise üretim ayağını temsil etmektedir. Bilim ve teknolojinin her alanda bir üretim faktörü haline gelmesiyle, okul-İşletme arasındaki geleneksel işbirliği de yeni boyutlar kazanmıştır. Bu yeni süreçte okul ile İşletme arasındaki diyalog, bir gereklilik olmaktan öte hem okul ve hem de işletmelerin ayakta kalabilmesi için bir zorunluluk haline gelmiştir. Bunun sonucunda her iki kesimde birbirine daha da yaklaşmış ve bağımlı hale gelmiştir (TÜBİTAK,1994).

Mesleki ve teknik eğitimde okul İşletme diyalogu bu konudaki nicel ve nitel ihtiyaçlar ile istihdam olanaklarının uzun dönem planlanması için de gereklidir. Okul İşletme diyalogunda okullar, işletmeler ile serbest fakat zorunlu organik ilişkiler kurmalıdır (Karasar,1991).

Günümüzde etkili ve verimli bir okul-İşletme diyalogunun önemi, gerekliliği tüm çevreler tarafından kabul görmektedir. Mesleki eğitim esnasında öğrencinin işletmelerde gördüğü staj eğitimi uygulaması stajyer öğrencinin mesleki becerisine ve toplumsallaşmasına ciddi katkılar sağlamaktadır. Araştırmalar gösteriyor ki İşletme eğitimi alan bir öğrencinin almayana oranla mesleki kendine güvenilirliliği daha fazladır.

İş yaşam koşullarını gerçek ortamda gören öğrenci mezun olduktan sonra bir işte çalışmaya başladığında bu ortama uygun alışkanlıklar geliştirmekte daha az çaba sarf etmekte, işleyişin temel mantığına sahip olarak daha rahat işyerine adapte olmaktadır.

Türkiye de mesleki eğitim kurumlarının sürekli gelişen ve kendini yenileyen sanayii normlarına ulaşması ekonomik sebeplerden ötürü mümkün değildir.3308 sayılı Çıraklık

ve Mesleki Eğitim Kanunu doğrultusunda ülkemizde mesleki eğitim ciddi bir ivme kazanmış, işletmeler mesleki eğitime dâhil edilmiştir. Böylelikle mesleki eğitim kurumlarının eksiklikleri işletmelerdeki donanımların öğrenciler tarafından kullanılmasıyla giderilmeye çalışılmıştır.

Orta öğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme diyalogunun sağlanması çabalarına MEB'in geliştirdiği yarı ve tam zamanlı mesleki eğitim programları örnek olarak gösterilebilir. Bu uygulamalar değişik isimler altında uygulanmış ve bu konudaki yasalarda zaman içerisinde değişiklikler yapılmıştır. Bu konudaki en kapsamlı yasa 1986 yılında çıkarılan ve halen yürürlükte olan 3308 sayılı çıraklık ve mesleki eğitim yasasıdır.

Bu yasa ile 50 den fazla işçi çalıştıran işyerlerine çalıştırdıkları işçi sayısının %5 inden az %10 undan fazla olmamak üzere meslek lisesi ve çok programlı lise öğrencisine beceri eğitimi yaptırma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu uygulamada öğrenciler MEB tarafından sigorta edilmekte ve belli bir miktar ücret alabilmektedir. Meslek lisesinin son sınıf öğrencilerini kapsayan bu uygulamada öğrenciler, haftanın üç günü işletmeye gönderilmekte, diğer iki gün ise teorik dersleri almak için okula gelmektedir. 1999-2000 yılı itibariyle toplam 57344 işletmede 140604 öğrenci 44865 usta öğretici nezaretinde meslek eğitimi almıştır(MEB,2004).

Ancak söz konusu uygulamanın başarılı olmadığı, özellikle son yıllarda bu kademedeki mesleki ve teknik eğitim mezunlarının oldukça ciddi istihdam sorunu yaşamalarından anlaşılmaktadır. Bu istihdam sorununun temel nedenlerinden biriside mezunların iş piyasasının istediği niteliklere sahip olamamalarıdır. Sorun tek taraflı değildir. İşletmeler, eğitim ihtiyacını karşılamada okulları en son seçenek olarak görmektedir. Okullar ise işletmelerin mesleki eğitime daha fazla katkı sağlaması gerektiğini ifade etmekte, ancak onların bu ilişkiden ne beklediği nadiren sorulmaktadır.

Bunlar mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme diyalogunun mevcut şekliyle işlemediğini veya olması gereken düzeyde olmadığını göstermektedir. Çünkü mesleki ve teknik eğitimde, mezunlara iş piyasasının istediği niteliklerin kazandırılması, ancak işleyen bir okul işletme diyaloguyla sağlanabilir.

Bu araştırmayla endüstriyel üretimin gelişmiş olduğu Sakarya bölgesindeki işletme eğitiminin etkililiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Okul sanayi işbirliği okul ve sanayinin beklentilerine göre hedeflenmelidir. Sonuç olarak bu çalışma ile okul sanayi işbirliğinde görev üstlenen tarafların görüşleri doğrultusunda bölgemizde etkili bir okul-sanayi işbirliğinin kurulması konusunda yetkililere yardımcı olunması umulmaktadır.

Araştırmada işletmelerde staj gören öğrenci görüşlerine başvurulmuş ve bu görüşler temelinde işletme eğitiminin uygulaması incelenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgularla meslek lisesinde okuyan ve işletme eğitimi gören öğrencilere bu eğitim amacıyla çalıştıkları kurumların, gerekli mesleki bilgi ve beceri kazandırmada yeterli olup olmadıklarının anlaşılmasıyla, bu uygulama yeterliyse mevcut uygulama desteklenecek, eğer uygulama yeterli değilse problemlerin çözüm yolları bulunmaya çalışılacaktır. Bu çalışma nitelikli işgücünün oluşmasında önemli bir faktör olan işletme eğitimindeki amaçlanan hedefler doğrultusunda yetersizlikler varsa ve bunlar açığa çıkarıldığında çözüm için gerekli unsurlar araştırılması için yardımcı olacaktır.

Tanımlar

Atölye: Kurumlarda örgün, çıraklık ve yaygın mesleki ve teknik eğitim programlarının gerektirdiği uygulamalı derslerde; bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması amacıyla gerekli donatımı yapılmış eğitim-öğretim, uygulama ve/veya üretim yapılan ortam(Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002).

Eğitici Personel: İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye beceri eğitimini çalışma takvimine uygun olarak yaptırma, öğrenci başarısını değerlendirme ve öğrenci devam-devamsızlıklarını takip etmekle görevli kişi

İstihdam: İstihdam, üretim faktörlerinin (doğal kaynaklar, sermaye, teknoloji, bilgi düzeyi) gelir sağlamak amacıyla çalışması ya da çalıştırılmasıdır. Bir ekonomide üretim faktörlerinin tümü çalışıyor ve üretime katılıyorsa tam istihdamdan bahsedilir. Böyle bir ekonomide % 2 veya % 3'lük gibi düşük oranlarda işsizlik görülebilir. Önemli olan, açık işyerleri sayısının o anda iş arayanlardan daha fazla olmasıdır(Pekin ,1996).

İşletme: İnsanların ihtiyaçlarını doğrudan doğruya veya dolayısıyla karşılamak amacıyla işleyen ve işletilen iktisadi birim. İşletme, üretim faktörlerinin şuurlu ve sistemli bir şekilde bir araya getirilerek, azami kar elde etmek amacıyla, üretim faaliyetinde bulunulan ve bu faaliyet sonunda bir katma değer yaratılan bir ünedir (Yazıcı, 1991).

Mal ve hizmet üreten kamu ve özel kurum, kuruluş ve işyerleri (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002, s.4).

İşletmede Beceri Eğitimi: Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin teori eğitimlerini okullarında, beceri eğitimlerini işletmelerde yaptıkları eğitim uygulaması. Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme ve kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarıdır (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002, s.5).

İşletme Yetkilisi: İşletme de beceri eğitiminin yapılacağı yerin belirlenmesinden, eğitici personelin görevlendirilmesinden ve beceri eğitiminin işleyişinden sorumlu kişi.

İşveren: İşletme de öğrencilerin beceri eğitimi uygulamasından sorumlu personel.

Koordinatör Öğretmen: İşletmelerin tespit edilmesini, işletmelerde mesleki eğitim uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini, eğitimin takip edilmesini sağlamakla görevli müdür yardımcısı ya da öğretmen.

Laboratuvar: Kurumlarda örgün, çıraklık ve yaygın mesleki ve teknik eğitim programlarında yer alan derslerle ilgili iş, işlem, deney, gözlem, inceleme, araştırma, geliştirme ve benzeri uygulamaların yapılması amacıyla gerekli donanıma sahip eğitim, öğretim, uygulama ve/veya üretim yapılan ortam (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002, s.5).

Mesleki ve Teknik Eğitim: Mesleki teknik eğitim birey-meslek-eğitim boyutlarından oluşan bir süreçtir. Ayrıca eğitimin bilimsel, teknolojik ve uygulama boyutlarını belirli bir bütünlük içinde ele alan ve belli bir mesleğin gerektirdiği yeteneklere ağırlık veren bir eğitimidir. Mesleki teknik eğitimin temel işlevi bireyleri sosyal ve ekonomik yönden yararlı, bireysel yönden kazançlı meslek alanlarına hazırlamak ve başarılı olmalarını sağlamaktır (Alkan ve Diğerleri, 2000).

Öğrenci: İşletmelerde mesleki ve teknik eğitim, okul ve kurumlarında örgün eğitim gören kişi (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002).

Sözleşme: İşletme, ilgili oda ve kurum işbirliği içinde örgün, çıraklık ve yaygın mesleki ve teknik eğitim programına devam edecek öğrenci/çırağın ücret ve sosyal haklarını belirleyen, kendisi veya velisi ile sözleşmede yer alan taraflarca imzalanan akdi belirtir (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002).

Usta öğretici: Ustalık yeterliğini kazanmış, işletmelerde staj yapan mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerine meslek eğitimi yaptıran eğitim personeli. Ustalık yeterliğini kazanmış; aday çırak, çırak, kalfa ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrenci/kursiyerlerinin iş yerindeki eğitiminden sorumlu, mesleki eğitim tekniklerini bilen ve uygulayan, usta öğreticilik belgesi sahip olan kişi (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002).

Varsayımlar

Araştırma aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır.

1. Örneklem evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğundan araştırma güvenilirdir.
2. Veri toplama aracı ilgili uzmanların görüşü alındıktan sonra düzenlenmiştir.
3. Meslek eğitiminde lise kısmında üç yıllık eğitimin belirli bir meslek için gereken bilgi ve beceriye sahip olmada yeterli olduğu kabul edilmiştir.
4. Meslek eğitiminde lise kısmında “ders geçme ve kredi yönetmeliğinin” Öğrencilerin işletmede gördükleri beceri eğitiminin etkililiği anket yoluyla saptanabilir.
5. Öğrenciler kendilerine verilen bilgi toplama aracını içtenlikle doğru olarak yanıtlamışlardır.
6. Anket uygulanan öğrencilerin, işletme beceri eğitiminden beklentileri ve mezuniyet sonrası ne yapacakları konusunda bilinçli oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma aşağıda belirtilen sınırlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

1. Bu araştırma 2005–2006 eğitim öğretim yılında Sakarya ili ve ilçelerinde bulunan meslek liselerinin işletmelerde beceri eğitimi gören 11. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Elde edilen bilgiler geliştirilen anket formundaki sorularla sınırlıdır.
3. Konu boyutu olarak sınırlama: Araştırmanın konusunu işletmelerdeki mesleki eğitime yönelik bu işletmelerde staj yapan öğrencilerin bu stajla ilgili tutumlarının değerlendirilmesi diye sınırlamak yeterli olmayabilir. Bu ana başlık altında nelerin incelendiğine kısaca değinmek gerekirse işletme yöneticilerinin stajyer öğrenciye tavrı, sosyal haklara karşı tutumu, okul ve işletmenin mesleki becerinin kazandırılmasında karşılaştırılması, staj yerinin belirlenmesi, stajyer öğrencinin işletmeye yönelik, staj süresine yönelik tutumu, diğer personelin stajyer öğrenciye yönelik tutumu, öğrencinin ücrete yönelik tutumu, staj süresince kullanılan araç gereç kullanmaya yönelik tutumu, stajyer öğrencinin kendi alanıyla ilgili tutumuna yönelik öğrenci görüşleri toplanmıştır.
4. Kaynak taramasında Türkiye’deki mesleki eğitim uygulamalarının tarihçesinin yanı sıra AB ülkelerinin mesleki eğitim sistemindeki beceri eğitimi ele alınmıştır.
5. Meslek liselerinin eğitim sürelerinin farklılığı, Anadolu meslek liselerinin yabancı dille eğitim yapıyor olması sebebiyle araştırma sadece üç yıl Türkçe eğitim yapan meslek liselerinde gerçekleştirilmiştir. Meslek liselerinin bazıları akşam eğitim yaptıkları ve akşam meslek lisesi öğrencilerinin yaş grubu farklı olduğu için akşam meslek liseleri araştırma dışında bırakılmıştır.

BÖLÜM 1. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1.Mesleki Eğitim

Eğitim, “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Ertürk 1979).

Ancak eğitim, toplumsal bir süreç olduğuna ve toplumsal yaşamın ekonomik boyutu da olduğuna göre, eğitim sürecinin ekonomik amaçlarının da bulunması kaçınılmaz bir olgudur. Eğitimin ekonomik amaçlara dönük en çok görülebilen yönü, işgücü verimliliği artışına olan etkisidir. Eğitim bu yöndeki bir etki ile üretim sistemine, toplumsal anlamda da kalkınmaya katkıda bulunmaktadır.

Alkan ve diğerlerine göre Eğitim “Bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektiği bilgi beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir. Meslek eğitimi ise "bireyin yaşamında bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ve ulusal gereksinmelerin karşılanmasında zorunlu olan bir eğitimidir” şeklinde ifade edilmektedir. (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1994: 11)

Mincer “mesleki eğitimi” hem okuldaki eğitim sürecini hem de işteki öğrenme süreçlerini içerecek biçimde kullandığını ve “beceri kazandırmak veya iş gücü verimliliğini geliştirmek için yapılan yatırımlar” olarak tanımladığını belirtmektedir(Ünal 1996).

Temelde meslek eğitimi, birey-meslek-eğitim sürecinden oluşan üç boyutlu bir bütünlük oluşturmaktadır. Meslekî eğitim teorik bilgi kazanmaktan pratik öğrenmeye, uygun meslek ahlâkından, mesleğin temel prensiplerine kadar uzanan çeşitli bilgilerin öğrenilmesini gerektiren belli bir iş talebinin gerektirdiği temel ve ileri düzeydeki her çeşit hazırlık olarak tanımlanabilir (Barutçu,1995:3)

Mesleki ve teknik eğitim; bilim ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak, bireylere iş hayatındaki belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri, davranışlar kazandıran ve bireylerin yeteneklerini geliştiren eğitim sürecidir. Milli Eğitim Temel Kanununun 3. maddesine göre mesleki ve teknik eğitim; ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata

hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (METARGEM, 1997,d).

Bu tanımları ortak değerlendirdiğimizde mesleki eğitim; bireye belli bir mesleğe yönelik temel prensipler, sosyal rol, ekonomik girdi kazandırırken topluma istihdam edilebilir nitelikli işgücü ve işletmeler içinde vasıflı eleman sağlamaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimin başlıca amacı, ferde iş piyasasında geçerliliği olan bir işe girebilmesi ve bu işte ilerleyebilmesi için gerekli olan temel davranışları kazandırmaktır (Sezgin, 1994).

Mesleki ve teknik eğitimde temel amaç endüstride kullanılan insan gücünü hazırlamaktır. Endüstride kullanılan üretim metotları, araç ve gereçler değiştikçe, yetiştirilen insan gücünün özellikleri de değişmektedir. Bu bakımdan mesleki ve teknik eğitim, teknoloji ve bilimsel çalışmalar arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır (Doğan ve diğerleri, 1997).

Çağımızda, bilim ve teknolojiye meydana gelen hızlı değişme ve gelişmeler sonucu, Türk sanayisi çok boyutlu bir yapıya ulaşmıştır. Ülkemizin kalkınma hedefleri doğrultusunda istenilen hızda gelişebilmesi için, sanayi ve iş çevrelerince ihtiyaç duyulan sayıda ve nitelikte, orta düzeyde meslek elemanlarının yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, mesleki ve teknik eğitim ülkemiz için büyük önem arz etmektedir (M.E.B. yayınları, 1988).

Kalkınma çabasının devamlı olarak hızlanması ve başarıya ulaşması, yeter sayıdaki ve nitelikteki iş gücünün gerekli alanlarda kalkınma çabasına katılmasına bağlıdır. Çünkü kalkınmanın sadece fizikî üretim araçlarına yapılacak yatırımlarla sağlanması olanaksızdır. İnsan gücü kaynaklarının geliştirilmesi için yapılacak yatırımların sosyal ve yapısal değişmeyi hızlandırıcı ve üretim seviyesini yükseltici çok önemli etkileri vardır.(Serin,1972)

Mesleki Eğitim bireye mevcut mesleki bilgi ile beraber mesleklerinde meydana gelen sürekli gelişmeye uyumu kolaylaştıracak bilgi beceri ve tutumu kazandıracak bir eğitim olmalıdır. Sürekli gelişen ve kendini yenileyen teknoloji mesleki ve teknik eğitimin kapsamını da etkilemektedir.

Kalkınmanın temel aracı görülen sanayileşme nitelikli insan gücüne talebi arttırmıştır. Nitelikli insan gücünü yetiştirme görevi mesleki ve teknik ortaöğrenime verilmiştir. Mesleki ve teknik liseler, yükseköğrenim kurumları önündeki yığılmayı önlemek, ihtiyaç duyulan insan gücünü yetiştirmek, çalışma hayatına kısa yoldan atılmayı sağlamak için genel liselere tercih edilen öğretim türü olacaktır. (DPT 1985)

Özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan birçok ülkede işsizlik sorunu bunlar arasında yer almaktadır. Hızlı nüfus artışı buna karşın sanayileşmede geri kalınması toplumdaki işsizliği artırmaktadır. Bu işsizlerin büyük bir kısmının da vasıfsız olması üretken iş gücü oranının azlığına neden olmakta sonuçta ise birçok sosyal problemi beraberinde getirmektedir. Bu noktada eğitim kurumların a büyük görev düşmektedir. Eğitim kurumları işsizlik problemlerine gerekli hassasiyeti göstererek niteliksiz ve üretime katkıda bulunmayan nüfus oluşumuna engel olabilmelidir. Burada meslekî ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirerek hem istihdam sorununa hem de sektörler arasındaki dengenin sağlanmasına katkıda bulunabilecektir (<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/155-156/kazu.htm>).

1.2. Mesleki Eğitim Modelleri

OECD mesleki eğitimde üç temel model tanımlamaktadır. Bunlar, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, İsveç vb. ülkelerde uygulanan, 18 yaşına kadar tam zamanlı örgün eğitimin ağırlıklı olduğu okul modeli; Almanya ve Fransa'da ağırlıklı olarak uygulanan okulda verilen genel eğitimle işe dayalı çıraklık eğitimi sisteminin birlikte uygulandığı ikili (dual) model ya da işbirliği (Corporatist) modeli; İngiltere'de uygulanan önceki modellerin bazı öğelerinin bulunduğu karma modeldir (Cantor 1991).

Ancak Greinert, karma modelin diğer modellerden alınan bir yapı olduğunu ayrı bir mesleki eğitim modeli olarak ele alınamayacağını savunmaktadır. Buna göre, mesleki eğitim modelleri bürokratik, piyasa ve işbirliği modeli olarak ele alınmalıdır (Greinert 1989).

Çağımızda mesleki ve teknik eğitim sistemi; demografik faktör, sanayi yapısı, hizmetler sektörü, devletin yönetim şekli, finansman olanakları, gelenekler, tarihi evrimi gibi birçok değişime bağlı olarak çeşitli ülkelerde yürütülmektedir. Bu çeşitliliği üç ana grupta toplamak mümkündür. Bunlar

1. Piyasaya Dayalı Eğitim Modeli
2. Okula Dayalı Eğitim Modeli
3. İşbirliğine Dayalı Eğitim Modeli (ikili Sistem) (Baloğlu, 1990, ; Şahinkesen, 1992).

Piyasaya Dayalı Eğitim Modeli

Bu modelde mesleki-teknik eğitim, işletmeler ve özel eğitim kurumlarınca sağlanmakta ve devletin rolü çok az olmaktadır. Devletin temel fonksiyonu bireye temel eğitimi vermek, sanayinin görevi ise bireye mesleki eğitim kazandırmaktır. Piyasa modelinde işletme, meslek eğitiminde kontrolü elinde tutan ve sorumluluğu üstlenen durumundadır. Bu sorumluluklar arasında planlama, eğitim programlarını ve politikasını belirleme sayılabilir. Eğitim programları ya işletmenin kanuni temsilcileri olan kuruluşlar tarafından kendi bünyelerinde veya eğitime alınacakları işletmelerde ve işletmeler dışındaki eğitim ihtiyaçlarına göre düzenlenmektedir. Genellikle pratik eğitim işletmelerde verilmektedir. Bu tür eğitimin masrafları işletmeler ve kuruluşlar tarafından

karşlanır. Diğer taraftan eğitime alınan, okul sistemi dışında ücretli çalışan ve eğitim gören kişiler işçi olarak kabul edilirler. Sanayiye dayalı bu meslek eğitimi, özellikle okul modeline göre daha ekonomiktir. Nedeni ise, kişinin işyerlerinde üretime dayalı eğitilmesi, eğitim süresince okullarda oluşturulacak eğitim araçlarının getireceği mali yüke karşın işyerlerinde hazırda olan olanaklardan yararlanması ve tüm eğitim giderlerinin ilgili işletmeler ve kuruluşlar tarafından karşılanmasıdır. Bu sistem Amerika Birleşik Devletlerinde gelişmiş olup Japonya'da yaygın bir biçimde uygulanmaktadır. Eğitime, zorunlu eğitimi tamamlamış kişiler alınmaktadır. Başarısı bir çok faktöre dayalı olan bu sistemin amacı belli bir sosyo-ekonomik alt yapıya sahip, belli bir düzeye erişmiş endüstriye sahip olmaktır (Gürol, 1997)

Okula Dayalı Eğitim Modeli

Bu görüşü savunanlar okulun, eğitim sisteminde bir sembol olduğuna inanırlar ve dolayısıyla meslek eğitimini de eğitim sisteminin içinde gördüklerinde okulun bu sistemi kontrol etmesi gerektiğini belirtirler. Bu nedenle, eğitim programlarının oluşturulmasını, planlanmasını ve yürütülmesini ana görevleri arasında bilirler. Eğer pratik eğitim söz konusu ise okul bünyelerinde verilmesi sağlanır ve eğitim giderleri devlet tarafından karşılanır. Meslek eğitiminden geçecek bireylerin milli eğitim politikası içindeki diğer öğrencilerden farkları yoktur ve bu öğrenciler sanayinin ücretli çalışanları değildir. Bu modelde istihdam olanakları, meslek standartları, gerekli belgeler, işveren, işçi ve meslek kuruluşları ile birlikte devlet tarafından düzenlenmektedir. Bu modelin en önemli sakıncası maliyetinin çok yüksek olmasıdır. Bu modeli halen uygulayan ülkeler vardır. Ülkemizde ise, Cumhuriyet kurulmasıyla birlikte ihtiyaç duyulan insan gücü okullarda yetiştirilme başlanmıştır ve Türkiye'nin sanayisi de gelişmediği için bu okullarda yetişenlerin sanayiye öncülük etmeleri istenmiştir. Uzun yıllar uygulanan model ve görüş Türk sanayisinin gelişme süreci içine girmesi sonucu yavaş yavaş işlevini yitirmiş, okula dayalı öğretim sanayinin gerisinde kalmaya sanayiden kopmaya başlamıştır. Bunun üzerine diğer ülkelerde olduğu gibi yeni arayışlara gidilmiştir (Gürol, 1997).

İşbirliğine Dayalı Eğitim Modeli

Bu modelde meslek standartları ve belgeler devlet, işveren, işçi kuruluşları tarafından birlikte düzenlenmekte; bu standartlara göre mesleki eğitim hükümet ve özel işletmelerin işbirliği içinde verilmektedir. En yaygın olarak çıraklık eğitiminde uygulanan bu sistem, okula ve işletmeye aynı değeri vermektedir. Öğrenciye okulda teorik eğitim verilmekte, işletmede ise öngörülen beceriler kazandırılmaktadır. Bu modelin kapsamına çıraklık eğitimi girdiği gibi meslek liselerinin uyguladığı işletmelerde meslek eğitimi uygulaması da girmektedir. Farklılık ise eğitimlere ayrılan sürelerdedir. Örneğin; çıraklık eğitiminde genellikle 1/4 oranı uygulanırken, örgün öğretim kurumlarında 2/3 oranı uygulanmaktadır (Gürol, 1997).

Bu sistem Türkiye'de 1977 yılında çıkarılan "Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık" ve 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı "Çıraklık ve Mesleki Eğitim" Kanunları ile yasallaşarak uygulanmaya başlanmıştır. 3308 sayılı Kanunda "işletmelerde meslek eğitimi" olarak nitelendirilen bu modelin çıkış noktası ise tam günlük meslek liseleridir. Meslek lisesi öğrencilerinin okulda edindikleri teorik eğitim, işletmelerde verilen pratik eğitim ile tamamlanmaktadır. İşletmelerde meslek eğitiminde tam günlük okul ortamı içinde yer alan ve işletme ile ilişkisi ancak sonradan ortaya çıkan ve sınırlı kalan öğrenciden hareket edilmektedir.(Yazman, 1994).

1.3.Mesleki Eğitim, İstihdam İlişkisi

Gelişmekte olan ülkelerin en önemli meselelerinden biri mesleki eğitimidir. Geleneksel sektörden modern sektöre işgücü aktarımı sağlıklı bir şekilde ancak mesleki eğitimle mümkün olabilir. Gelişmiş ülkelerde dahi, yaşanan çok hızlı teknolojik değişim sonucu ortaya çıkan üstün vasıflı insan gücü ihtiyacı, konuyu son derece önemli bir noktaya taşımaktadır. Bu nedenle işgücü piyasası kısa süreli düzeltmelere uygun olmadığından, eğitim süreçleri ve onlara bağlı ekonomik ve sosyal maliyetlerin uzun vadeli olmasından dolayı ülkeler eğitim planlamaları yapmaktadırlar. Bu çalışmalar, yaşanan değişimle ilgili olarak uzun vadede işgücü piyasalarında ortaya çıkabilecek talep değişiklikleri göz önünde bulundurulmak suretiyle yapılmaktadır.

Konu ile ilgili en çarpıcı tespit Dünya Bankası raporundadır. Dünya Bankası'nın Türkiye'de yoksulluk üzerine yaptırdığı çalışmanın bir parçası olarak, işsizlik ve istihdam üzerine hazırlattığı projede önemli tehlike sinyalleri bulunmaktadır. Proje kapsamında yayınlanan ön rapora göre, Türkiye'de yaşanan en önemli sorunun işsizliğin çok tehlikeli olarak adlandırılan eğitilmiş genç nüfusun iş bulamaması olarak vurgulanmıştır. Rapora göre Türkiye'de şu anda 20- 24 yaş arasındaki gençlerden lise mezunlarının % 45'i, üniversite mezunlarının da % 31'i iş bulamamaktadır. Aslında her vesile ile fark edilen ve çıplak gözle gözlemlenen bu sorun, farklı kurumların yaptıkları çalışmaların neticesinde teyit edilmektedir. İşsizlik sorunu Türkiye'nin gözü önünde bulunan ve toplumsal barışı tehdit eden kronik bir sorundur (Özsoylu, 2004).

Türkiye'de işgücünün meslek dalları itibariyle dağılımında ileri seviyede eğitim görmüş elemanlara talep giderek artmaktadır. En hızlı gelişme gösteren meslek dalları en fazla eğitilmiş eleman istihdam eden alanlar haline gelmiştir. Eğitim ve istihdam ilişkisinin sağlıklı bir şekilde tespiti, kaynak ve zaman israfını önleyecek, kalkınma hızını arttıracaktır (Ünsür, 1998).

İşyerlerindeki meslek eğitimi yoluyla, öğrencilerin işe ya da üretime daha iyi hazırlanmış olmaları beklenmektedir. Ancak, belirtilen yasa ile örgün meslek eğitimi konusunda belirli alanlara göre eğitim almaya başlamış, bir anlamda da yönlendirilmiş

meslek lisesi öğrencilerinden hareket edilmekte, ekonominin gereksinme duyduğu alanlarda yetiştirmenin yoğunlaştırılması gereği ön plana çıkmamaktadır.

Teknolojik gelişmeler ve işletmeler arası rekabet yapısal değişmeye hız vermektedir. 10 yıl içinde şu anda kullanılan teknoloji eskiyecek ve daha geliştirilmiş yenisiyle değiştirilmiş olacaktır. Bu gelişmelerin etkilerinden biri yeni teknolojilerin hızla iş fırsatlarını ortadan kaldıracak korkusunun yaygınlaşmasıdır. Özellikle, yeni teknolojik değişmeler daha yüksek nitelik talep etmekte, düşük nitelikli işçilere olan talebi büyük ölçüde azaltmaktadır. Ayrıca, teknolojik gelişmelerin, nitelikli ve niteliksiz işçiler arasındaki ücret farklılıklarının büyümesinin ve işsizliğin düşük vasıflı işçiler arasında hızla artışının temel nedeni olduğu belirtilmektedir (Ekin, 1996).

Mesleki-tekniik ortaöğretim sayıca geliştirilememiş olmasının yanında üzerinde önemle durulması gereken konu, mevcut mesleki ve teknik eğitim kurumlarının verimliliğidir. Eğitim planlaması her tür ve düzeyde eğitimin içeriğini, yöntemlerini dikkate almak durumundadır. Çünkü eğitim dizgesi bir bütün olarak incelenmelidir. Bu anlamda yalnızca öğrenci sayısı ve maliyet üzerinde durularak işsel verimin artırılmasının yetersiz olduğu savunulmaktadır. Kalkınma için eldeki insan kaynaklarının tam istihdam düzeyinde çalıştırılmasını sağlayacak dışsal verim sorunu büyük önem taşımaktadır (Âdem, 1978).

Mesleki-tekniik eğitim kurumlarının kendilerine atfedilen önem ve önceliklerine göre etkin olamadıkları, ekonominin gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiremediği, genel kabul gören bir görüş haline gelmektedir. Meslek liselerinin bölümlerindeki dağılımın, ekonomik gelişmeye, kalkınma ve çağdaşlaşmaya uygun olmadığı; birçok mesleki eğitim alanında istihdam-belge ilişkisinin kurulamadığı, meslek lisesi mezunlarının birçoğunun alanları dışında çalıştıkları ya da işsiz kaldıkları şeklinde eleştiriler yöneltilmektedir (TISK yayını, 1991).

Sanayi kesimi açısından bakıldığında da işçilerin eğitim durumunun oldukça düşük olduğu görülmektedir. TISK'in yaptığı "Çalışma İstatistikleri ve İşgücü Maliyeti" araştırmasının 1989 yılı sonuçlarına göre, sanayi kesimi işçilerinin %63.5'i ilkökul

mezunu iken, % 12.4'ü ortaokul, % 20'si lise düzeyinde bir okul mezunudur (TISK yayını, 1991).

Meslek lisesi mezunlarının çok büyük bir bölümünün de, ekonominin gereksinme duyduğu nitelikte ara insan gücü olma yerine, yükseköğretim kurumu mezunu olmak istediği görülmektedir (Baloğlu, 1990).

Öte yandan iş piyasası da sürekli daha yüksek düzeyde eğitim görmüş olanları tercih ederek, bu gelişmeyi istihdam etkeniyle desteklemektedir. Örneğin, Ticaret Liselerinin Bankacılık ve Muhasebe bölümleri öğrencileri beceri eğitimlerini (işletmelerde meslek eğitimi) bankalarda yapmakta, bu kesime hazırlanmakta, buna karşılık kamu bankaları da dahil olmak üzere bankaların çoğu, banka memurluğu için yükseköğrenim görme koşulu aramaktadır. Bu durumda, meslek eğitiminin amaçları ve meslek eğitiminden, özellikle de örgün meslek eğitiminden beklenen etkinlik gerçekleştirilememiş olmaktadır. Böyle bir sonucun ülkeye maliyeti ise oldukça yüksektir. Çünkü mesleki- teknik eğitim programları genel öğretim programlarına göre daha pahalıdır. Türkiye'de 1991 yılı bütçesine göre en düşük öğrenci birim maliyetleri ilköğretimde, daha sonra genel ortaöğretimdedir. Buna karşın en yüksek öğrenci birim maliyeti kız ve erkek teknik öğretimde daha sonra da ticaret turizm, din öğretimi alanlarında gerçekleştirilmektedir (MEB yayını, 1994).

1.4. Türkiye'de Mesleki Eğitimin Tarihçesi

Türkiye'de mesleki eğitimin tarihi gelişimini iki ana bölümde inceleyebiliriz. Bunlar cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası dönemlerdir. Her iki dönem birbirini tamamlayıcı nitelikte olup birlikte çağdaş Türk mesleki ve teknik öğretiminin temelini oluşturur. Türk Eğitim tarihi incelendiğinde mesleki eğitim genellikle yaygın eğitim kategorisinde ele alındığı görülmektedir.

1.4.1. Cumhuriyet Öncesi Mesleki Eğitim

Diğer toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da meslek eğitimi, çırak kalfa-usta sistemi içerisinde yürütülmüştür. Babadan oğula devredilen ve baba mesleğini sürdürme

biçiminde başlatılan sanat öğrenimi Selçuklularda Ahilik adıyla kurulmuş bulunan esnaf ve sanatkâr teşkilatı Osmanlı döneminde de Lonca ve Gedik adları altında devam ettirilmiştir. Türk milli kültür ve karakterine çok uygun olan bu teşkilat, Anadolu ya yerleşen Türklerin yerli halk tarafından icra edilen sanat ve ticaret karşısında tutunabilmelerini, sanatlarını sürdürebilmelerini esnaf ve sanatkârlar arasında birlik ve beraberliği sağlamaları açısından çok etkili olmuştur.

Ahilik

Ahilik orta çağlarda Anadolu'nun sosyal yaşantısının düzenlenmesinde büyük rol oynamıştır. XIII. yüzyılın ortalarından başlayarak Türk gençlerini aylak kalmaktan ve türlü kötü akımların etkisinden kurtarmak, aynı zamanda o zamanlar devletin çok ihtiyacı bulunan askeri güce katkıda bulunmak için organize edilmiş olan Ahi kuruluşu, çok yönlü sosyal bir yapıya sahiptir.(Aslıer 1977)

Başka bir ifadeyle ahilik XIII. Yüzyıldan XX. Yüzyıla kadar Anadolu da esnaf ve sanatkârlar birliklerine verilen isimdir. (Çağatay, 1974)

Bir yaygın eğitim kurumu olan Ahilikte mesleki eğitim şu şekilde gerçekleşiyordu.

Ahilikte iş dışında örgütün toplantı yerlerinde ve işbaşında olmak üzere ikili bir eğitim yapılırdı. Örgütün Muallim Ahi, Pir denen öğreticileri vardı. Bunlar, bazı törenlerle örgüte alınan üyelerine şunları öğretirlerdi: dinin esasları, okuma, yazma, insanlık terbiyesi, temizlik örgütün (ocağın) düzeni ve geleneği, ilahiler, şiirler raks, sufi kıssaları ve sözleri, yedi kez kuşak bağlama ve açma. Bunun anlamı şöyledir;

- * Cimrilik ve tamah kapısını bağlayıp cömertlik kapısını açmak
- * Zulmetme kapısını bağlayıp iyilik kapısını açmak
- * Hırs ve heva kapısını bağlayıp kanaat kapısını açmak
- * Lezzet kapısını bağlayıp riyazet (nefsini kırma) kapısını açmak
- * Halktan bir şey umma kapısını bağlayıp Hak (Tanrı) dan yana kapısını açmak
- * Saçmalıklar söyleme kapısını bağlayıp Tanrıyı anıp tatlı konuşma kapısını açmak

* Şeytanca işler kapısını bağlayıp Tanrısal işler kapısını açmak

Bu eğitimden geçen kişi sözü edilen kötü huylardan arınır, belirtilen iyi huyları kazanırdı. Üyelere ayrıca silah kullanımı öğretilir, beden eğitimi yaptırılırdı.

Ahiliğin iş başında uyguladığı eğitim ise o dönemlerde çarşı ve dükkânların bedesten vs. gibi yerlerde topluca bulunmaları nedeniyle kolay ve etkiliydi. Bu eğitim esnaf ve zanaatkârlarda namaz saatlerinde dükkânlarını kapatma, sonra açma gibi zaman ve düzen alışkanlığı kazanma, dürüst çalışma, üretimi arttırma, komşu esnaf ve sanatkârlarında kazanmalarını isteme, çırakları iyi yetiştirme gibi tutum ve davranışların gelişmesini amaçlıyordu. Bunlara ve örgütün öteki ilkelerine uymayanlara örgüt çeşitli cezalar uygulayabilirdi.

Her esnaf grubu "harici" yani türlü nedenlerle işten ayrılmış olanlar ve "dahili" yani fiilen meslekte çalışanlar olmak üzere iki sınıfa ayrılmıştı.

- Hariciler (fiilen çalışmayanlar): bunlar emekliler, düşkünler ve sakatlarıdır.

- Dahililer (fiilen çalışanlar): Bunlar yamak, çırak, kalfa ve ustalarıdır.

* Yamak: Bir esnafa yamak alınmak için on yaşından aşağı olmamak, işe devam babası veya velisi tarafından sağlanması şarttır.

* Çırak: İki yıl bedava ve düzenli olarak yamaklık eden çıraklığa yükselir. Bu yükseliş bir törenle yapılır.

* Kalfa: Üç yıl çırak olarak hizmet eden gencin kalfalığa yükseltilmesi daha tantanalı bir törenle lonca odasında yapılır. Törende lonca kurulu tamamen hazır bulunur.

* Üstat(Usta): Üstatlığa yükselmek için kalfanın üç yıl kalfalık etmesi bu süre içinde hakkında hiç şikayet olmamış olması, kendine verilen görevleri dikkatle yapması, özellikle çırak yetiştirme hususunda titiz davranması, öteki kalfalarla iyi geçinmesi, sanatına bağlı olması, müşterilere karşı tutumu, özellikle ayrı dükkan yönetip yönetememesi üzerinde iyi kanaat vermiş, sermaye durumu müsait olması (ayrı dükkan açacaksa) hususları kesinleştikten sonra törenle üstat yapılırdı(Aslier,1977).

Osmanlı devletindeki ekonomik gerileme döneminden sonra ve Tanzimat dönemine gelindiğinde Ahilik teşkilatı artık işlevlerini yitirmiş bulunuyordu. (Başaran 1996)

Lonca Dönemi

Lonca kelimesinin İtalyancadan alındığı düşünülürse de, teknik bir kavram olarak, özellikle ham madde dağıtımının yapıldığı yer anlamında kullanıldığı görülmektedir. Diğer bir şekliyle lonca adının, Osmanlı Devletinin doğu ülkeleriyle yaptığı ticareti geriledikten sonra İtalyan ticaret merkezleriyle münasebete geçilmesi durumunda ortaya çıktığı zannedilmektedir(Aslıer,1977).

Loncaların kuruluşunun ana gayesi, tüccar ve sanatkârlardan üyeleri olanların haklarını korumaktı. Yönetim bakımından bu teşkilata üye olmak mecburiydi. Üretim sürekliliği yanında piyasaya da hâkim olma durumu vardı. Bu nedenle teşkilatlarda değişmez bir toplum düzeni ile mesleki beceri, maddiyattan daha fazla rol oynardı (Meydan Larousse, 1972).

Mesleğin en kutsal yeri, sanatkârın yetiştiği, sözgelimi, demircinin örsü, kunduracının tezgâhıydı. Bu teşkilatlarda yalan, hile, gayri meşru kazanç sağlama vb. kötü alışkanlıklara yer yoktu. Loncalarda iş ahlakı değişmez bir kuraldı. Kanaatkârlık, el işçiliğine değer vermek, meslekte yüz ağartıcı başarıyı önemsemek, geleneklere ve disipline bağlı kalmak, meslek sırrını saklamak gibi kuralları örnek olarak verebiliriz (Doğan ve diğerleri, 1980).

Osmanlı Türkiye'sinde 1727 yılından itibaren sanayi ve ticaret esnafı teşekkülü olarak “Gediklere” rastlanmaktadır. Gedik, tekel ve imtiyaz anlamına gelir. Bu sisteme göre, kendilerine imtiyaz verilenlerin dışında belirlenen işi kimse yapamaz, malı başkası satamaz. Bu yetki Gedik teşkilatına devlet tarafından verilmekteydi.

Bu tür esnaf ve sanatkârlık 17 Haziran 1861 tarihine kadar devam etmiş, bu tarihte çıkarılan bir tüzükle sanat ve ticarete tekelcilik usulü kaldırılmış, bu doğrultuda 1912 yılında ayrıca bir kanun da vazedilmiştir. Aleyhlerindeki tüm gelişmelere rağmen adı geçen teşekküller uzun süre varlıklarını sürdürebilmek için direnmiş, ancak Sanayi İhtilali sonrası ortaya çıkan süratli gelişmeler karşısında varlıklarını koruyamamışlardır.

Ancak günümüzde küçük esnaf ve sanatkârlar arasında hala bazı geleneklerin sürdürülmekte olduğu görülmektedir (Ünsür, 1998).

Cumhuriyet öncesi örgün mesleki eğitim kurumları genelde askeri amaçlıydı. Askeri amaçlı olmayan mesleki okullardan ilki 1847 yılında kurulan Ziraat Mektebi'dir. Bunu 1858'de Orman Mektebi, 1860'da Telgraf Memurları Mektebi, 1868'de Maden Mektebi gibi meslek okulları izlemiştir, ancak bu okullardan yeterli verim alınamamıştır. Bunun başlıca nedenleri dönemin yönetiminin mesleki eğitime gereken önemi vermeyişi, bir diğeri de kapitülasyonlardı (Ünsür, 1998).

İlk Sanayi Mektebi 1868 yılında İstanbul Sultanahmet'te 5 sınıflı ve yatılı olarak öğretime açılmıştır. Bu okulun programında; demircilik, dökümcülük, terzilik, mücellitlik, makinecilik, mimarlık, marangozluk, kunduracılık gibi sanat dalları bulunmaktaydı.

İlk kız sanat okulu 1859 yılında Çevri Kalfa Mektebi adıyla İstanbul'da açılmıştır. Bunu Mithat Paşa'nın Rusçuk'da 1864 yılında kurduğu Islahhane ile 1869'da İstanbul Yedikule'de askeri elbise ve sargı bezi dikimi için kurulan Kız Sanayi Mektebi izlemiştir, daha sonra 1878'de Üsküdar'da, 1879'da Aksaray'da ve Cağaloğlu'nda olmak üzere üç adet Kız Sanayi Mektebi açılmıştır. (Ünsür, 1998).

Osmanlı Devleti bünyesinde ilk çırak mektepleri 1914 yılında açılmıştır. Bu okulların açılış amacı, okuma çağında olup da gündüzleri sanat ve ticaret erbabı yanında çalışmak zorunda olan çocuklara ilköğrenim (iptidai tahsili) temin etmektir. Son olarak, 1915 ve 1916 yıllarında İstanbul ve İzmir'de Şimendifer Mektep'leri açılmıştır (Ünsür, 1998).

1.4.2. Cumhuriyet Dönemi

Birinci Dünya Savaşı ve onu izleyen Kurtuluş Savaşı'nda karşılaşılan güçlükler bu alandaki ihtiyacı açıkça ortaya koymuştur. 1920'li yıllar mesleki eğitimin, tüm eğitim sistemi içine alınması, temel kavram ve ilkelere oluşturulması yıllarıdır. Bu dönemde mesleki ve teknik eğitimin kurulması ve yoğunlaşması için Atatürk'ün özel ilgi ve çaba harcadığı izlenmektedir (Doğan 1983).

Atatürk eğitim ile ekonomik hayat arasındaki ilişkinin önemini birçok konuşmasında belirtmiştir. Din eğitimine dayalı bir temelden laik eğitime geçtikten sonra kuram ve uygulama arasında da uygun bir dengenin kurulmasına özen gösterilmesine işaret etmiştir(Doğan 1983).

Cumhuriyetin ilanından hemen sonra eğitim alanında en köklü reform Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1924) ile gerçekleştirilmiş bulunan reformdur. Adı geçen yasa ile tüm öğretim kurumları Maarif Vekaleti'nin (Milli Eğitim Bakanlığının) denetimi altına giriyor. Medreseler kaldırılıyor. Türk Eğitimi "laik ve dünyevi" bir nitelik kazanmış oluyordu. Bu yasayla orta öğretim basamağında da din esasına dayalı geleneksel kurumlarla çağdaş kurumlar arasında süregelen ikili uygulamaya son verilmiş oluyordu.

1927 yılına kadar il ve belediyelerin meslek okulu açma yetkisi olduğundan okullar bütünlükten yoksun eğitim vermekteydi. Öğretim düzeyleri programları yönetim biçimleri öğretim süreleri farklılık göstermekteydi. 1930'lu yılların en belirgin niteliği mesleki ve teknik eğitim ana planının hazırlanmasıdır. Cumhuriyetin kurulmasından sonra mesleki ve teknik eğitime ilişkin çeşitli uzmanlar ile 1934 yılına kadar yapılan uygulamalar dikkate alınarak "Mesleki Tedrisatın İnkışaf Planı" hazırlanmıştır. Bu plana göre aşağıdaki kurumların kurulması öngörülmüştür.

- a) Çırac okulları
- b) Akşam sanat okulları
- c) Geçici köy kursları
- d) Orta sanat okulları
- e) Sanat okulları
- f) Tekniker okulları
- g) Mühendis okulları

Planlamaya doğru atılan ilk adım niteliğinde olan bu çalışmadan alınan sonuçlar, 1941 yılında bir raporda toplanarak Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünce bir program geliştirildi.

Gelişen örgütsel yapının artan ihtiyaçları karşılayamaması nedeniyle Genel Müdürlük 1941 yılında 4113 Sayılı kanunla Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı haline getirildi. Bu kanunla meslek okullarının Talim ve Terbiye ile Teftiş işleri hariç diğer

bütün hizmetler müsteşarlık sorumluluğuna verildi. Bunun yanında bu yıllarda devam etmekte olan II. Dünya Savaşı, Ekonomik güçlükler ve hayat pahalılığı nedeniyle birinci on yıllık planda öngörülen işlerin tamamını başarmak mümkün olmamıştır. Böylece 1942 yılında 4303 sayılı kanunla girişilen planlı çalışmalar bu nedenle tamamlanamadığı için eksiklikleri giderip amaçlanan hedeflere ulaşmak için 1950 yılında 5642 sayılı kanunla çalışmalar devam ettirilerek Mesleki ve Teknik Öğretim kurumları büyük bir gelişme devresine girmiş oldu.(Çıraklık ve Mesleki Eğitim Konseyi)

Genel anlamda 1923- 1960 arası Mesleki Eğitim açısından şu şekilde özetlenebilir. 1923-1940 arasındaki dönem ulusal bir mesleki eğitim sisteminin kuruluş dönemini oluşturmaktır. İkinci dünya savaşından 1960'a kadar olan dönem ise hızlı bir yayılma ve sistemli bir gelişme dönemidir.(Ünsür 1998).

Genel anlamda 1923- 1960 arası Mesleki Eğitim açısından şu şekilde özetlenebilir.

1923- 1940 arasındaki dönem ulusal bir mesleki eğitim sisteminin kuruluş dönemini oluşturmaktır. İkinci dünya savaşından 1960'a kadar olan dönem ise hızlı bir yayılma ve sistemli bir gelişme dönemidir.

1940 ile 1950 yılları arasında, ülke ihtiyacı olan insan gücünün örgün mesleki eğitim kurumları vasıtasıyla yetiştirilmesine çalışılmıştır. Bu dönemde mesleki eğitim alanında yapısal, finansal ve hukuksal açıdan önemli gelişmeler sağlanmıştır (Ünsür, 1998).

1960'lı yıllarda ülkenin ihtiyaç duyduğu vasıflarda insan gücünün sadece okullar aracılığıyla sağlanamayacağı görüşü hâkim olmuştur. Bu dönemde mesleki eğitim için kaynak araştırma faaliyetleri yoğunlaştırılmış ve elde edilen kaynaklar beklemeksizin harekete geçirilmiştir. Bu doğrultuda Avrupa İskân Fonundan sağlanan 1,5 milyon dolarlık kredi ile 5 Eylül 1962 tarihinde Ankara Mesleki Eğitim Merkezi Kurulmuş, 15 Nisan 1993 tarihinden itibaren bu merkezde monitör eğitimine başlanmıştır(Doğan 1983).

1969- 1970 öğretim yılında Teknisyen Okulları olarak açılan bu okullar, III. Beş Yıllık Kalkınma Planı hedefleri ve 9. Milli Eğitim Şurası doğrultusunda 1973-1974 öğretim yılında; Teknisyen Okulları Teknik Liselerine, Sanat Enstitüleri ise Endüstri Meslek

Liselerine, Kız Enstitüleri de Kız Meslek Liselerine dönüştürülmüştür (Çıraklık ve Mesleki Eğitim Konseyi).

1973 yılında öğrenim çağında ve öğrenim çağını geçirmiş bulunan yetişkinlerin meslek sahibi yapılması amacıyla Mesleki ve Teknik Öğretim Okulu kurulmuştur. Yine aynı yıl Teknisyen Okulları'nın adı Teknik Lise olarak değiştirilmiştir. 12 Eylül 1980'den sonra M.E.B merkez ve taşra teşkilatı yeniden düzenlenerek Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kaldırılarak bütün birimler tek bir müsteşarlığa bağlanmıştır (Ünsür, 1998).

1.5. Günümüzde Mesleki Eğitim

Mesleki ve teknik eğitimin bugünkü durumunu eğitim sistemimizin genel yapısı içinde şu şekilde değerlendirebiliriz.

1973'te kabul edilen Milli Eğitim Temel Kanununa göre Türk Milli Eğitim Sistemi "Örgün Eğitim" ve "Yaygın Eğitim" olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

Örgün eğitim okul öncesi eğitimi, temel eğitimi, ortaöğretimi ve yüksek öğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim ise örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü içermektedir.

20.6.1977 tarih ve 2089 sayılı "Çırak-Kalfa ve Ustalık Kanunu" ve bu kanunu yeniden düzenleyen 3308 sayılı "Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu" ile Türk Mesleki Eğitim Sistemi yeniden düzenlenmiştir.

Milli Eğitim Temel Kanunu ve 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu doğrultusunda ülkemizde mesleki eğitim;

1. Çıraklık ve Yaygın Eğitim
2. Mesleki ve Teknik Liseler
3. Yüksek öğretim yoluyla kazandırılmaktadır.

1.5.1. Çıraklık ve Yaygın Eğitim

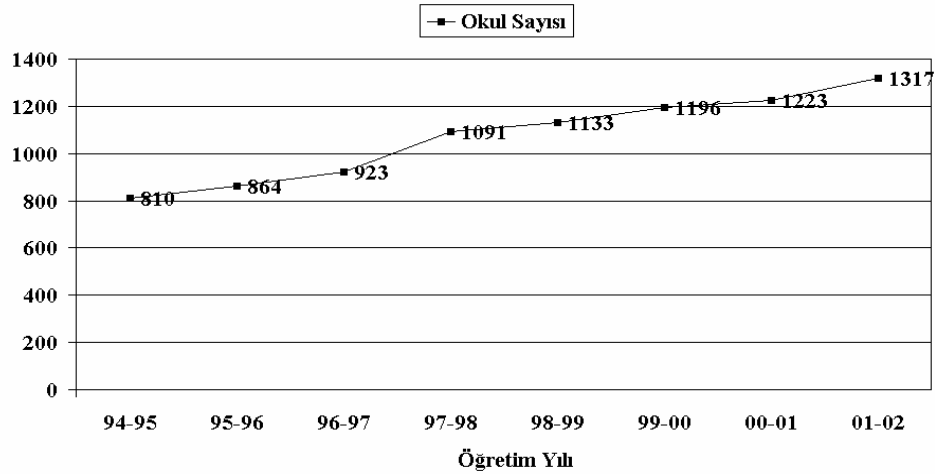
Çıraklık eğitimi; ilkokulu bitirip bir üst öğrenime gidemeyen veya çeşitli nedenlerle örgün öğretimin dışında kalmış ortaöğretim çağındaki 12-18 yaş gurubundaki gençlerin eğitimini kapsamaktadır.

Çıraklar teorik eğitimlerini Çıraklık Eğitimi Merkezlerinde veya eğitime elverişli işyerlerindeki eğitim ünitelerinde; pratik eğitimlerini ise işyerlerinde yapmaktadırlar. Çıraklık eğitimini tamamlayanlar, kalfalık imtihanlarına girmeye hak kazanmakta ve imtihanı başaranlara "kalfalık belgesi" verilmektedir.

1.5.2. Mesleki ve Teknik Liseler

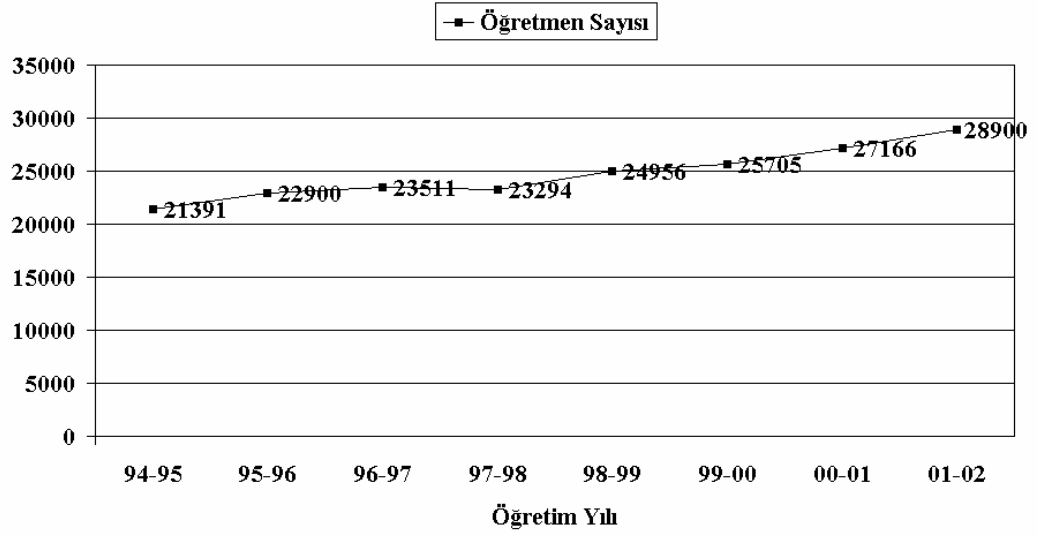
Erkek Teknik Öğretim Okulları: Erkek teknik öğretim okulları; ülkemiz endüstrisinin gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik insan gücü yetiştiren ve yüksek öğretime öğrenci hazırlayan kurumlarıdır. Bu kurumlar; Anadolu teknik liseleri, teknik liseler, Anadolu meslek liseleri, endüstri meslek liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır(MEB, 1994-2001).

Şekil 1:Öğretim Yıllarına Göre Erkek Teknik Öğretim Okulları Öğretmen Sayıları

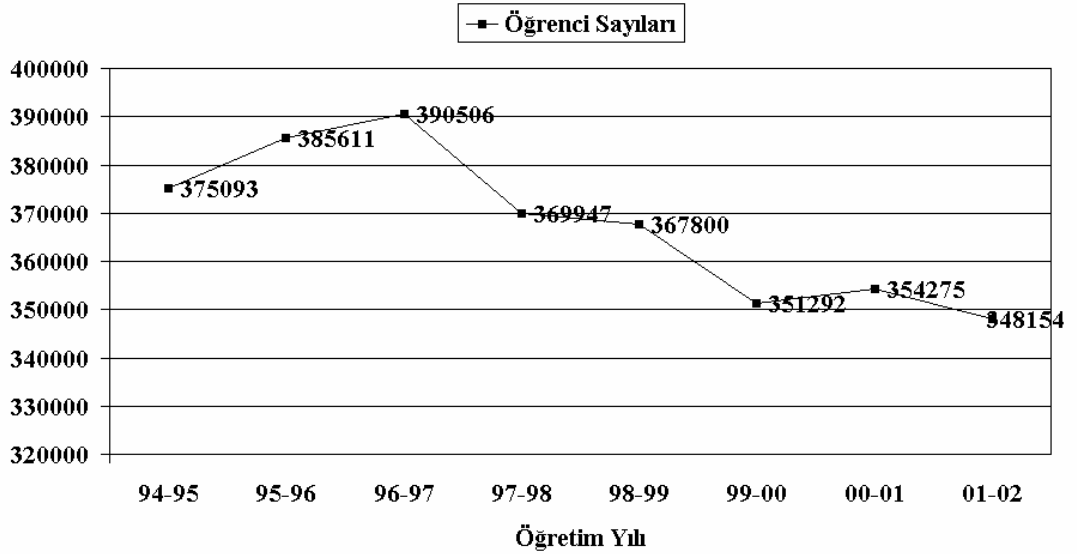
Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Şekil 2:Öğretim Yıllarına Göre Erkek Teknik Öğretim Okulları Öğretmen Sayısı

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Şekil 3:Öğretim Yıllarına Göre Erkek Teknik Öğretim Okulları Öğrenci Sayısı

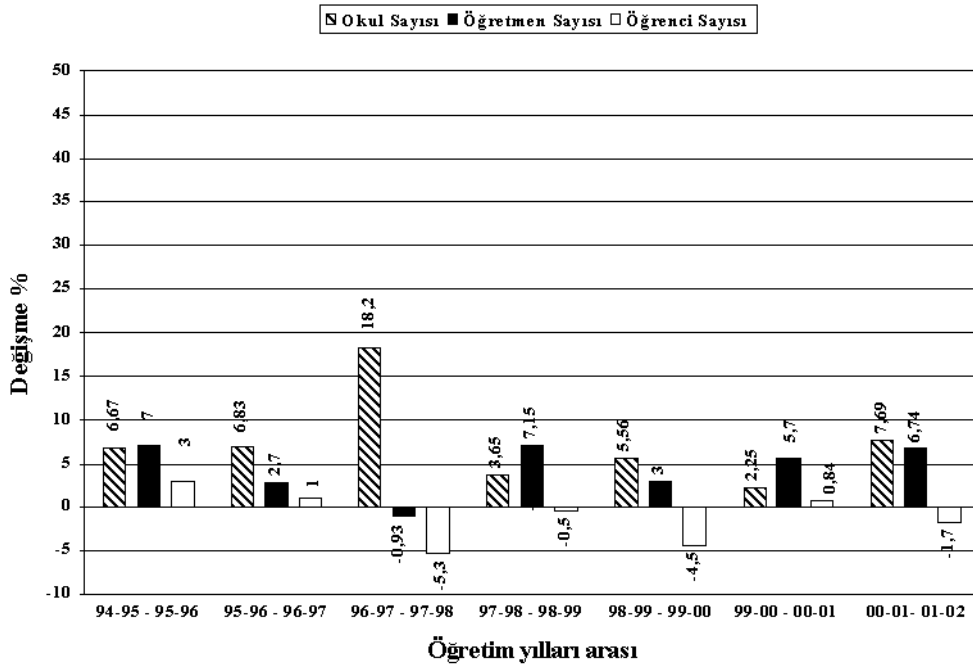

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Yukarıdaki şekillere bakıldığında Erkek Teknik Öğretim Okulları'nın okul sayıları sürekli bir artış göstermektedir. Bunlar arasında 1997-1998 öğretim yılı, faaliyete geçen 168 okulla en fazla artış gösteren öğretim yılı konumundadır. Öğretmen sayılarında ise dalgalanmalar görülse de artış devam etmiştir. 1997-1998 öğretim yılında 4306 sayılı

Yasa ile faaliyete geçen sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmesi bu okulların öğrenci sayılarının düşüş eğilimi göstermesine neden olmuştur. Okul sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında % 62,6'lık bir değişimin olduğu görülmektedir. Öğretmen sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında da % 35,566'lık bir değişimin olduğu görülmektedir. Öğrenci sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında ise % (-) 7,179'luk bir değişimin olduğu görülmektedir.(MEB ,1994 - 2001)

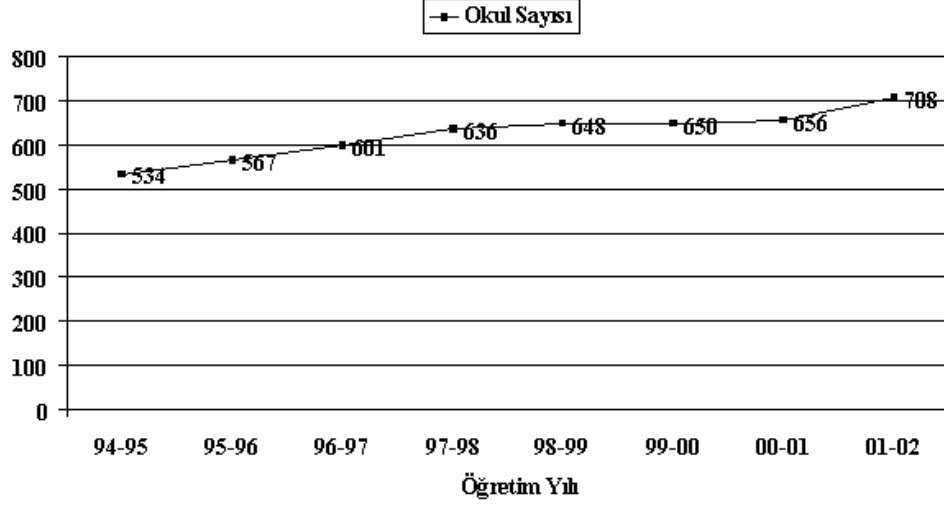
Şekil 4: Öğretim Yılları Arasında Erkek Teknik Öğretim Okulları; Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarındaki Değişim Oranları (%)

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

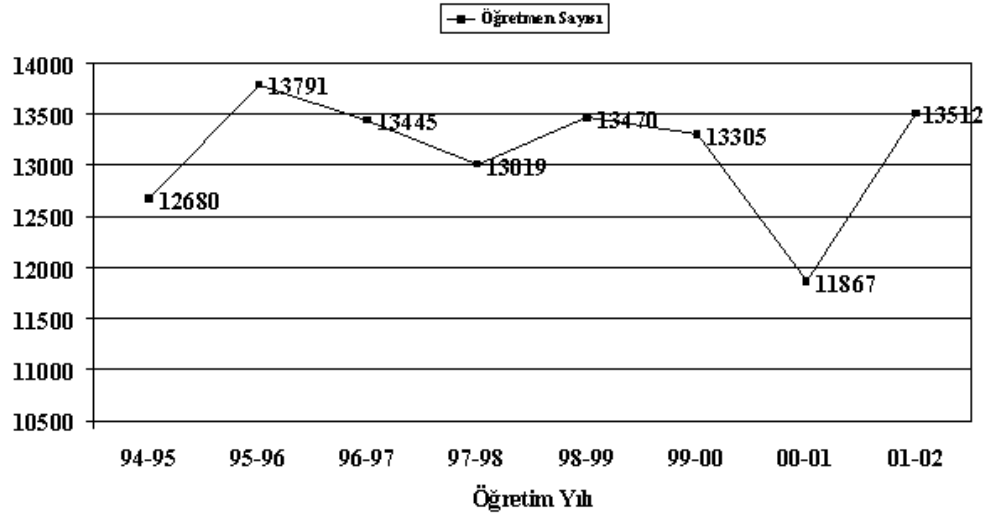
Kız Teknik Öğretim Okulları

Şekil 5: Öğretim Yıllarına Göre Kız Teknik Öğretim Okulları Okul Sayısı

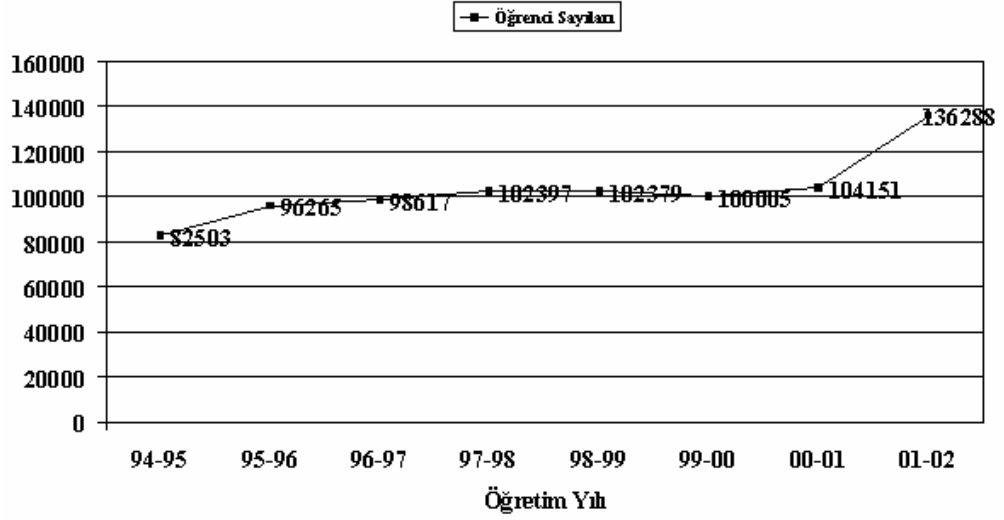
Kaynak: Kız Teknik Öğretimde Gelişmeler (MEB, 1994-2002).

Şekil 6: Öğretim Yıllarına Göre Kız Teknik Öğretim Okulları Öğretmen Sayısı

Kaynak: Kız Teknik Öğretimde Gelişmeler (MEB, 1994-2002).

Şekil 7: Öğretim Yıllarına Göre Kız Teknik Öğretim Okulları Öğrenci Sayısı

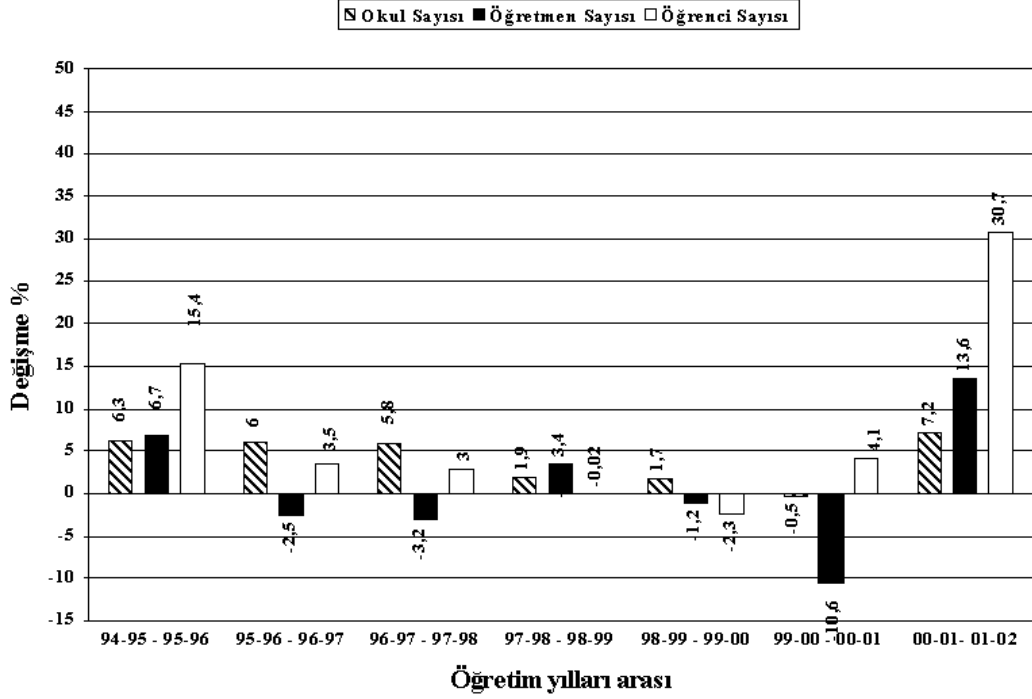

Kaynak: Kız Teknik Öğretimde Gelişmeler (MEB, 1994-2002).

Yukarıdaki şekillere bakıldığında Kız Teknik Öğretim Okulları'nın okul sayıları da sürekli bir artış göstermektedir. Veriler arasında en fazla dalgalanmanın öğretmen sayılarında olduğu görülmektedir. Öğrenci sayılarında ise sürekli bir artışın olduğu görülmektedir. Okul sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında % 32,584'lük bir değişimin olduğu görülmektedir.

Öğretmen sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında da % (-) 6,561'lik bir değişimin olduğu görülmektedir. Öğrenci sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında ise % 65,084'lük bir değişimin olduğu görülmektedir(MEB,2002).

Şekil 8: Öğretim Yılları Arasında Kız Teknik Öğretim Okullarındaki Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarındaki Değişim Oranları (%)

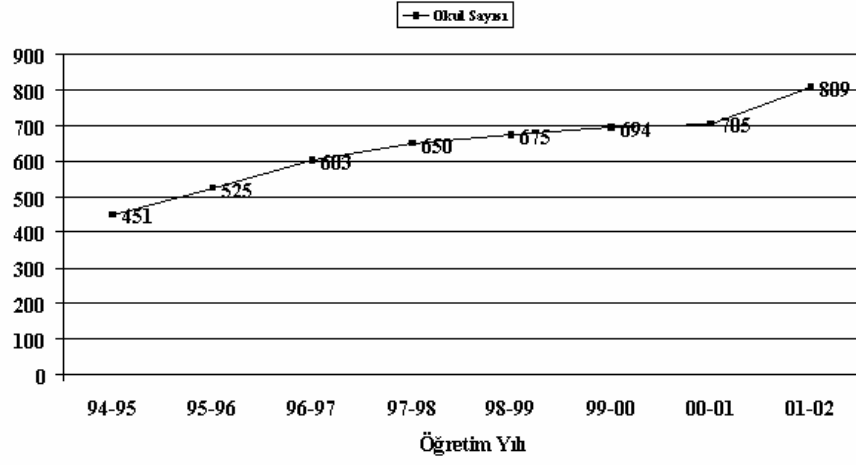

Kaynak: Kız Teknik Öğretimde Gelişmeler (MEB, 1994-2002)

Teknolojik değişme ve gelişmelere uygun olarak; değişik bölgelerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik eğitim modelleri geliştirmek ve kaliteyi yükseltmek amacıyla 12 Nisan 1993 tarihinde Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme (METGE) projesi başlatılmıştır. Bu proje ile Kız Teknik Öğretim Kurumlarına öğrenci akışının sağlanmasında önemli katkılar sağladığı düşünülebilir (MEB, 1993).

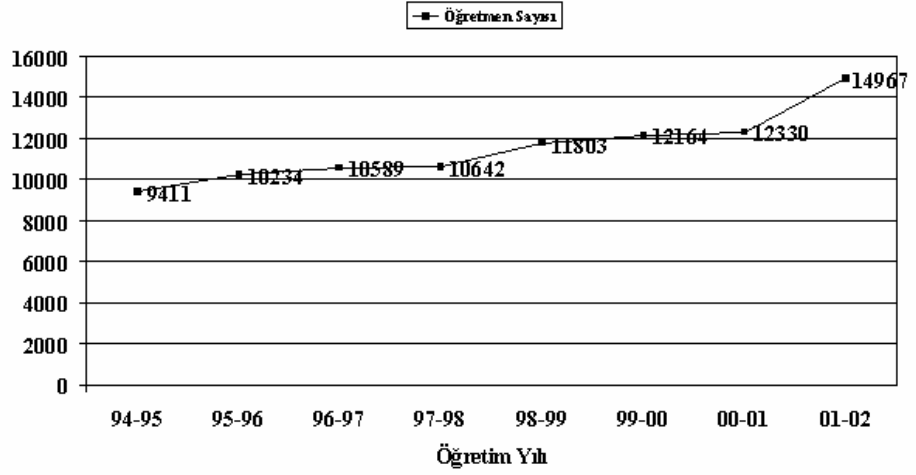
Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları: Ülkemiz ticaret, turizm, muhasebe, bilgisayar, maliye, pazarlama, bankacılık, kooperatifçilik, sekreterlik, emlak komisyonculuğu, borsa hizmetleri, sigortacılık, mahalli idareler ve iletişim gibi alanlarda; kamu ve özel sektörün gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiren kurumlardır. Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları; Anadolu otelcilik ve turizm meslek lisesi, Anadolu dış ticaret meslek lisesi, Anadolu ticaret meslek lisesi, Anadolu sekreterlik meslek lisesi, Anadolu aşçılık meslek lisesi, Anadolu mahalli idareler meslek lisesi, Anadolu iletişim meslek lisesi, ticaret meslek lisesi ve çok programlı liseden oluşmaktadır (MEB, 1994-2001).

Şekil 9: Öğretim Yıllarına Göre Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları Okul Sayısı

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

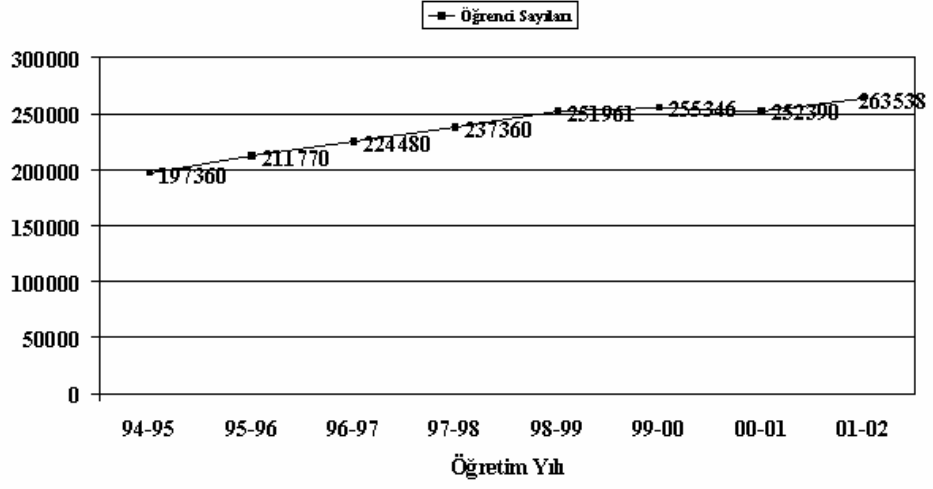
Şekil 10: Öğretim Yıllarına Göre Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları Öğretmen Sayısı

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

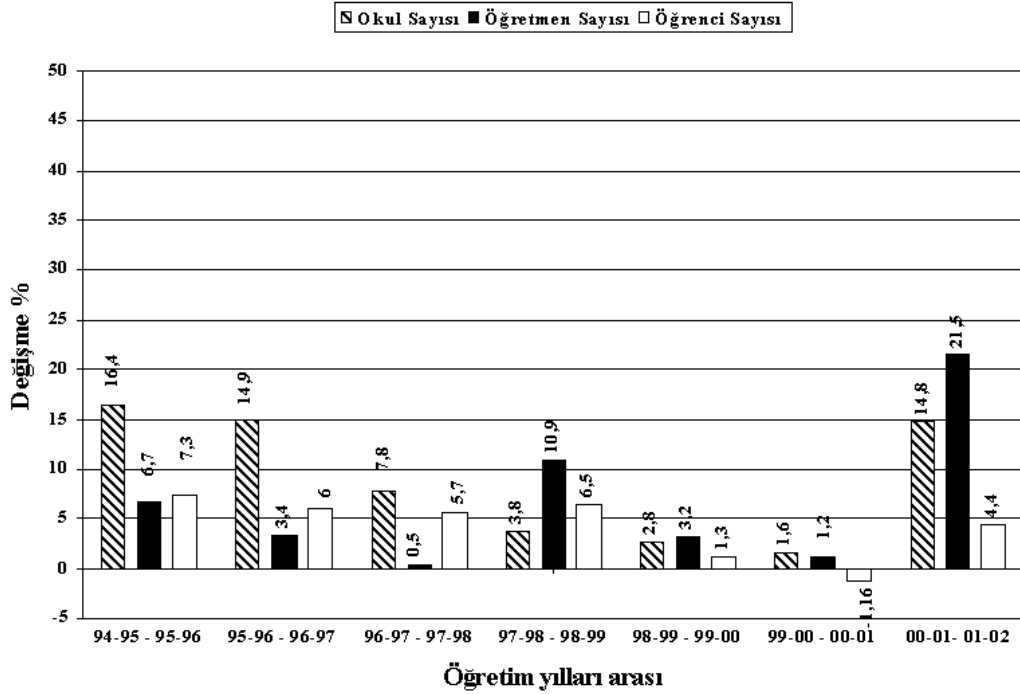

Şekil 11: Öğretim Yıllarına Göre Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları Öğrenci Sayısı

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Şekil 12: Öğretim Yılları Arasında Ticaret ve Turizm Öğretimi Okullarındaki Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarındaki Değişim Oranları (%)

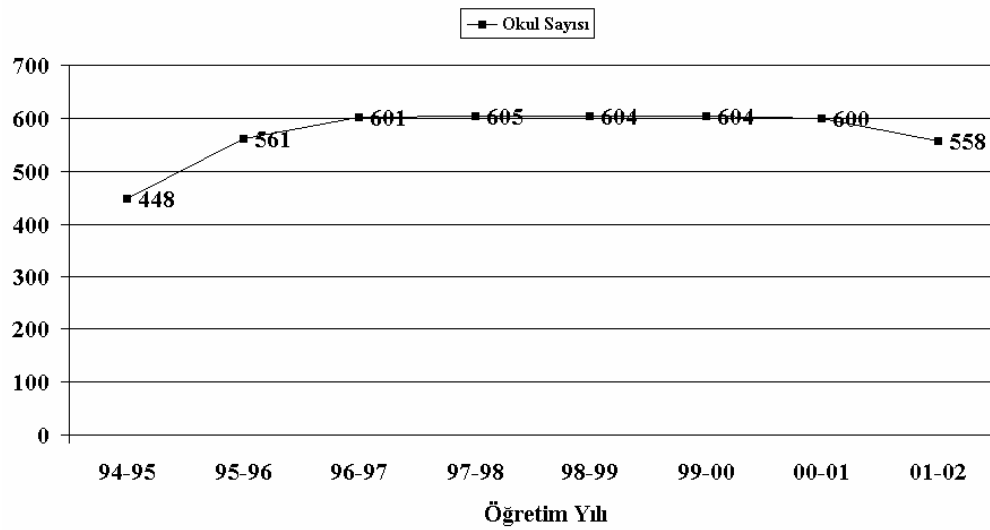

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Yukarıdaki şekillere bakıldığında Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları'nın okul sayıları, Erkek Teknik ve Kız Teknik Öğretimi Okulları'nda olduğu gibi sürekli bir artış göstermektedir. Veriler arasında fazla bir dalgalanma görülmemektedir. Bu kurumda öğrenim gören öğrencilerin sayısı, diğer meslekî ortaöğretim kurumlarına göre daha fazladır. Bunun nedeni Ticaret ve Turizm Öğretim Kurumlarındaki öğrencilerin istihdam sektöründe daha fazla iş imkânı bulabilmelerinden kaynaklanabilir. Öğretmen sayılarında ise sürekli bir artış görülmektedir. Öğrenci sayılarında da sürekli bir artışın olduğu görülmektedir. Okul sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında % 79,379'luk bir değişimin olduğu görülmektedir. Öğretmen sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında da % 59,25'lik bir değişimin olduğu görülmektedir. Öğrenci sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında ise % 33,518'lik bir değişimin olduğu görülmektedir (MEB ,1994 – 2001).

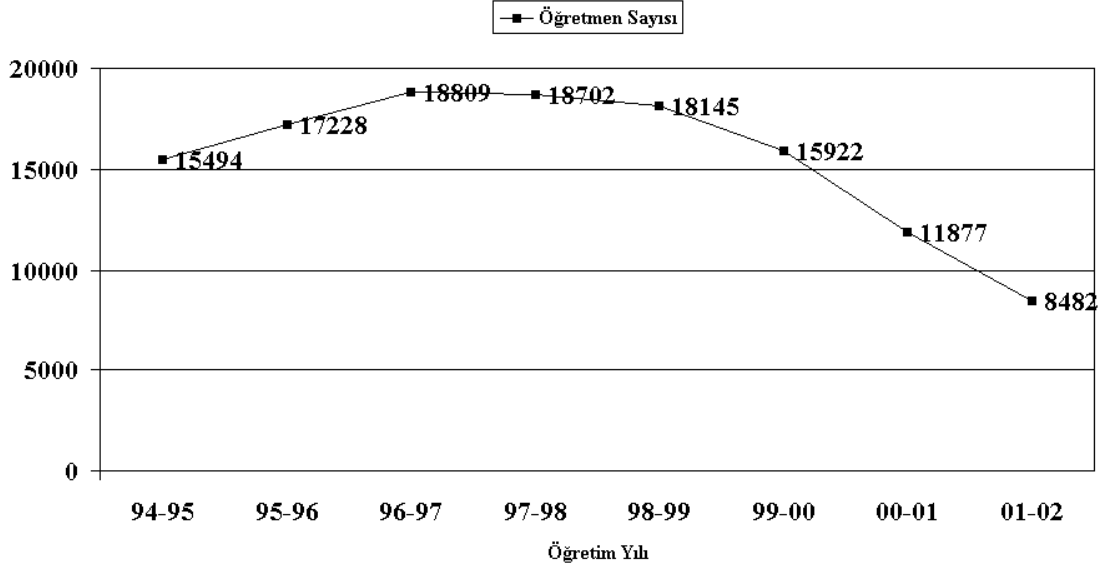
Din Öğretimi Okulları: Din öğretimi okulları; imamlık-hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı kurumlardır. Din Öğretimi Okulları; imam hatip liseleri, Anadolu imam hatip liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır.

Şekil 13: Öğretim Yıllarına Göre Din Öğretimi Okulları Okul Sayısı

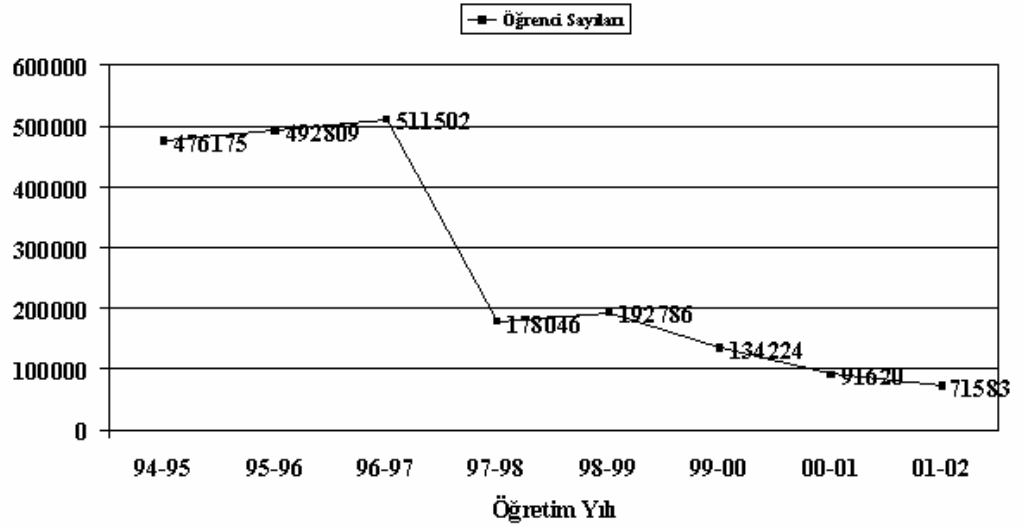
Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Şekil 14: Öğretim Yıllarına Göre Din Öğretimi Okulları Öğretmen Sayısı

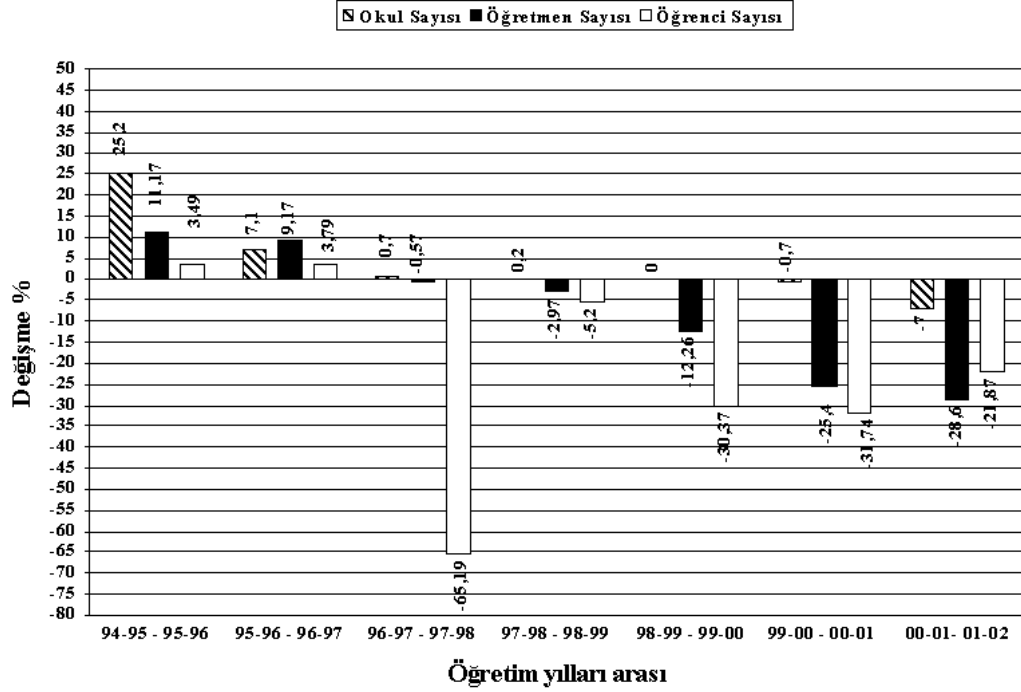
Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Şekil 15: Öğretim Yıllarına Göre Din Öğretimi Okulları Öğrenci Sayısı

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Şekil 16: Öğretim Yılları Arasında Din Öğretimi Okullarındaki Okul,Öğretmen ve Öğrenci Sayılarındaki Değişim Oranları (%)

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Yukarıdaki şekillere bakıldığında Din Öğretimi Okullarının okul sayılarının 1996-1997 öğretim yılından itibaren sayılarının pek değişmediği görülmektedir. Öğretmen sayılarında ise 1996-1997 öğretim yılına kadar artış ve daha sonrasında ise bir azalma görülmektedir. 1997-1998 öğretim yılında 4306 sayılı Yasa ile faaliyete geçen sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmesi ve yüksek öğretim kurumlarına geçişi ile ilgili yeni kararların alınması bu okulların öğrenci sayılarının düşüş eğilimi göstermesine neden olmuştur. Okul sayıları bakımından 1994- 1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında % 24,553'lük bir artışın olduğu ve öğretmen sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında da % 45,256'lık bir azalmanın olduğu görülmektedir. Öğrenci sayıları bakımından 1994-1995 öğretim yılı ile 2001-2002 öğretim yılı karşılaştırıldığında ise % 84,96'lık bir azalma görülmektedir. Diğer meslekî ortaöğretim kurumları ile karşılaştırıldığı zaman öğrenci sayılarında en büyük düşüş bu kurumlarda gerçekleşmiştir(MEB, 1994 - 2001).

1.5.3. Yüksek Öğretim

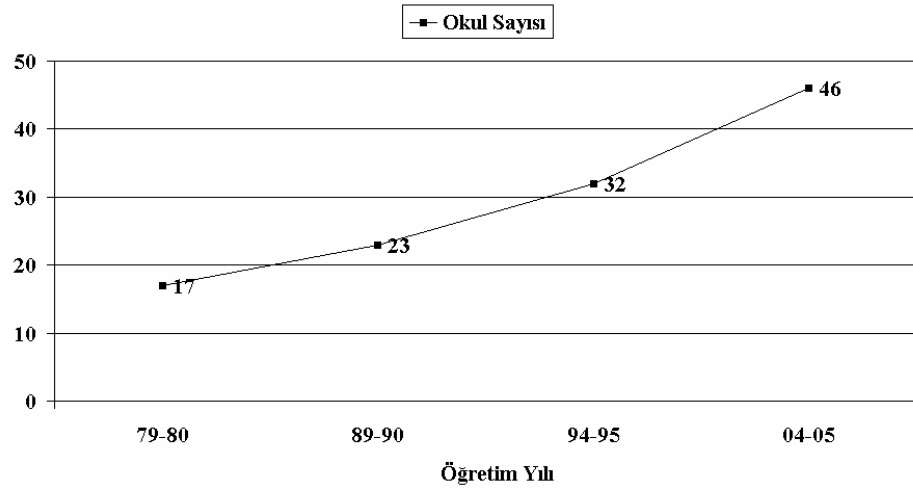
Eğitimin bu basamağının amacı yüksek düzeyde insan gücünü yetiştirmektir. Ortaöğretimden sonraki eğitim aşamasıdır. Bu eğitim dönemi kendi içinde dörde ayrılmaktadır. Bunlar ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora eğitimidir. Ön lisans öğretimi iki yıl sürelidir. Bazı meslekler bu sürede kazandırabilmektedir. Lisans öğretimi dört yıl sürelidir. Genelde Üniversiteler lisans öğretimi için kurulmuştur. Dört yıllık öğretim pek çok meslek için yeterlidir.

Yüksek lisans ve Doktora Lisans öğretiminden sonra uzmanlaşmaya yönelik eğitim dönemlerdedir.

1.5.4. Sakarya İli'nde Mesleki Eğitim

Sakarya ilinde mesleki eğitim diğer illere oranla daha geniş kapsamlı ve öğrenci sayısı açısından daha fazla öğrenciye hitap etmektedir. Aşağıdaki şekilde öğretim yıllarına göre Sakarya ilinde bulunan meslek liselerine ilişkin bazı istatistikler verilmiştir.

Şekil 17: Öğretim Yıllarına Göre Sakarya İlindeki Mesleki ve Teknik Okul Sayısı

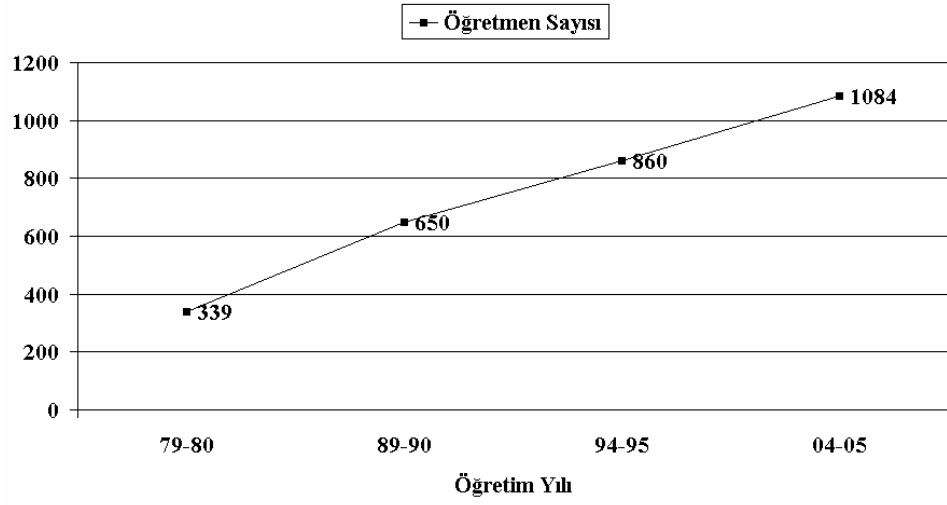
Kaynak: Sakarya da Eğitim (OLGUN, K, 2005).

Sakarya'da 1937 yılında açılan Kocaeli Arifiye Eğitimci Yetiştirme Kursu ile başlayan mesleki ve teknik öğretimdeki okul sayısı 1979-80 yılında 7'si ortaokul düzeyinde

olmak üzere 17'ye ulaşmıştır. 1989-90 Eğitim öğretimi yılında bu sayı 23 'e 1994-95 eğitim öğretim yılında 32 ye çıkmıştır(Olgun,2005).

2004-05 MEB APK istatistiklerine göre ise okul sayısı 46'dır. Meslek lisesi sayısı bölgenin sanayisinin gelişmiş olması dolayısı ile sürekli artış eğilimindedir.

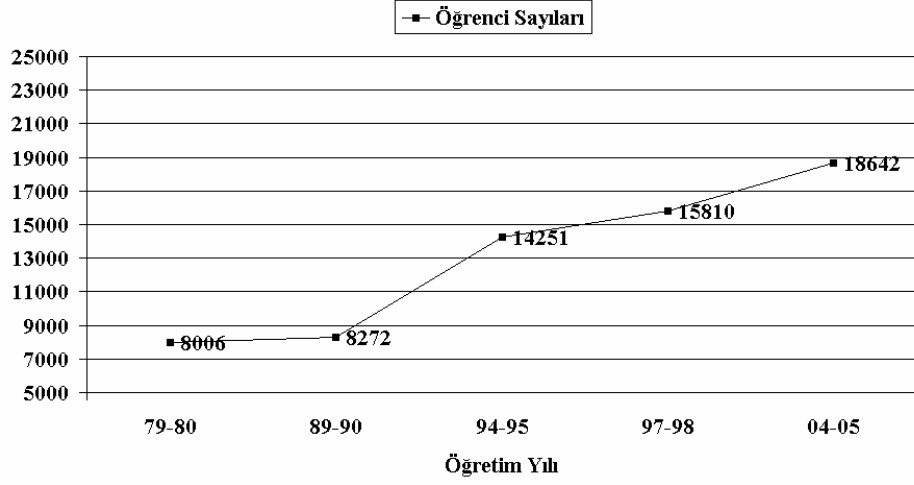
Şekil 18: Öğretim Yıllarına Göre Sakarya İlindeki Mesleki ve Teknik Okullarında Öğretmen Sayıları

Kaynak: Sakarya da Eğitim (OLGUN, K, 2005).

Bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı 1979-80 yılları arasında 339 iken 1989-90' da 650 1994-95 öğretim yılında 860 olmuştur(Olgun,2005). 2004-2005 yılı itibarıyla ise Sakarya İlindeki meslek okullarında görev yapmakta olan 1084 adet öğretmen bulunmaktadır.

Şekil 19: Öğretim Yıllarına Göre Sakarya İlindeki Mesleki ve Teknik Okullarında Öğrenci Sayıları

Kaynak: Sakarya da Eğitim (OLGUN, K, 2005).

Bu okullarda okuyan öğrenci sayısı 1979-80 eğitim öğretim yılında 8006 iken 1989-90 yılları arasında 8272, 1994-95 yıllarında 14251 ve 1997-98 yılları arasında ise 15810 sayılarına ulaşmıştır (Olgun,2005).

2004-2005 yılı MEB APK verilerine göre Sakarya ilindeki meslek liselerinde öğrenim görmekte olan öğrenci sayısı 18642 ye ulaşmıştır(Olgun,2005).

Sakarya ilinde mesleki ve teknik öğretime giden öğrenci sayısı her dönem genel liselere gitmekte olan öğrenci sayısından fazla olmuştur. İlde en fazla öğrenci endüstri meslek liselerinde ve ticaret liselerindedir. Bu sonuçlar da kentin sanayi ve ticaret yönünden diğer ilere oranla daha gelişmiş olduğunun bir göstergesidir

1.6. Meslek Lisesi Öğrencilerinin İşletmelerde Meslek Eğitimi Türkiye Uygulaması

3308 sayılı yasa gereğince yirmi ve daha fazla personel çalıştıran işletmeler, çalıştırdıkları personel sayısının yüzde beşinden az, yüzde onundan fazla olmamak üzere mesleki ve teknik eğitim okul ve kurum öğrencilerine, beceri eğitimi yaptırır. Meslek lisesi öğrencileri Alt yapı uygunsa 10. sınıftan başlamak üzere haftada üç gün işletmede, iki gün okulda mesleki eğitim görmektedirler.

Okul tarafından belirlenen işletmelerin seçiminde, belirlenen mesleki eğitim programını uygulayabilecek fiziki olanakların, yeni teknolojiyi içeren makine takım ve cihazların eğitim formasyonu almış eğitici personelin bulunması v.b. gibi ölçütler aranmaktadır. İlgili yasaya göre Lise 2. ve 3. sınıf öğrencilerinden kabul edilebilir bir not ortalamasına sahip öğrencilerden istekli olanlar (ya da tüm öğrenciler) seçilerek, okul tarafından koordinatör öğretmenler vasıtasıyla işletmelere yerleştirilirler. Yerleştirme sırasında işletme ile bir anlaşma yapılır. Bu anlaşmayı Okul Müdürü, İşveren, Öğrenci ve Veli taraf olarak imzalarlar. Ayrıca İşletme ile Okul arasında bir sözleşme yapılır. Bu sözleşmeye göre öğrenciye, yaşlarına uygun olarak işveren tarafından o yıl belirlenmiş olan asgari ücretin %30'undan az olmamak koşulu ile ücret ödenir. Ayrıca öğrenciler okul tarafından sigorta işlemleri gerçekleştirilerek Sosyal Sigortalar Kurumuna sigorta primleri ödenir. Sigortalanan öğrencinin böylece iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili sigortalı olma haklarından yararlanması sağlanmaktadır.

İşletmeye yerleştirilen öğrencinin eğitiminden işletme tarafından görevlendirilen eğitici personel (Usta Öğretici) sorumludur. Okul tarafından görevlendirilen koordinatör öğretmenler tarafından işletmelerde öğrencilerin eğitim etkinlikleri izlenmekte, karşılaştıkları sorunların çözümünde rehberlik yapılmaktadır. Usta öğreticiler öğrencilerin devam durumunu izleyerek, koordinatör öğretmene bilgi vermektedirler. Devamsız öğrencilerin durumları hakkında okul yönetimi ve veliye koordinatör öğretmen tarafından bilgi verilmektedir. Devam koşulları ilgili yönetmelikte belirlenmiştir. Buna göre öğrencilere tatil aylarında bir ay ücretli izin verilmektedir. Ayrıca mazeretleri kabul edilenlere okul müdürlüğünün görüşü alınarak mazeret izni de verilmektedir.

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin başarısı usta öğretici tarafından değerlendirme formları yardımıyla değerlendirilir. Öğrencilerin mesleki gelişimleri gelişim tabloları ile değerlendirilerek ve dönem sonunda yapılan beceri eğitimi sınav sonuçları ile birlikte okul yönetimine bildirilir. Okul tarafından beceri eğitimi ile ilgili eksiklerin tamamlanabilmesi için telafi eğitimi programı hazırlanarak dönem sonunda okulda telafi eğitimi yapılmaktadır. Böylece öğrencilerin meslek alanı ile ilgili bilgi, beceri, tavır tutum ve iş alışkanlıklarına sahip olarak mezun olmaları amaçlanmaktadır(Ulusoy, 2004).

Şekil 20: İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrenci sayısı (1999-2004)

GENEL MÜDÜRLÜK ADI	ÖĞRETİM YILI	OKUL SAYISI	İŞLETME SAYISI	USTA ÖĞRETİCİ SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
Erkek Teknik	1999-2000	430	19.920	15.972	56.692
	2000-2001	438	23.282	19.700	63.910
	2001-2002	489	21.283	19.925	53.995
	2003-2004		95.818	76.012	71.315
Kız Teknik	1999-2000	254	4.607	1.586	12.833
	2000-2001	237	5.439	1.844	14.542
	2001-2002	280	5.969	1.772	15.488
	2003-2004		21.309	8.215	21.566
Ticaret ve Turizm	1999-2000	550	32.817	27.307	71.079
	2000-2001	516	32.773	28.317	72.684
	2001-2002	545	30.638	25.112	61.918
	2003-2004		65.697	33.735	37.155

Kaynak: MEB. APK İstatistik Dairesi Başkanlığı

Bugüne kadar okul-işletme işbirliği kapsamında ilgili genel müdürlükler uyguladıkları çeşitli projeler ve protokoller çerçevesinde okulların buldukları çevrenin eğitim ihtiyaçlarına uygun ve mezunların istihdam edilmesini sağlayan çalışmalar yapmaktadırlar.

Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi Projesi (OSANOR), Türk Alman Mesleki Eğitim Merkezi (TAMEM), Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE) gibi projelere katılan okullar, yörenin eğitim ihtiyacını belirleme, ihtiyaçları karşılayacak şekilde eğitim programlarını uyarlama, yeni programları yürütebilecek şekilde öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerini planlama ve yürütme, öğretim materyali hazırlama, yerel düzeyde parasal kaynak oluşturma sorumluluklarını belirli bir başarı ile proje süresince yerine getirmişlerdir. Ancak bu tür girişimler sistemin bütününe mal edilememiştir (METE-2000).

3308 sayılı ıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu'nun adı 10.07.2001 tarihinde yürürlüğe giren ve bu Kanunun bazı maddelerini değiştiren 4702 sayılı Kanun ile Mesleki Eğitim Kanunu olarak değiştirilmiştir.

1.7. 4702 Sayılı Yasanın Getirdiği Yenilikler

Meslekî ve Teknik Eğitim Bölgelerinin Kurulması: Mevcut kaynakları daha etkili ve verimli kullanarak, ağdaş bilim ve teknolojiadaki değişme ve gelişmelere uygun olarak ekonominin gereksinim duyduğu alanlarda yüksek nitelikli işgücü yetiştirmek amacıyla bir veya daha fazla meslek yüksekokulu ile meslekî ve teknik orta ğretim kurumlarının, ğretim programları bütünlüğü ve devamlılığı içinde ilişkilendirildiği, her ilde bir Meslekî ve Teknik Eğitim Bölgesi kurulması Milli Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı işbirliği ile oluşturulmuştur.

İşyeri Aabilmek ve İstihdam Edilebilmek İçin Meslekî Eğitim Alma Zorunluluğu: 3308 sayılı Kanun kapsamına alınan il ve mesleklerde, üretim ve hizmet sektöründe verimliliği ve kaliteyi artırmak, meslekî eğitimi özendirmek, tüketiciyi korumak için; iş yeri aacakların ve iş yerinde istihdam edileceklerin yapacağı işe uygun meslekî eğitim almış olmaları zorunluluğu getirilmiştir.

Halen alışanların çalıştıkları İşe Uygun Meslekî Eğitim Almaları: Kanun kapsamında olan il ve mesleklerde faaliyet gösteren iş yerlerinde çalışanlar; durumlarına uygun belgelendirme yapılması veya çalıştıkları işe uygun meslekî eğitim almaları için işverence meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarına yönlendirilecektir.

Çalışanların Meslekî Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi: Halen çalışanlardan yaptıkları işe uygun eğitim aldığını gösterir belgesi bulunmayanların, bilgi ve becerilerini ölçmek, ülke genelinde aynı alanda birlikteliği ve standardı sağlamak için Meslekî Eğitim Kurulu'nca uzmanlardan oluşan ihtisas komisyonları kurulacaktır.

Bu komisyonlar, çalışanların çalıştıkları işe uygun meslekî yeterliliklerini ölçecek yöntem ve araçları, bilgi ve becerileri yeterli görülenlere verilecek belgeyi, bilgi ve becerileri yeterli görülmeyenler için uygulanacak eğitim programlarının tür ve seviyelerini, belirleyerek hazırlayacakları raporu Meslekî Eğitim Kurulu'na sunacaklardır.

İllerde Meslekî Eğitim-İstihdam Gereksiniminin Belirlenmesi: İllerde eğitim-istihdam dengesinin sağlanabilmesi için, işverenler hangi alanlarda, hangi tür ve seviyede meslekî eğitim almış olanları istihdam edeceklerini ve mevcut personelin eğitim gereksinimini sayısal olarak Türkiye İş Kurumu il müdürlüğüne bildirecek, bu kurum ile millî eğitim müdürlüğü işbirliği yaparak, hangi okul ve kurumlarda ne tür eğitim programlarının uygulanacağını belirleyeceklerdir.

Meslekî Eğitim Almamış Olanların İstihdama Hazırlanması: İlköğretim mezunu, orta öğretimin her hangi bir kademesinden ayrılmış veya mezun olup istihdam için gerekli niteliklere sahip olmayan kişileri iş hayatında istihdam olanağı bulunan görevlere hazırlamak, ilgi alanlarına, yeteneklerine ve sektörün gereksinim duyduğu niteliklere uygun olarak, o mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarının kazandırılması amacıyla meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarında, gereksinim duyulması halinde o bölgedeki kamu ve özel kurum ve kuruluşların olanaklarından da yararlanılarak meslek kursları düzenlenecektir.

İşletmelerin Eğitim Birimi Kurması: Meslekî ve teknik eğitimin işletme ile bütünlük sağlaması için on veya daha fazla öğrenciye beceri eğitimi yaptıracak işletmeler, ilgili Yönetmeliğin 202-209'uncu maddeleri hükümlerine göre eğitim birimi kuracaklardır. Bu eğitim birimlerinde çırak, kalfa ve ustalar ile meslekî ve teknik orta öğretim kurumu öğrencilerinin işletmede meslekî eğitim çalışmaları yanında işletmenin kendi personeli için zorunlu gördüğü eğitim uygulamaları gerçekleştirilecektir. Bu çalışmalarda, meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarıyla işbirliği yapılacaktır.

Denetim: İşletmelerde yapılan meslekî eğitimin denetlenmesinde meslek kuruluşlarının da katılımı sağlanmıştır. Bu amaçla, ilgili Yönetmeliğin 288'inci maddesine göre denetleme komisyonu oluşturulmuştur.

İşletmelerde yapılan meslekî eğitim bu eğitimden sorumlu işletmelerin bağlı olduğu oda veya birliklerin katılımı ile Milli Eğitim Bakanlığınca, çalışanların meslekî eğitim alıp almadığı, iş ortamı, sosyal güvenlik, iş güvenliği ve sağlık şartları bakımından ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca denetlenecektir (http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=963&id=559).

1.8.Avrupa Ülkelerinde Mesleki Eğitim

1.8.1. Dünyada Okul Sanayi İşbirliği

Okul-sanayi işbirliğine dayalı eğitim geleneksel eğitim sisteminden tamamen farklı bir yaklaşımla gelişmiş ülkelerde yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Eğitim ve öğretim ile çalışmaya aynı oranda zaman ayrılması bazılarının göre yeni bir fikir gibi görünse de bu uygulama ilk kez XIX. Yüzyılda İngiltere de başlamıştır. Burada fabrikada çalışmakta olan çocukların yarım gün okula devam ederek en az normal öğrenciler gibi eğitilmeleri zorunlu hale getirilmiştir. Günümüzde ise İngiltere “Block Release”, “Sandwich Courses” ve “part-time” adları altında okul-sanayi işbirliğine dayalı işletme eğitimi uygulamasını yaygınlaştırmaktadır.

ABD’deki Cincinnati Üniversitesinde bu uygulama 1906 yılında Profesör Herman Schneider, öğrencilerin okulda geçirdikleri sürenin bir bölümünü işyerinde, gerçek üretim ortamında geçirmelerinin daha iyi yetişmelerini sağlayacağı düşüncesiyle okul-sanayi işbirliği planını ortaya koymuştur. Böylece öğrenciler beceri ile birlikte parada kazanmaya başlamıştır. Daha sonraları “General Motors Institue” otomotive ve motor alanında istihdam ettiği mühendisler için endüstri içerisindeki ilk okul-sanayi işbirliği programını gerçekleştirmiştir(Külahçı 1984;422).

Ortak sorumluluk anlayışına dayalı olarak değişik bilim ve öğretim alanlarında gerçekleştirilen bu tür programlar II. Dünya Savaşından sonra süratle benimsenerek çağdaş eğitim uygulamalarında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. ABD federal hükümetinin 1968 ve 1976 yıllarında kabul ettiği yasalarla okul-sanayi işbirliği kapsamı daha da genişletilmiştir. Bu yasalarla tüm eğitim kurumlarının kamu ve özel sektör kuruluşları ile ilişkilerini geliştirmeleri özendirilmiş ve bazı mesleki eğitim kurumları için ise bu durum zorunlu tutulmuştur. Böylelikle okul-sanayi işbirliğini uygulayan okul sayısı artmıştır. Okul-sanayi işbirliğinde gözlenen bu artışlar aynı oranda programa katılan öğrenci sayısında da görülmüştür. Okul-sanayi işbirliği programlarının ilk uygulanmaya başladığı Amerika Birleşik Devletlerindeki son sayısal gelişmeler, bu programların ne kadar fazla yaygın ve etkin olarak uygulandığını açık olarak göstermektedir. ABD’de;

- Okul-Sanayi işbirliği eğitim programları iki yıllık programlardan doktora derecesine kadar tüm seviyelerde uygulanmaktadır.
- Tahminen 50.000 kamu ve özel sektör (işyeri) okul-sanayi işbirliği öğrencilerine ücret ödemektedir.
- Okul-sanayi işbirliği eğitim programlarına 250.000 öğrenci katılmaktadır.
- Öğrenci gelirleri; kolejdaki temel alanın öğretim yılı ve coğrafi bölgelere göre değişmekle birlikte, bu eğitim öğrencileri ülke ortalamasında yaklaşık yıllık 7500\$ kazanmaktadır.
- Okul-sanayi işbirliğinde işverenlerinin çoğunluğu küçük işletmelerdir.
- Araştırmalar göstermektedir ki; okul-sanayi işbirliği öğrencilerinin %80'i kurum programlarına katılan bir şirketten sürekli istihdam için teklif almaktadırlar.
- 1994 yılı bütçesinden okul-sanayi işbirliği eğitim ve araştırmalar için 14 milyon dolar ayrılmıştır.

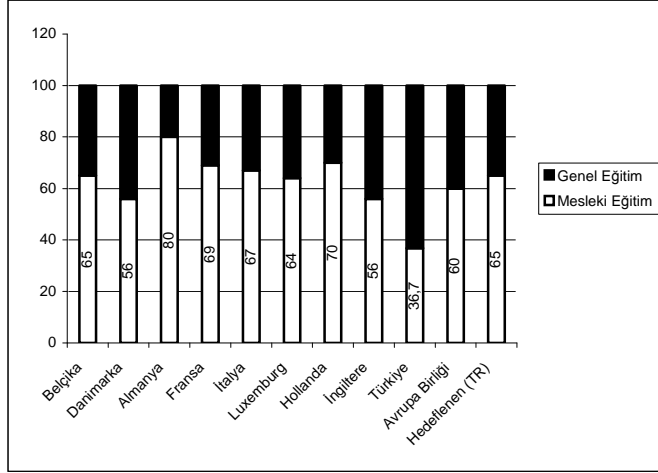
Dünyada 1980'den sonra hızla gelişen ekonomik rekabet, küreselleşme olarak ifade edilmektedir. Ekonomik anlamda sınırlar ortadan kalkmaya başlamış, yeni üretim ve pazarlama stratejileri oluşmuştur. Ekonomik alandaki bu hızlı gelişim çok geçmeden etkisini kültürel alanda da göstermiştir. Değişen dünyaya açılma ve hızlı adaptasyon, meslekî-tekniik eğitime yeni misyonlar yüklemiştir. Artık ülkelerin kalkınmışlık düzeyi sahip oldukları insan kaynaklarıyla doğru orantılı olacaktır. Bu ise meslekî-tekniik eğitimin nitelikli insan gücü yetiştirebilmesi ile doğru orantılıdır ve meslekî-tekniik lise öğrencilerinden beklenen kriterler değişmektedir. Artık el becerisinin yerini teknolojiyi iyi takip edebilmek, çok boyutlu düşünebilmek, bilgiden analiz çıkarabilmek gibi değerler almıştır. Bu ise ancak başarılı öğrencilerin meslekî-tekniik okulları tercih etmesiyle sağlanabilir.

Küreselleşmenin yaşandığı günümüzde, sınırlar ortadan kalkmakta ve ekonomik rekabet gücü olan ülkeler dünyanın yeni yapılanmasında belirleyici rol alabilmektedirler. Çağımızda bir ülke ekonomisinin uluslararası piyasalarda sahip olduğu konum, sunduğu ürün ve hizmetlerin kalitesi ile doğrudan ilişkilidir. Söz konusu ürün ve hizmetlerin kalitesi, üretimden pazarlamaya kadar uzanan zincir içinde görev alan personelin eğitim ve kalitesinin yükseltilmesi ile yakından ilgilidir.

Küreselleşme sürecinde, diğer üretim faktörleriyle birlikte, bilgi ve teknolojinin daha hızlı dolaşımının sonucu olarak üretimde uluslararası düzeye ulaşma çabaları önemli boyutlara varmıştır. Firmalar, dünya ekonomisinin giderek tek pazar hâline gelmekte olduğunu dikkate alarak, yatırım, üretim ve rekabet stratejilerini oluşturmaya başlamışlardır. Firmaların üretim yerlerinin seçimine ilişkin kararlarının verilmesinde, nitelikli ucuz insan kaynakları ile teknolojik alt yapısının varlığı önemli bir etken olabilmektedir. Bu bakımdan, nitelikli insan kaynaklarının uygun şekilde meslekî teknik eğitim verilerek yetiştirilmesi, bu etkinin sürdürülebilmesi bakımından temel koşuldur (Başaran, 1996).

Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Genel olarak bakıldığında, gelişmiş ülkeler, ulusal kalkınma çabalarının gerektirdiği insan kaynaklarını istenen nitelik ve nicelikte yetiştirmiş durumdadır. Buna karşılık, geri kalmış ülkelerin çoğu, ekonomilerinin gereksinim duyduğu insan kaynaklarını geliştirme konusunda ciddi bir sorun yaşamaktadır. Toplumsal kalkınmayı gerçekleştirebilecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi büyük ölçüde eğitim sisteminin görevidir. Eğitim sistemi, bu görevini yerine getirirken, öğrencileri üretken birer yurttaş olarak görür ve onları toplum yaşamına, meslekler dünyasına ya da yüksek eğitime hazırlar. Bu görevlerin her biri, eğitim sisteminin değişik aşamalarında gerçekleşir. Özellikle orta öğretimde, söz konusu işlevler tutarlı biçimde kaynaştırılarak bütünlüğü olan bir program uygulanmaya çalışılır (Şimşek, 2004).

Şekil 21: Gelişmiş bazı ülkelerde genel ve mesleki eğitimde öğrenci dağılımı (apık 2003-2004)

Kaynak: 2002 Yılı Başında Eğitim (MEB, 1994-2002).

Avrupa da ortaöğretimde öğrenci nüfusunun büyük bir kısmı mesleki eğitimde istihdam edilirken Türkiye’de ise mesleki eğitimdeki öğrenci oranı %36 değerindedir. Bu oran Almanya da %80 iken Fransa da %69 Hollanda da ise %70 tir .

1.8.2.Almanya

Alman sistemi, dual(ikili) sistem olarak adlandırılır. Almanya’daki okulların % 50’sinden fazlası ikili sistemde yer almaktadır. İkili sistemde iki taraf vardır. mesleki eğitim ve öğretimde şirketlerin ve okulların karşılıklı ilişkisi demektir. 1969’da yürürlüğe giren Mesleki Eğitim Kanunu Anlaşması gibi farklı kanunlar tarafından desteklenmektedir. İkili sistemin boyutları sadece okul ve şirketteki eğitim yerlerinde değil yasal esaslarda da görülür. Şirket tarafından bakılırsa, federal hükümetin onayladığı mesleki eğitim anlaşması yasal dayanak oluşturur; okullar için ise federal eyaletlerin okul yasaları vardır. Müfredat açısından bakılırsa, merkezi müfredat sistemi, ülkedeki bütün şirketleri ilgilendiren eğitim yönetmelikleri vardır; şirketler için ise eyaletlerde yaşayanlar için eğitim planları vardır. Sistemde, eğitimin denetlenmesi ve tavsiyelerde bulunmak en önemli durumdur. Şirketlerde tavsiye verip denetleme yapacak eğitimciler; okullarda ise okul yöneticileri vardır(Schmidt, 1995).

Finans ve planlama da oldukça önemlidir ve şirketler eğitimi kendileri finanse etmektedirler. Şirketlerdeki eğitim şirketlerin kendileri tarafından okullardaki eğitim ise belediyeler ve okul yöneticileri tarafından finanse edilmektedir. Yine eğitim ve öğretim personeli ikili ilişki içerisine girerler. Şirketlerde eğitim veren okutmanlar, deneyimli personel ve müdür vardır. Meslek okullarında ise üniversite diploması olan öğretmenler vardır. Temel ilke, şirketlerde daha pratik öğrenme ya da öğretme sağlamak; okullarda ise daha teorik bilgi vermektir.(Schmidt, 1995).

Almanya'daki mesleki eğitim, eğitim yerleri sağlayan şirketler tarafından yürütülmektedir. Bu demektir ki şirketler kaç tane stajyer alacaklarına, öğrencilerin hangi meslekle ilgili eğitileceklerine karar verebilirler. Fakat bazı koşullarla sınırlandırılmışlardır. Kabul edilmiş şirket olmak, meclis tarafından eğitim şirketleri olarak kabul edilmek, eğitim için deneyimli müdürleri ve okutmanları işe almak ve stajyerlere ücret ödemek. Almanya'da şirket eğitiminde en önemli boyut, eğitim sözleşmesidir. Bu eğitim sözleşmesi, eğitim girişimi ile stajyer arasındaki ilişkiyi düzenler. Tabii ki hakları ve görevleri açıklayan bir sözleşmedir. Eğitim sözleşmesi içerisinde birçok şartname vardır. Örneğin; ortalama üç yıl sürecek mesleki eğitim kursunun zamanı, organizasyon sistemi, hedefleri ve kurstaki davranış biçimleri sözleşmede yer almaktadır. Eğitimin verileceği okul alanlarını, eğitimin başlama zamanı ve süresini de sözleşmede bulunur. Eğitim şirketinin dışında alınan eğitim tedbirleri, eğitim merkeziyle etkileşim içerisinde olmalıdır. Büyük şirketlerin aksine maddi gücü her türlü kursa yetmeyen küçük şirketleriniz varsa bu etkileşim büyük bir avantaj olabilir. Bu yüzden stajyerler birkaç haftalığına şirketlerin eğitim kurslarına gidebilirler. Eğitim sözleşmesi; günlük çalışma saatlerini, hazırlık döneminin süresini, ödemeleri ve numaralandırma düzeyini, tatillerin süresini ve mesleki eğitim sözleşmesinin gerçekleştirilebileceği koşulları içermek zorundadır(Schmidt, 1995).

Bu yüzden, okul eğitimi ikili sistemin önemli bir parçasıdır, fakat şirket eğitiminde sadece tamamlayıcı rol üstlenir, haftada on iki saatten sonra dersler haftada bir ya da iki keredir. Okulda verilen eğitimin yüzde altmışı mesleği ile ilgilidir; yüzde kırkı genel eğitimle ilgilidir. Okullar dallara göre ayrılır; öğrenciler de meslekleriyle, stajlarıyla ilgili sınıflarda eğitim görürler. Eğitim sadece sınıflarda değil çalışma atölyelerinde, eğitim bürolarında ve eğitim atölyelerinde de gerçekleştirilir. Alman mesleki eğitim sisteminin en önemli boyutu, mesleki eğitim alanındaki sosyal diyalogdur ve bu

diyalog, bölgesel ya da yerel düzeyde, ülke çapında ya da federal düzeyde gerçekleşir. Mesleki eğitim ve öğretim kurulları ve sınav kurulları olarak çeşitli odalar vardır. . Bu odalar Almanya'daki yetenekli işçilerin sınavlarından sorumludurlar. Bu sınav kurulları, okulların, girişimlerin, birliklerin ve İşçiler Derneğinin temsilcilerinden oluşan üç yüz bin gönüllü üyeye çalışmaktadır. Almanya'da şirket ve okulla iç içe geçmiş mesleki eğitim bu ikili sistemle uygulanmaktadır(Schmidt, 1995).

1.8.3. Avusturya

Mesleki eğitim 9. sınıfta ön mesleki eğitim ile başlar. Dokuzuncu sınıfta öğrenciler, orta öğretimin ikinci düzeyinde sunulan genel eğitim veya teknik ve mesleki eğitim sektöründeki birçok farklı dersten birisini seçerler. Geçiş 8.sınıfın başarılı bir şekilde tamamlanmasına ve başarıya bağlıdır.

Eğitim 9 yıl boyunca zorunludur ve 6 yaşında başlamaktadır. Okullar haftada 5 ya da 6 gün açıktır. Mesleki eğitim veren okullarda haftalık ders saati 35 tir. Lise düzeyindeki mesleki eğitim veren okullara kabulde adaylar, sosyal ve iletişim yeteneklerinin yanı sıra fiziksel yeterliklerini ve sanatsal alandaki eğitim yükümlülüklerini kanıtlamak zorundadırlar.(TAMEM,2000)

Ön mesleki eğitim okulları 8. sınıftan sonra bitirme belgesi olmaksızın öğrencileri kabul ettiği için istisnadırlar. Amaç, mesleki eğitime ve sonrasında (ikili eğitim sistemi) daha yüksek seviyeli bir okula geçiş için olası en iyi desteği ve yetenekleri öğrenciye vermektir. 9 yıllık zorunlu eğitimi tamamladıktan sonra öğrenciler bir işveren ile çıraklık sözleşmesine girebilirler, daha küçük yaşta olanların ise aile rızası gerekmektedir. Aynı zamanda çıraklar zorunlu mesleki eğitim okulunun da öğrencileri olurlar

Öğrenciler bu okullardaki eğitime 14 yaşında iken başlasalar da zorunlu eğitim 15 yaşlarında iken sona ermektedir.

Ön mesleki eğitim okulları 8. sınıftan sonra bitirme belgesi olmaksızın öğrencileri kabul eder. Amaç, mesleki eğitime ve sonrasında (ikili eğitim sistemi) daha yüksek seviyeli bir okula geçiş için olası en iyi desteği ve yetenekleri öğrenciye vermektir. Meslek okulları ve kolejleri geniş bir dizi ders seçeneği ve özel önem sunmaktadırlar. Öğretim programı teknik teori ve uygulamalı öğrenimi de içerdiği için sosyal ortaklar ile istişare önem taşımaktadır(TAMEM,2000)

1-2 yıl süren öğrenimlere devam eden öğrenciler ön mesleki eğitim sertifikası alırlar. meslek okullarının 3-4 yılındaki öğrenciler bir bitirme sınavına(yazılı/ uygulamalı ve

sözlü) girerler. Sertifika, öğrencilere düzenlenmiş belli meslekleri ve işleri yapmalarına hak tanımakta ve bir sonraki eğitim seviyesine yükselmelerini sağlamaktadır.

5 yıllık eğitimdeki öğrenciler, yazılı/ uygulamalı ve sözlü bölümler içeren ve orta yönetim seviyelerinde acilen istihdama girişi sağlamaya yönelik mesleki yeterlilikleri ve genel yüksek öğretime girişi kapsayan çifte yeterliliklere sahip olabilirler. (AB diploma seviyesinin tanınması).

Orta öğretim sonrası eğitimde yer alan öğrenciler mesleki yeterliliklerini sağlayan bir diploma alırlar.

Avusturya da eğitim reformu adına şu üç temel mesele tartışılmaktadır.

- Modern iş dünyasına uyum
- Çocukların ihtiyaçlarına daha sıkı bir şekilde yönelme
- Öğretmenlik mesleğini profesyonelleştirme

Bu temel amaçlar doğrultusunda bazı kararlar alınmış ve bu kararlar “Yeni Bir Okul” başlığı altında uygulamaya dökülmektedir(TAMEM,2000).

1.8.4. İngiltere

Birleşik Krallıkta mesleki eğitim zorunlu eğitim yaşı olan 16 yaşından sonra verilir. Zorunlu eğitimde öğrenciler genel konuları öğrenirler. 16 yaşında okullarını bitirdikten sonra mesleki eğitimlerini alacakları okullara giderler. Ulusal nitelik sistemi, eğitim standardı ve kalite eğitimi vardır; sanayide de mesleki eğitim okulunda da yer alsa her ikisinde de aynı nitelik sisteminde değerlendirilir ve nitelikler, müfredat yetkilileri tarafından akredite edilir. Bireyler ya eğitim okullarında ya da mesleki eğitim ve öğretim kolejinde eğitim alırlar. Son zamanlardaki gelişmeler, Öğrenme ve Yetenek Kurulu’nu oluşmasını sağlamıştır. Öğrenme ve Yetenek Kurulu, 16 yaşından sonraki yüksek eğitim hariç bütün eğitim ve öğretimden sorumludur. Ülke çapında 47 tane bölgesel bürosu vardır. Öğrenme ve Yetenek Kurulu, 16 yaşın üstünde eğitim ve öğrenmeyle meşgul insanların sayısını artırmakla sorumludur. Meslek okullarında her yaşta insan eğitim alabilmektedir. Kurulun temel hedefleri gençleri eğitim konusunda teşvik etmek ve onların yeteneklerini geliştirmektir. Ortaokula, meslek okullarına gidebilirler ya da işyerlerinde eğitim projelerine katılabilirler. İnsanlara sürekli eğitim

sağlamak için sanayiye destek, sermaye sağlamak ve insanları teşvik etmek Yetenek Kurulu'nun işidir. Eğitim ve öğretimde yetişkinlerin sayısını da artırmak Kurulun sorumluluğudur. Avrupa'da, modern dünyada bilinen işler ve yaşam boyu öğrenme kavramı vardır. İşgücü sürekli eğitim süreci mevcuttur(Aykaç ,2002).

Bu kurul gençlerin okullarını bitirmeden önce iş dünyasını anlamalarını sağlar ve okullarını bitirdikten sonra işe girebilme imkânlarını artırmaya yardımcı olmaktır. Gençlerin, girişimcilik, finans gibi konularda bilgi edinmelerini, yeteneklerini, davranışlarını geliştirmelerini sağlar; böylece gençler işlerin nasıl yürüdüğünü kolayca anlar. Diğer bir yerel organizasyon ise topluluk çalışmalarıdır. Borsada ilk yüz şirket arasında gösterilen büyük sanayilerin çoğu tarafından oluşturulan bir programdır. Bu şirketlerin %70'i programa katılmıştır. Bu şirketler, okullar ve kolejlerde eğitim programlarını geliştirmek için doğrudan katkıda bulunmaktadır. Bu yüzden, ortaokullar, meslek okulları bu sanayilerle iletişim içersindedirler ve bu sanayiler, okullara kendilerinin geliştirdikleri eğitim materyallerini sağlamaktadırlar. Bu yüzden okullarda, sanayinin sağladığı ve geliştirdiği çok sayıda materyal vardır. Bu fikrin arkasında yatan, insanların yeteneklerini, okur-yazarlıklarını geliştirmek ve onları belirli bir sanayinin parçası haline getirmektir. Gençlerin işe girebilmelerini sağlar ve okul müdürlerinin ve öğretmenlerin kendi yeteneklerini geliştirmelerini sağlar. Bu yüzden, sanayiler meslek okullarındaki, ilk ve ortaokullardaki öğretmenlere de deneyim kazandırır. Ülkedeki bütün okullarda internet erişimi vardır. Bu erişim, British Telekom tarafından sağlanmaktadır(Aykaç,2002).

Öğretmenler gündeme ayak uydurması İngiliz mesleki eğitim sisteminde çok önemlidir. Onlara iş deneyimi sağlamak çok önemlidir. Meslek okulları okutmanlarına da teknik veri kursları vermektedir(Aykaç,2002).

1.9. İlgili Araştırmalar

1.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Meslek lisesi ğrencilerinin şletmelerde yaptıkları meslek eğitimi uygulamalarına ilişkin kapsamlı araştırmalar Okul-Sanayii Ortaklaşa (OSANOR) eğitim projesi çerçevesinde yapılmıştır. Eğitim ve istihdam kesimlerinin ortaklaşa çalışabilecekleri bir örgütsel yapı geliştirmeyi amaçlayan bu projede özellikle programa esas oluşturacak meslek analizi araştırmaları yoğunluk kazanmıştır(Akhun ve Doğan, 1980).

Alkan 1969 yılında Türkiye de ticaret ve endüstriyel meslekler için bir şletme eğitimi program nerisi hazırlamıştır

şahin Kesen nen ve Keser (1984) Mesleki ve Teknik Eğitim projesi Kapsamına alınan meslek lisesi mezunu öğrencilerin okulda okutulan bilgiler, izlenen yöntem, kullanılan araç gereçler iş hayatındaki uygulamaların okulda öğrenilen bilgi ile ne oranda tutarlı olduğunu saptamaya yönelik bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın evrenini Adana, Ankara, Balıkesir, Bolu, Bursa, Eskişehir, İştanbul ve İşmir de bulunan proje kapsamındaki 23 okul, örneklemini ise bu okullardan son beş yılda mezun olanlar oluşturmuştur.

Araştırma sonucunda;

- Mezunların meslek liselerini iş imkanlarının daha kolay sağlandığı bir okul olarak gördükleri
- Mezunların okulda kazandıkları el becerileri ile teorik ve pratik iş bilgilerinin işleri için önemli olduğu görüşünde birleştikleri,
- Mezunların bilgi ve becerilerini arttırmak için daha fazla öğrenime ihtiyaç duyduklarını ifade etkilerini belirtmişlerdir.

1.9.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar

Yapılan literatür taramasında yurtdışında okul-sanayi işbirliği ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmasına rağmen, ülkemizde oldukça sınırlı sayıda araştırmaya rastlanabilmiştir. Örneğin Wilson (1988) yaptığı bir çalışmada Amerika Birleşik Devletlerinde 1964'ten beri "Journal of Cooperative education" dergisinde 113 makalenin bulunduğunu ve 1970 yılından bu yana okul-sanayii işbirliği ile alakalı 70 doktora tezinin tamamlandığını tespit etmiştir.

Thompson(1985) tarafından farklı mesleklerdeki koordinatör öğretmenlerin işveren tarafından tanımlanan iyi işçi niteliklerini değerlendirmek için bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmaya göre koordinatör öğretmenlerin , işveren beklentileri ve iş güvenliği konularında işverenle görüş birliği içinde olmadıklarını ve işverenlerin iş aktivitelerini düzenleme yeteneğine daha çok önem verdiğini tespit etmiştir.

Dowburd (1986) mevcut ortaöğretim sonrası işletme eğitim aktivitelerinin çeşitli görünümlerini tanımlamak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Deneklerin çoğuna göre işletme eğitiminin profili şu şekilde ortaya çıkmıştır.

- İşletme eğitimi merkezden yönetilen isteğe bağlı bir kurs programı olarak düzenlenmektedir.
- İlgili programı başlatmak ve devam ettirmek üzere programın güçlü yönleri ve zayıf tarafları ile ilgili geliştirme önerileri sunulmaktadır.

Dixon (1988) işletme eğitimine katılan ve katılmayan öğrencilerin kendilerini algılamalarında farklılık olup olmadığını saptamak amacıyla bir araştırma yapmıştır araştırma örnekleminde 132 işletme eğitimini tamamlamış öğrenci oluştururken 132 normal mesleki eğitimini tamamlamış öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonuçları işletme mesleki eğitimden mezun olanların çoğunun kendi kendini pozitif değerlendirmeye ve diğer gruba nazaran daha fazla mesleki beceriye sahip olduğunu göstermiştir.

Higgins (1990) yaptığı çalışmanın amacı; Maryland Meslek Yüksek Okulu işletme yönetimi öğrencilerinin özellikle mesleki ve eğitimsel ihtiyaçlarına ortak hizmet etmeyi amaç edinen bütünleştirilmiş işletme eğitim program modeli geliştirmektir. Elde ettiği

bulgulara göre işletme eğitimi bütünleştirilmiş ve merkeziyetçi olmayan bir program modeli geliştirmenin gerekli olduğunu ortaya koymuştur.

Gary (1990) tarafından Massachusetts Yöresel Meslek Yüksek okulunda yaklaşık 460 işletme eğitimi almış öğrenci tarafından yürütülen Araştırma raporunda, sınıf eğitimi ile pratik iş uygulamasını destekleyen bir araç olan işletme eğitimini 83 yıldır varlığını sürdürmesine rağmen bu eğitimin layık olduğu ilgiye ulaşmadığına dikkat çekmiş ve bu durumun şu nedenlerden kaynaklandığını belirtmektedir.

- yeterli teşvik eksikliği
- parasal destek eksikliği
- programın anlaşılmasındaki eksiklik

Wates (1990) tarafından Güney Carolina işverenlerinin ve mesleki eğitim öğrencilerinin işletme eğitimine karşı tutumlarını tespit etmeye yönelik bir araştırma yürütülmüştür. Elde edilen verilere göre işletme yeri, işletme büyüklüğü, ürün sınırlandırılması ve sanayinin mevcut işletme eğitimine katılıp katılmaması iş ve endüstri temsilcilerinin tutumlarını etkilememiştir.

Hays(1991) Northeastern üniversitesinde işletme eğitimindeki beklentiler ve gerçekler konusunda işletme eğitimi uygulayıcıları ve işletme eğitimi programları konusunda araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonucuna göre genel olarak işletme eğitiminin iş tecrübesinin olgunlaşmasına katkısına ve teori ile uygulamanın birleşmesinin yararına daha fazla dikkat çekilirken, öğrenci işveren ve işletme eğitimi uygulayıcılarının beklentileri birbirine çok yakın çıkmıştır(Külahçı M,1991).

Becky (1993) yürüttüğü bir çalışmada, işletme eğitimine katılan ve katılmayan öğrenciler arasında kişiler arası ilişkilerin geliştirilmesinin ölçütü olarak ilişkilerin kalitesi ve hoşgörü karakteristikleri hakkında önemli farklılıkların olup olmadığı incelenmiştir. Bu çalışma sonuçlarına göre:

- İşletme eğitimine katılan öğrencilerin hoşgörü düzeylerinin gelişiminde önemli bir biçimde ilişki olduğu bulunmuştur.
- İşletme eğitimine katılımın öğrencilerin başarısını artırıcı bir etkisi olduğu görülmüştür.

Hays(1991) ilgili tarafların işletme eğitimi konusunda benzer beklentilere sahip olduğunu saptamıştır.

Thompson(1985) ise koordinatör öğretmen ile işverenlerin, işverenin beklentileri ve iş güvenliği konularında görüş birliğinde olmadıklarını saptamışlardır.

Bu bölümde özetlenmiş olan konu ile ilgili ulaşabilen yurtiçi ve yurtdışı araştırmalar, bu çalışmanın planlanıp yürütülmesinde yararlı olmuştur.

BÖLÜM 2 :ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli evren ve örneklem veri toplama tekniği, veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulaması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması konuları yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerdeki beceri eğitimleri esnasında edindikleri pratik bilgi ve beceri eğitimine yönelik uygulama anlaşılmalı ve bu uygulamanın katkılarının ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Evren: Araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Bu bütün canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir. Aslında iki türlü evren vardır. Birisi "genel evren" ötekisi ise "çalışma evrenidir." Genel evren soyut bir kavramdır. Tanımlanması kolay ulaşılması güç hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür. Çalışma evreni ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının ya doğrudan gözleyerek yada ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak hakkında görüş bildireceği evren çalışma evrenidir(Karasar 1991:110).

Örneklem: Belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil eden küçük kümedir. Araştırmalar çoğu zaman örneklem kümeler üzerinde yapılır ve alınan sonuçlar ilgili evrenlere genellenir (Karasar 1991:131).

Bu araştırmanın evreni 2005-2006 öğretim yılında Sakarya İli sınırları içinde bulunan Hendek Endüstri Meslek Lisesi , Akyazı Endüstri Meslek Lisesi ,Fatih Endüstri Meslek Lisesi, Birinci Endüstri Meslek Lisesi, Arifiye Endüstri Meslek Lisesi son sınıfında işletmede beceri eğitimi gören öğrencilerden oluşmuştur.Evreni oluşturan öğrenci sayısı 4323'tür.

Araştırma konusu okullardan öğrenci ağırlıkları dikkate alınarak Hendek Endüstri Meslek Lisesinden 40, Akyazı Endüstri Meslek Lisesinden 50, Fatih Endüstri Meslek Lisesinden 60, 1. Endüstri meslek lisesinden 60, Arifiye Çok Programlı Lisesi 40 olmak üzere Toplam 250 öğrencinin anketlerinden faydalanılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri oluşturmak için tek yönlü likert ölçüm tekniğinden yararlanarak hazırlanan ifadelerden oluşan bir anket uygulanmıştır. Bu anket 32 sorudan oluşacak şekilde hazırlanmıştır. İlk 4 soru bilgi formu diğer 28 soru görüşlerin belirtildiği anket şeklindedir. Uygulama zamanına yönelik çıkabilecek problemler düşünülerek soru sayısı sınırlı tutulmuştur.

Ankette sorulara verilecek yanıtlar tek yönlü likert ölçeği yapısına göre 3 seçenekten meydana getirilmiştir. Bu seçenekler ;

Her Zaman

Çoğunlukla

Kararsız

Nadiren

Hiçbir Zaman

Şeklinde düzenlenmiştir. Bu yanıtların ölçüm kıstasları şu şekildedir.

Her Zaman	Çoğunlukla	Kararsız	Nadiren	Hiçbir Zaman
(+2)	(+1)	(0)	(-1)	(-2)

Ankette bu sayısal değerler doğrultusunda gerekli istatistiki işlemler uygulanmıştır.

Elde edilen bilgiler ışığında ve araştırma amaçlarına uygun olarak;

- İşyerindeki yöneticinin öğrenciye karşı tavrını belirten bölüm,
- İşyerindeki yöneticinin öğrencinin sosyal haklarıyla ilgili tavrını belirleyen bölüm,
- İşyerinin Belirlenmesi,
- Öğrencinin staj yaptığı işletmeye yönelik tutumu,
- Öğrencinin staj süresiyle ilgili tutumu,
- İşletmedeki personelin öğrenciye davranışı,
- Öğrencinin ücretle ilgili tutumu,

- Öğrencinin işyerindeki araç ve gereçleri kullanmasıyla ilgili tutumu,
- Öğrencinin kendi alanıyla ilgili tutumu, olmak üzere 28 ifade işletme eğitiminde öğrencinin belirtilen unsurlara yönelik tutumunu belirlemek için hazırlanmıştır.

Veri toplamak amacıyla geliştirilen anketlerin deneklere uygulanabilmesi için Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsünden ve Sakarya Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulama izni alınmış ve bu işlemler tamamlandıktan sonra anketler çoğaltılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Anketler belirlenen ilçelerdeki Endüstri Meslek Liselerine araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Koordinatör Öğretmen anketleri hemen toplanmıştır. Öğrenci anketleri ise okul yöneticilerinin bilgisi dâhilinde bir öğretmen nezaretinde araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Anket 2005-2006 eğitim öğretim yılında 250 öğrenciye uygulanmıştır. Bazı anketler de tüm seçeneklerin işaretlendiği, bazılarında ise hep aynı şıkların işaretlendiği tespit edilerek bu anketler değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Tablo 1: Araştırma Kapsamına giren meslek liseleri ve öğrenci sayıları

Öğrenciler	Uygulanan Anket	Dönen Anket
Hendek EML.	40	38
Arifiye ÇPL	40	36
Akyazı EML	50	50
Fatih EML	60	58
Sakarya 1. EML	60	60
Toplam	250	242

Verilerin elde edilmesinde toplam 242 öğrenci ve her okuldan 5 koordinatör öğretmenden elde edilen anketler kullanılmıştır.

Veri toplama araçlarının toplanmasından sonra anket formları gerekli kontrolden geçirilerek ve elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara işlenmiştir. Kullanılan

istatistiksel işlemlerin gerçekleşmesinde SPSS istatistiksel paket programından yararlanılmıştır.

Kişisel bilgiler ve mevcut durumu belirlemeye yönelik maddelerin frekans dağılımları çıkarılmış ve yüzdeleri hesaplanmıştır.

2.5. Verilerin Çözümlemesinde Kullanılan Teknikler

Çalışma sırasında elde edilen veriler işletme eğitimi ile ilgili tutum ölçeğinden alınan veriler frekans dağılımlarına yönelik tasnifi yapıldıktan sonra SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ile analizleri yapılmıştır.

YÜZDE: Her bir cevap kategorisinin ana kütle içindeki oranını göstermeye yarayan bir hesaplamadır. Kullanım kolaylığı işlem basitliği ve uygulanmasının yaygınlığı nedeniyle birçok araştırmacının başvurduğu istatistiksel bir araçtır. (Kurtuluş 1989:120)

MEAN: (Aritmetik Ortalama) : günlük hayatta en çok kullanılan ve akla ilk gelen ortalama tipidir. Verilen değerleri toplayıp veri sayısına bölerek aritmetik ortalama elde edilir. (İdil 1989 :89)

FREKANS DAĞILIMI: Tek tek toplanmış ve üzerinde herhangi bir işlem yapılmamış verileri daha anlaşılır yapmanın bir yolu, frekans dağılımını çıkartmaktır. Frekans dağılımı her bir verinin yinelenme sayısını gösteren bir tablodur. Sayısal olarak da grafikler şeklinde de ifade edilebilir. (Karasar 1989:209)

STANDART SAPMA: Puanların aritmetik ortalamadan olan farklarının karelerinin toplamının puan adedine bölümünün karekökü olarak tanımlanmaktadır.

BÖLÜM 3: ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLAR

Bu bölümde, öğrencilerin işletme beceri eğitiminin etkililiğini belirlemek amacıyla hazırlanan anket aracılığıyla öğrencilerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve buna ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Soruların cevapları tek tek yorumlanırken her bir sorudaki sonuçlardan elde edilen frekanslar tek yönlü likert tutum ölçeğinin ölçüm değerleriyle çarpıldıktan sonra elde edilen puanların toplamının ortalamasının bulunmasıyla elde edilen değere göre grubun o yargı hakkındaki görüşü belirlenmiş ve yorum bu sonuca göre gerçekleşmiştir. Yapılan bu işlemler sonucunda elde edilen sonuçları şu şekilde açıklayabiliriz.

3.1. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Özellikleri Açısından Dağılımları ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Anket uygulanan öğrencilerin bölümlere göre dağılımı Tablo 3.1.1 de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Bölümlere Göre Frekans Ve Yüzde Değerleri

BÖLÜM	Frekans (N)	Yüzde (%)
Elektrik	84	34
Bilgisayar	62	26
Metal İşleri	63	26
Mobilya	33	14
TOPLAM	242	100,0

Anket uygulanan öğrencilerin %34 'ü Elektrik, %26 'sı Bilgisayar, %26'sı Metal İşleri, %14'ü Mobilya ve Dekorasyon bölümünde öğrenim görmektedir.

Araştırmanın yapıldığı bölgedeki meslek liselerinde ağırlıklı olarak yukarıdaki 4 bölüm mevcut olduğu belirlenmiş denekler bu bölümdeki öğrencilerden seçilmiştir.

3.2. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşyerindeki Amirine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde işletme eğitimini veren işletme yetkilisinin öğrencilere karşı tutumları tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3: İşyerindeki Amirin Öğrencinin Mesleki Öğrenimine Katkısına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

İŞYERİMDEKİ AMİRİM İŞİ ÖĞRENMEMDE OLDUKÇA YARDIMCI OLMAKTADIR.	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
	Her Zaman	150	62
	Çoğunlukla	41	17
	Kararsız	35	14
	Nadiren	10	4
	Hiçbir Zaman	6	2
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,31)'dir. Bunu yorumlayacak olursak öğrenciler “İşyerimdeki amirim işimi öğrenmemde oldukça yardımcı olmaktadır” yargısını çoğunlukla onaylamaktadır.

Frekans dağılımına bakıldığında her zaman ve çoğunlukla tercihinde bulunan öğrenci sayısının ankete katılan toplam öğrenci sayısının %80'ine denk geldiği görülmektedir. İşletme beceri eğitimi alan meslek lisesi öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun görüşü işyerindeki Amirin işi öğrenmesine yardımcı olduğu yönündedir.

Tablo 4 : İşyerindeki Amirin Tutumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

İŞYERİMDEKİ AMİRİM BANA DİĞER ÇALIŞANLARDAN FARKLI DAVRANMAKTADIR.	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
	Her Zaman	52	21
	Çoğunlukla	31	13
	Kararsız	33	14
	Nadiren	25	10
	Hiçbir Zaman	101	42
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (-0,38) dir. Bunu yorumladığımızda öğrenciler “işyerimdeki amirim bana diğer çalışanlardan farklı davranmaktadır” yargısına karşı belirgin bir tutuma sahip değillerdir.

Frekans dağılımına bakıldığında Hiçbir zaman ve Nadiren seçeneklerini işaretleyen öğrenci sayısı ankete katılan toplam öğrenci sayısının %52'sidir. Öğrenciler, amirin

işletme çalışanlarına ve stajyer öğrencilerine farklı davrandığını düşünmektedir. İşyerinde amirin ve işyeri çalışanlarının birlikte çalışma süresinin daha fazla olması, öğrencilerin geçici çalışan olarak görülmesi bu görüşü oluşmasını destekleyen etmenler olmaktadır.

Tablo 5 : İşyerindeki Amirin Yasal Düzenlemeye Uyumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİMDEKİ AMİRİM YASAL DÜZENLEMeye EKSİKSİZ UYMAKTADIR	Her Zaman	149	62
	Çoğunlukla	50	21
	Kararsız	22	9
	Nadiren	5	2
	Hiçbir Zaman	16	7
	TOPLAM	250	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,28) dir. Bu değeri yorumlarsak, öğrenciler “İşyerimdeki amirim yasal düzenlemeye eksiksiz uymaktadır” yargısını çoğunlukla onaylamaktadırlar.

Ankete katılan öğrencilerin %83'lük bölümü işyerindeki amirin yasal düzenlemeye genelde ve çoğunlukla uyduğunu düşünmektedir. Bu durum Sakarya bölgesinde işyerlerinin işletme beceri eğitimiyle ilgili yasal düzenlemeyi büyük oranda bildiği ve uyguladığını göstermektedir.

Tablo 6 : İşyerindeki Amirin Öğretme İlgisine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
AMİRİM ÖĞRENECEĞİM İŞİ BÜTÜN YÖNLERİYLE KAVRAMAM İÇİN BÜTÜN FIRSATLARI TANIMAKTADIR	Her Zaman	119	49
	Çoğunlukla	68	28
	Kararsız	26	11
	Nadiren	18	7
	Hiçbir Zaman	11	5
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,08)'dir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler“amirim öğreneceğim işi bütün yönleriyle kavramam için bütün fırsatları tanımaktadır” yargısını çoğunlukla onaylamaktadırlar.

Ankete katılan öğrencilerinin %80'lik bölümü ilgili bu yargı için olumlu görüş bildirmiştir.

İşletme eğitimi alan öğrencilerin işyerindeki amirine yönelik görüşlerinin değerlendirildiği bu bölümde işyerindeki amirin; beceri eğitimiyle ilgili yasal düzenlemeyi bildiği, öğrencilere işbaşında eğitim konusunda yardımcı olduğu, öğrencilerin öğrenmesini teşvik edici davrandığı, öğrencilere diğer çalışanlardan farklı davrandığı yönündeki görüşler ağırlık kazanmıştır.

Sakarya bölgesindeki işletmelerin genelinde işyerindeki amirin işletme beceri eğitimine yönelik bir bilgisi ve arka planı olduğu görülmektedir. Bölgedeki mesleki eğitim kültürü, staj çalışmasının gerekliliğini gözler önüne serdiğinden bu konuda işyerindeki amirlerin öğrencilerin eğitimine sağladığı katkı artmaktadır.

Bunun yanında stajyer öğrencinin diğer personelden farklı olduğu ve işletmede farklı davranıldığı görülmektedir.

3.3. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde işletmenin işletme eğitimi alan öğrenciye yönelik tutumları ile ilgili bulgu ve yorumlar bulunmaktadır.

Tablo 7 : İşletmenin Yasal Düzenlemeye Uyumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİM STAJLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMeye EKSİKSİZ UYULMAKTADIR	Her Zaman	142	59
	Çoğunlukla	50	21
	Kararsız	27	11
	Nadiren	13	5
	Hiçbir Zaman	10	4
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,24) tir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “İşyerimde stajla ilgili yasal düzenlemeye eksiksiz uyulmaktadır ” yargısını çoğunlukla onaylamaktadırlar.

Ankete katılan öğrencilerin %83'lük bölümü bu yargı için olumlu görüş bildirmiştir. İşyerinin staj çalışmasıyla ilgili yasal düzenlemelere büyük oranda uyduğu görülmektedir.

Tablo 8 : İşletmenin İzin İle İlgili Yasal Düzenlemeye Uyumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİM YASAL DÜZENLEMEYLE BELİRLENEN İZİN KOŞULLARINA UYMAKTADIR	Her Zaman	174	71
	Çoğunlukla	40	17
	Kararsız	11	5
	Nadiren	5	2
	Hiçbir Zaman	12	5
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,58) tir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “işyerim yasal düzenlemeyle belirlenen izin koşullarına uymaktadır ” yargısını her zaman onaylamaktadırlar.

Ankete katılan öğrencilerin %87'lik Bölümü bu yargı için olumlu görüş bildirmiştir. İşletme beceri eğitimi alan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu belirlenen yasa gereği belirlenen izin haklarından yararlanmaktadır.

Tablo 9 : İşletmenin Çalışma Saatleri İle İlgili Yasal Düzenlemeye Uyumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİM YASAL DÜZENLEMEYLE BELİRLENEN ÇALIŞMA SAATLERİ KOŞULLARINA UYMAKTADIR	Her Zaman	199	82
	Çoğunlukla	14	6
	Kararsız	4	2
	Nadiren	8	3
	Hiçbir Zaman	17	7
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,52) dir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “İşyerim Yasal Düzenlemeyle Belirlenen İzin Koşullarına Uymaktadır ” yargısını her zaman onaylamaktadırlar.

Ankete katılan öğrencilerin %88’lik kısmı çalışma saatleri konusunda işletmelerin yasal düzenlemeye uyduğu görüşündedir. İşletmelerin çoğu yasal düzenlemeyle belirlenen çalışma saatlerine uymaktadır.

Bu bölümde işletmenin yasal düzenlemelere uyumuna yönelik öğrenci görüşleri değerlendirilmiştir. İşyerlerinin işletme eğitimi ile ilgili yasal düzenlemelere, çalışma saatlerine, izin koşullarına büyük oranda uyduğu görülmektedir.

Sakarya bölgesinde işyerlerinde yerleşmiş bir stajyer eğitimi kültürü öğrenci görüşlerinde göze çarpmaktadır. Bölgedeki fabrika ve büyük işletmeler 3308 ve 4702 sayılı yasaların gerektirdiği stajyer eğitimini uzun zamandır uygulanmaktadır. Bu sebeple işletmelerin yasal düzenlemeleri bilmeleri ve uygulamaları öğrenci görüşlerine yansımıştır.

3.4.İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmede Ve Okulda Kazandıkları Mesleki Becerilerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgu Ve Yorumlar

Bu bölümde işletme ve okulda kazanılan bilgi ve becerinin karşılaştırılmasına yönelik bulgu ve yorumlar bulunmaktadır.

Tablo 10 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmedeki Kazanımlarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİMDE KAZANDIĞIM MESLEKİ BECERİ OKULDA KAZANDIĞIMA GÖRE ÇOK FAZLADIR	Her Zaman	150	62
	Çoğunlukla	53	22
	Kararsız	16	7
	Nadiren	11	5
	Hiçbir Zaman	12	5
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,31) dir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler“İşyerimde Kazandığım Mesleki Beceri Okulda Kazandığıma Göre Çok Fazladır” yargısını çoğunlukla onaylamaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin %84'lük kısmı büyük oranda bu yargıyı onaylamaktadır. İşyerlerinin donanım olarak fazlalığı gelişen endüstriyel üretime yakınlığı, kullanılan malzemenin çeşitliliği ve sürekli bir üretim döngüsünün içerisinde olmaları öğrencilerin bu yargıyı büyük oranda onaylamalarını sağlamıştır.

Tablo 11 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Okuldaki Kazanımlarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
OKULDA KAZANDIĞIM MESLEKİ BECERİ İŞYERİMDE KAZANDIĞIMA GÖRE ÇOK FAZLADIR	Her Zaman	68	28
	Çoğunlukla	54	22
	Kararsız	41	17
	Nadiren	42	17
	Hiçbir Zaman	37	15
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,30)dur. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “Okulda Kazandığım Mesleki Beceri İşyerimde Kazandığıma Göre Çok Fazladır” yargısına karşı belirgin bir tutuma sahip değillerdir.

Ankete Katılan öğrencilerin %50’ si bu yargıyı onaylamamaktadır. Okullarımızın gelişen teknolojiyi takip etmede yetersiz kalması, üretimin dışında yer alması, pratiğin atölye saatlerinde ve sınırlı zamanda yapılması el becerisi gerektiren mesleki davranış biçimlerinin işletmelerde daha fazla oranda geliştiğini göstermektedir.

Bu durumda işletme beceri eğitiminin el becerileri ve mesleki hazır bulunuşluk için bir ihtiyaç olduğunun göstergesidir.

3.5.İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme Bulmasına Yönelik Bulgu Ve Yorumlar

Bu bölümde öğrencilerin işyeri tespitinin zorluk derecesini belirlemeye yönelik bulgu ve yorumlar bulunmaktadır.

Tablo 12 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme yerinin Tespitinin Okul Tarafından Yapılmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
STAJ YAPACAĞIM İŞLETME OKUL TARAFINDAN BELİRLENMİŞTİR	Her Zaman	102	42
	Çoğunlukla	5	2
	Bazen	5	2
	Nadiren	5	2
	Hiçbir Zaman	125	52
	TOPLAM	250	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (-0,19) dur . Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “staj yapacağım işletme okul tarafından belirlenmiştir” yargısına karşı belirgin bir tutuma sahip değillerdir.

Ankete katılan öğrencilerin %56’lık kesimi staj yapacağı kurumu okulun belirlemediğini belirtmiştir. İşletme beceri eğitimi mesleki eğitimin devamı niteliğindedir. Öğrencinin staj yapacağı kurumun belirlenmesi tercihen öğrencinin mesleki alışkanlıklarını bilen ve onu mesleki yönden en iyi tanıyan okul tarafından

belirlenmelidir. Sakarya'daki Meslek Lisesi öğrencilerinin fazlalığı ve işletmelerin sınırlı sayıda öğrenci kabul etmesi sebebiyle veliler çocukları için uygun gördükleri işletmelerle diyalog kurarak buralarda staj yapmasını sağlamaktadır.

Tablo 13 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme yerinin Tespitinin Kolay olmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞLETME YERİNİ BULMAK KOLAY OLMUŞTUR.	Her Zaman	156	64
	Çoğunlukla	37	15
	Kararsız	10	4
	Nadiren	12	5
	Hiçbir Zaman	27	11
	TOPLAM	250	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,16)dır. Bu değer yorumlandığında, öğrenciler “işletme yerini bulmak kolay olmuştur.” yargısını çoğunlukla onaylamaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin %79'luk kısmı işletme yeri bulmada zorlanmamıştır. Sakarya bölgesinin gelişmiş bir sanayi bölgesi olmasının bunda payı büyüktür. Bölgenin işletme sıkıntısı çekmemesi, öğrenciler arasında işletmelerin karşılaştırılmasını ve hangisi daha cazip şeklinde bir ayrıma gidilmesini sağlamaktadır.

Tablo 14 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme yerinin Tespitinin Zor Olmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
STAJ YAPACAĞIM İŞLETMEYİ BULMAK İÇİN ÇOK FAZLA ARAŞTIRMA YAPMAM GEREKTİ.	Her Zaman	44	18
	Çoğunlukla	26	11
	Bazen	16	7
	Nadiren	54	22
	Hiçbir Zaman	102	42
	TOPLAM	250	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (-0,54) tür. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “staj yapacağım işletmeyi bulmak için çok fazla araştırma yapmam gerekti” yargısını nadiren onaylamaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin %74'lük kısmı staj yeri bulmak için fazla araştırma yapmam gerekti yargısını onaylamamaktadır.

Öğrencinin işletme bulmasına yönelik bulgular değerlendirildiğinde Sakarya bölgesinde staj yapılacak işletme bulunması ülkemizin birçok bölgesine oranla daha kolaydır. İşletme sayısının fazla olması öğrencilerin işletmeler arasında seçim yapabilmesine olanak tanımaktadır. Bu durumda bazı işletmeler daha cazip hale gelmektedir.

3.6. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Öğrencinin Gelecek Kaygısına Cevap Vermesine Yönelik Bulgu Ve Yorumlar

Bu bölümde işletme eğitiminin öğrencinin gelecek kaygısına ne derece cevap verdiğine yönelik bulgular ve yorum bulunmaktadır.

Tablo 15 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmeyi Gelecekte Çalışabileceği Yer Olarak Görmesine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
STAJ YAPTIĞIM KURUMUN KOŞULLARI İYİ OLDUĞU İÇİN ORADA KALMAYI DÜŞÜNÜYORUM	Her Zaman	76	31
	Çoğunlukla	50	21
	Bazen	45	19
	Nadiren	16	7
	Hiçbir Zaman	55	23
	TOPLAM	250	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,32) dir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “staj yaptığım kurumun koşulları iyi olduğu için orada kalmayı düşünüyorum” yargısına yönelik belirgin bir tutuma sahip değildir.

Ankete katılan öğrencilerin %52’lik kesimi staj yaptığı kurumun koşullarını iyi bulduğu için orada kalma isteğini onaylamaktadır. Bunun yanında karasızların oranının %20 ye yakın olduğunu görmekteyiz. Stajyer öğrencilerin büyük bir kısmı çalıştıkları işyerine uyum sağlamış ve gelecek kaygılarına işyerlerinin büyük oranda cevap verebileceğini düşünmektedir.

Tablo 16 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmeyi Gelecekte çalışacağı Yer Olarak Görmemesine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

İŞYERİNİN ŞARTLARINI UYGUN BULMADIĞIM İÇİN GELECEKTE BAŞKA BİR İŞYERİNDE ÇALIŞMAYI DÜŞÜNÜYORUM	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
	Her Zaman	45	19
	Çoğunlukla	20	8
	Bazen	47	19
	Nadiren	44	18
	Hiçbir Zaman	86	36
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (-0,53) tür. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “işyerinin şartlarını uygun bulmadığım için

gelecekte başka bir işyerinde çalışmayı düşünüyorum” yargısını nadiren onaylamaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin yaklaşık %54 lük kesimi bu yargıya olumsuz görüş bildirmiştir. Bu oran bir önceki yargıyla örtüşmektedir.

İşletme beceri eğitimine başlayan öğrenciler çalışma şartlarını ve gelecekte nasıl bir iş hayatının kendilerini beklediğini bu eğitim esnasında tanımaktadırlar. İlk olarak mesleklerinin kendilerine yüklediği sosyal rolle hayatın içindedirler. Bu bölümdeki yargılara verdikleri cevaplar aslında mesleklerinin kendilerine yüklediği sosyal role uyum sağlayıp sağlamadıklarının da bir göstergesi olmaktadır. İş hayatına atıldıklarında onları ne gibi bir gündemin beklediğini, üretim şekillerini, kendilerinin bu üretim sisteminin neresinde olduklarını yaşayarak görmektedirler.

Buna göre Sakarya bölgesinde işletme eğitimi gören öğrencilerin çoğunluğu mesleklerinin gerektirdiği sosyal rolleri bu eğitimde tanımış ve benimsemiştir.

3.7. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme Eğitimi Süresine Yönelik Bulgu Ve Yorumlar

Bu bölümde öğrencinin işletme eğitiminin süresine yönelik bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 17 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Süresinin Bir Yıl Olmasını Yeterli Bulmalarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
STAJ SÜRESİNİN BİR YIL OLMASI DENEYİM İÇİN YETERLİDİR	Her Zaman	86	36
	Çoğunlukla	43	18
	Bazen	37	16
	Nadiren	24	10
	Hiçbir Zaman	51	21
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,36)dır . Bunu yorumladığımızda, öğrenciler “Staj süresinin bir yıl olması deneyim için yeterlidir ” yargısına yönelik belirli bir tutuma sahip olmadığını görmekteyiz.

Ankete katılan öğrencilerin %54'lük bir kısmı staj süresi için bir yılı yeterli görmektedir.

Tablo 18 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Süresini Yeterli Bulmalarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

STAJ SÜRESİ	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
MESLEKİ BECERİLERİN İŞ HAYATINDA KAZANILMASI İÇİN YETERLİDİR	Her Zaman	54	22
	Çoğunlukla	86	36
	Bazen	38	16
	Nadiren	42	17
	Hiçbir Zaman	22	9
	TOPLAM	250	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,44)tür. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “staj süresi mesleki becerilerin iş hayatında kazanılması için yeterlidir” yargısına yönelik belirli bir tutuma sahip değildir.

İşletme beceri eğitiminin bir yıl olması konusunda öğrencilerin görüşlerinde bir kararsızlık görülmektedir.

3.8. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyerindeki Diğer Personelin Tutumuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde işletme eğitimi alan öğrencinin mesleki becerilerinin kazandırılmasında işletme çalışanlarının etkisine yönelik bulgu ve yorumlar bulunmaktadır.

Tablo 19 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyeri Personelinin Yardımcı Olmasına Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİNDE DİĞER PERSONEL BENİM MESLEKİ BECERİLERİMİ KAZANMAMDA YARDIMCI OLMAKTADIR.	Her Zaman	92	38
	Çoğunlukla	81	33
	Bazen	21	9
	Nadiren	19	8
	Hiçbir Zaman	29	12
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,77)dir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler“işyerinde diğer personel benim mesleki becerilerimi kazanmamda yardımcı olmaktadır” yargısını çoğunlukla kabul etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin %71’lik kısmı bu yargıyı onaylamaktadır. İşletmelerdeki personelin yapıcı tutumu öğrencilere mesleki beceriler kazandırmaktadır.

Tablo 20 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyeri Personelinin Araç Gereç Kullanımında Yardımcı Olmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİNDE GEREKLİ ARAÇ VE GEREÇİN KULLANILMASINDA DİĞER PERSONEL YARDIMCI OLMAKTADIR.	Her Zaman	145	60
	Çoğunlukla	55	23
	Bazen	22	9
	Nadiren	15	6
	Hiçbir Zaman	5	2
	TOPLAM	250	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1.32)dir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “işyerinde gerekli araç ve gerecin

kullanılmasında diğer personel yardımcı olmaktadır.” yargısını çoğunlukla kabul etmektedir

Ankete katılan öğrencilerin %85’e yakın kısmı işletme beceri eğitiminde personelin araç gereç kullanımına yardımcı olduğunu düşünmektedir.

Tablo 21 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyeri Personelinin Farklı Davranmalarına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
ÇALIŞTIĞIM KURUMDAKİ İŞ ARKADAŞLARI STAJYER OLDUĞUM İÇİN FARKLI DAVRANMIYORLAR	Her Zaman	122	50
	Çoğunlukla	57	24
	Bazen	15	6
	Nadiren	12	5
	Hiçbir Zaman	36	15
	TOPLAM	250	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,89) dur. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “çalıştığım kurumdaki iş arkadaşları stajyer olduğum için farklı davranmıyorlar.” yargısını çoğunlukla kabul etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin %74’lük kısmı iş yerindeki personelin stajyere farklı davranmadığını düşünmektedir.

Tablo 22 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilere İşyeri Personelinin Alanıyla İlgili Öğrenme Durumlarına Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİNDE ALANIMLA İLGİLİ ÖĞRENMEM GEREKLİ DURUMLARDA İŞ ARKADAŞLARI GEREKENİ YAPMAKTADIR	Her Zaman	102	42
	Çoğunlukla	76	31
	Bazen	26	11
	Nadiren	20	8
	Hiçbir Zaman	18	7
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,92) dir . Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “işyerinde alanımla ilgili öğrenmem gerekli durumlarda iş arkadaşları gerekeni yapmaktadır.”yargısını çoğunlukla kabul etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin %73'lük kısmı bu yargıyı onaylamaktadır. Genel olarak Sakarya bölgesinde işyeri çalışanları öğrencilerin öğrenme durumlarına yardımcı olmaktadır.

Stajyer öğrenci, iş yerindeki personeli araç gereci kullanmasında yardımcı, kendilerini bir işyeri personeli gibi kabullenen, kendilerinin meslekle ilgili öğrenmelerine yardımcı olan kişi olarak görmektedir. Genelde işyerlerindeki personelde mesleki eğitim kökenli olmakta ve öğrencileri kendine yakın hissetmektedir. Yapararak yaşayarak öğrenme silsile halinde işyerinde devam etmektedir.

3.9. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Ücret Durumuyla İlgili Bulgu Ve Yorumlar

Bu bölümde işletme eğitim yapan öğrenciye işletme tarafından verilmesi zorunlu ücret ile ilgili yargılar hakkında bulgu ve yorumlar bulunmaktadır.

Tablo 23 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Yasal Düzenlemeye Göre Alması Gereken Ücret Durumuna Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
STAJ İÇİN YAPILAN YASAL DÜZENLEMEYLE TESPİT EDİLEN ÜCRET ORANI YETERLİDİR	Her Zaman	104	43
	Çoğunlukla	64	26
	Bazen	31	13
	Nadiren	25	10
	Hiçbir Zaman	18	7
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,87)dir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “staj için yapılan yasal düzenlemeyle tespit edilen ücret oranı yeterlidir” yargısını çoğunlukla kabul etmektedir

Tablo 24 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Aldıkları Ücretin Yükseltilmesine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
YASAL DÜZENLEMEYLE BELİRTİLEN ÜCRET ORANININ YÜKSELTİLMESİ GEREKİR	Her Zaman	86	36
	Çoğunlukla	32	16
	Bazen	44	20
	Nadiren	36	18
	Hiçbir Zaman	24	12
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,49)dur. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “yasal düzenlemeyle belirtilen ücret oranının yükseltilmesi gerekir” yargısını çoğunlukla kabul etmektedir

Ankete katılan öğrencilerin %69'luk kısmı verilen ücreti yeterli bulmaktadır. Ancak bunun yanında kararsızlarla birlikte düşünüldüğünde oranın yükseltilmesi gerektiği görüşünde olanlarda çoğunluktadır.

Büyük işletmeler öğrencilere işyeri personelinin sosyal haklarını (servis, yemek, iş elbisesi gibi) sağladığında alınan ücret yeterli görünmektedir. Bu imkânları sağlayamayan küçük işyerlerinde çalışan öğrencilerin ise aldıkları ücretle ilgili sıkıntıları görülmektedir.

3.10. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmelerde Bulunan Araç Gereçlere Yönelik Bulgu Ve Yorumlar

Bu bölümde öğrencilerin işletmelerin sahip olduğu araç gereç ve donanımı okulla karşılaştırmasına yönelik bulgu ve yorumlar bulunmaktadır.

Tablo 25 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmelerinin Sahip Olduğu Araç ve Gereçlere Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

ÇALIŞTIĞIM KURUMDA ALANIMLA İLGİLİ BÜTÜN ARAÇ VE GEREÇLERİ BULUYORUM	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
	Her Zaman	125	52
	Çoğunlukla	60	25
	Bazen	16	7
	Nadiren	24	10
	Hiçbir Zaman	17	7
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,04) tür. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “çalıştığım kurumda alanımla ilgili bütün araç ve gereçleri buluyorum” yargısını çoğunlukla kabul etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin % 77’lik kısmı kendisine lazım olan bütün araç gereçleri işletmede bulabilmektedir.

Tablo 26 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletme-Okul Araç Gereçlerini Karşılaştırmasına Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

OKULLARDA GÖREMEDİĞİMİZ MAKİNE VE ALETLERİ İŞYERLERİNDE TANIMA ŞANSINA SAHİBİZ.	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
	Her Zaman	122	50
	Çoğunlukla	69	29
	Bazen	15	6
	Nadiren	10	4
	Hiçbir Zaman	26	11
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,03) tür. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “okullarda göremediğimiz makine ve aletleri işyerlerinde tanıma şansına sahibiz.” yargısını çoğunlukla kabul etmektedir.

Tablo 27 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin İşletmede Kullanması Gerekli Araç Gereçlere Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİNDE KULLANMAM GEREKEN ARAÇ VE GEREÇ HAKKINDA GEREKLİ DENEYİMİ KAZANDIM	Her Zaman	177	73
	Çoğunlukla	33	14
	Bazen	15	6
	Nadiren	9	4
	Hiçbir Zaman	8	3
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (1,55) tir . Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “işyerinde kullanmam gereken araç ve gereç hakkında gerekli deneyimi kazandım” yargısını her zaman kabul etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin %87’lik bölümü işyerindeki araç gereçleri kullanması için gerekli tecrübeyi kazandığı görüşünü onaylamaktadır. ,

İşletme beceri eğitimi alan öğrenci okulda karşılaşmadığı birçok araç gereci staj sırasında görmekte, okulda görmediği makineleri tanıma şansına sahip olmaktadır. Araç gereci kullanma becerisini ve alanıyla ilgili mesleki alışkanlıklarını staj sürecinde geliştirmektedir.

3.11. İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleki Kazanımlarına Yönelik Bulgu Ve Yorumlar

Bu bölümde öğrenciler işletme eğitiminin kendilerine kazandırdıkları deneyimin geleceğine yön vermesine yönelik bulgu ve yorumlar bulunmaktadır.

Tablo 28 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitimi Sonucu Kazandığı Deneyime Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
İŞYERİNDEKİ KAZANDIĞIM DENEYİM SONUCUNDA, BU ALANIN GELECEKTE BENİM İÇİN UYGUN OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUM	Her Zaman	92	38
	Çoğunlukla	60	25
	Bazen	29	12
	Nadiren	15	6
	Hiçbir Zaman	46	19
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (0,56) dır . Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “işyerindeki kazandığım deneyim sonucunda, bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum” yargısını çoğunlukla kabul etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin %65’lik bölümü gelecekte kendisi için uygun olduğunu düşünmektedir.

Tablo 29 : İşletme Eğitimi Alan Öğrencilerin Okul Sonrası Farklı Bir Alanda Çalışmak İstemesine Yönelik Frekans Ve Yüzde Değerleri

	Tercih	Frekans (N)	Yüzde (%)
EĞİTİMİ TAMAMLADIKTAN SONRA FARKLI BİR ALANDA ÇALIŞMAK İSTİYORUM	Her Zaman	40	17
	Çoğunlukla	27	11
	Bazen	101	42
	Nadiren	13	5
	Hiçbir Zaman	61	25
	TOPLAM	242	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları doğrultusunda elde edilen değer (-0,11)dir. Bunu yorumlayacak olursak, öğrenciler “eğitimi tamamladıktan sonra farklı bir alanda çalışmak istiyorum ” yargısına yönelik belirli bir tutuma sahip değillerdir.

Ankete katılan öğrencilerin %50’lik kısmı Eğitimini tamamladıktan sonra farklı bir alanda çalışmak istiyorum yargısına kararsızdır.

Öğrencilerin büyük bölümü kendi alanıyla ilgili meslek sahibi olmak istemektedir. Fakat günümüzde istihdam sorunu mevcuttur. Öğrencilerin staj yaptığı kurum gibi işletme sayıları sınırlı fakat buna karşın meslek lisesi mezunu sayısı fazladır. Ekonomik kaygılar ile beraber düşünüldüğünde öğrencilerin bu kararsızlığı daha iyi anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Bir ülkenin kalkınması sanayileşmesiyle paraleldir. Sanayileşme denilince akla gelecek en önemli unsurlardan biri teknolojik gelişmenin gerektireceği bilgi beceri düzeyine sahip nitelikli işgücüdür. Bu işgücünü oluşturmanın yolu mesleki ve teknik eğitimidir. Türkiye de mesleki ve teknik eğitimin tarihi Cumhuriyet öncesi Ahilik ve Gedik kuruluşlarına dayanmaktadır. Cumhuriyet sonrası batıdaki gelişmeye paralel olarak etkisini yitiren bu kuruluşların yerini mesleki ve teknik eğitim veren okullar almıştır.

Öncelikli işlevi sınırlı sayıda ki iş kollarına öncülük etmek olan mesleki ve teknik eğitim okulları ne yazık ki gelişmeye ayak uyduramamış ve gelişen sanayinin gerisinde kalmıştır. Milli Eğitim Şuraları, kalkınma planları, mevcut yasal düzenlemeler ile konuya önem verilmiştir.

Bu konuda önemli gelişmelerden biri olan 3308 sayılı Çıraklık Ve Mesleki Eğitim Kanunu ile eğitimde en önemli sorunu oluşturan pratik ve teori arasındaki uyumsuzluk çözülmeye çalışılmıştır. Bu kanunla birlikte öğrencilere uygulamaya yönelik işletmelerde mesleki eğitimle ilgili beceri eğitimine yönelik staj yapma zorunluluğu getirilmiştir.

Bu araştırmada işletmelerin mesleki eğitime olan katkıları öğrenci görüşleri temelinde incelenmiştir. Araştırmanın ana amacı işletmelerde staj yapan meslek lisesi öğrencilerinin staj eğitimine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesidir.

Uygulama 6 endüstri meslek lisesinde meslek lisesi 11. sınıf öğrencileriyle yapılmıştır.

Sonuç olarak bu araştırmada elde edilen bilgiler şu şekilde yorumlanabilir.

İlk dört soru İşyerindeki yöneticinin stajyer öğrenciye karşı tavrını belirten yargılardır. Öğrenciler bu yargıları çoğunlukla onaylamaktadır.

İşyerindeki yöneticinin öğrencinin sosyal haklarına yönelik tavrını belirten yargılar öğrenciler tarafından çoğunlukla onaylanmaktadır.

İşyeriyle okulun mesleki becerilerinin karşılaştırılmasında işyerinde kazanılan mesleki beceri okuldakine oranla daha fazladır görüşü büyük oranda kabul görmüştür.

Öğrenci işletme beceri eğitimi sonrasında yönelik yargılarda belli bir tutuma sahip değildir.

İşletme yerindeki diğer personelin öğrenciye yönelik olumlu davranışlarını belirten yargılar çoğunlukla onaylanmaktadır.

Öğrencinin ücretle ilgili tutumuna yönelik yargılarda ücretin yeterli olduğu görüşü çoğunlukla onaylanmakla birlikte, ücretin arttırılması görüşü kabul görmektedir.

Öğrencilerin meslekleri icabı kullanmaları gereken aletler konusunda gerekli deneyimleri kazandıklarını belirten yargılar büyük oranda kabul görmektedir.

Öğrencilerin eğitimlerini tamamladıktan sonra mesleki eğitimlerine uygun bir işte çalışmak istediklerini belirten yargı çoğunlukla onaylanmaktadır.

Eğitimlerini tamamladıktan sonra mesleki eğitimleri dışında bir alanda istihdam olmalarını belirten yargıya yönelik öğrenci görüşü nadirendir.

Öneriler

Bu araştırma işletmelerde staj yapan meslek lisesi öğrencilerine staj yaptıkları kurumlarının mesleki etkilerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre işletmecilere ve eğitimle ilgili yetkililere şu önerilerde bulunabiliriz.

- Araştırmada elde edilen sonuçlar göre öğrenciler birçok konuyu çoğunlukla onaylarken bazı konularda belirgin bir tutum gösterememiş bazılarına da nadiren görüşünü bildirmişlerdir. Konuların birçoğunu çoğunlukla onayladıkları için işletmelerin bu konularda mesleki etkilerinin olumlu olduğu söylenebilir. Fakat öğrencilerin genelde olumlu tutuma sahip oldukları bu konularda, tutumlarının olumlu yönde çok güçlü olmadığı görülmektedir. Bu duruma dikkat edilmelidir. İşletmeci ve Okul Yönetimi meslek lisesi öğrencilerinin bu konulardaki tutumlarının olumlu yönde güçlenebilmesi için gerekli çabayı göstermeleri kendi iş kollarında kalite ve verim açısından yararlı sonuçlar doğuracaktır. İşletme de beceri eğitimine gönderilmeden önce staj eğitimi süresince kendilerine tanınan ve yönetmelikle güvence altına alınan haklar konusunda öğretmenleri tarafından bilgilendirilmelidir. İşletmede beceri eğitimine gönderilmeden önce staj yapacakları işletmedeki görev tanımı konusunda öğretmenleri ya da işletme tarafından bilgilendirilmelidir.
- Öğrencilerle ilgili elde edilen sonuçlarda önemli olan bir nokta öğrencilerin uygulama yapmakta oldukları işletmede kazandıkları deneyimin olumlu olduklarını onaylamalarına rağmen, lise eğitimini tamamladıktan sonra meslekte kalma görüşünde belirsizlik vardır. Bunu nedenleri ilgili okul ve işletme birimlerinde anlaşılmaya çalışılmalıdır. Öğrencilerin işyerleri hakkında kuvvetli bir çoğunlukla onaylamanın gerçekleşmemesinin sebepleri üzerinde durulmalıdır. İşletmedeki yönetici konumundaki kişilerde bu konunun önemi nedeniyle, öğrenciyle ilgili eğitimi sadece vergiden düşülecek yasal bir avantaj ve zorunluluk olarak görmenin dışında nitelikli istihdam ihtiyacına yönelik değerlendirmeleri sağlanmalıdır. İşletmelerin bu konuyu çok yönlü değerlendirmeleri için okul tarafından işletmelere yönelik bu konuyla ilgili

eğitsel çalışmalar organize edilebilir. İşletmeler kendi bünyelerinde staj eğitimine gerekli önemi vermeli, öğrenci için işletmenin bir eğitim öğretim ortamı olduğu gerçeğinden yola çıkarak çalışmalarını daha planlı organize etmelidir.

- Öğrencilerle ilgili elde edilen sonuçlarda önemli bir nokta da stajla ilgili belirlenen ücretin kısmen yeterli olduğu onaylansa bile bu onay çok güçlü değildir. İlgili kanunun ücret ile ilgili maddesi günün şartlarına uygun olarak düzenlenmesi toplumda mesleki eğitimi teşvik yönünde olumlu yankı bulacaktır.
- Öğrencilerle ilgili elde edilen sonuçlarda dikkati çeken önemli bir noktada, lise eğitimi sona erdiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kendi alanlarında çalışmak istediğini savunsalar da farklı bir alanda çalışma isteğiyle ilgili yargıya kararsız bir tutum sergilemişlerdir. Toplumumuzdaki istihdam raporları dikkate alındığında meslek lisesi mezunlarının çoğunun kendi alanının dışında çalıştığı gözlemlenmektedir. Meslek lisesi mezununun alan değiştirmesi mesleki eğitim maliyetinin yüksek olması nedeniyle ülke ekonomisi adına bir kayıptır. Aynı şekilde işletmeler içinse kazanılmış bilginin değerlendirilememesi adına da bir kayıptır. Bu nedenle mesleki eğitimi tamamlayan büyük çoğunluğun kendi alanında çalışmasına yönelik olumlu çabalar harcanmalıdır. Alanı daha cazip hale getirecek, ekonomik sosyal eğitsel koşulların düzenlenmesinde yetkili birimlerin işletmelerle sürekli aktif bir işbirliği içerisinde olması, işletmelerde istihdam edilecek personelin ihtiyaç alanında mesleki eğitim almış olması gerekli kanuni düzenlemelerle sağlanmalıdır.
- Mesleki eğitimdeki öğrencilerin kendi alanlarında kalıp kalmamaya dönük tutumlarının olumlu yöndeki tutumlarının olumlu hale getirilebilmesinin yollarından biride Türkiye deki mesleki rehberlik sisteminin işlevsel hale getirilmesi, öğrencilerin meslek seçimi esnasında bu servislerle irtibatlı olması gerekmektedir. Yönlendirme kişiden çok yetkili kurumlar tarafından yapılmalıdır. Rehberlik servisleri mesleki eğitimin tamamında uygulanarak mesleği tanıtıcı ve yönlendirerek teşvik edici çalışmalara devam etmelidir. Mesleki eğitim tüm toplumu ilgilendirdiği için kitle iletişim araçlarından bu yönde yararlanılabilir.

- Meslek lisesi mezunları kendi alanlarında meslek yüksekokuluna devam edebilmektedir. Ayrıca meslek lisesi öğrencilerinin üniversite giriş sınavı mesleklerle ilgili temel beceri ve kabiliyetleri sorgulayıcı niteliklerde olmalıdır.
- Araştırma sonucunda sanayileşmiş ülkelerde mesleki eğitime verilen önem ve değer dikkate alınarak araştırmamızda da örneklerini verdiğimiz ülkelerdeki meslek eğitiminin kurumsallaşması dikkatle incelenmeli ve ülkemiz kurum ve değerleri dikkate alınarak aktif, işlevsel mesleki eğitim politikasını devlet politikası haline getirilmesi sağlanmalıdır. Eğitim sistemi içerisinde mesleki eğitimle ilgili problemler çözülmeye çalışılmalı ve sadece eğitim sisteminin problemi olarak görülmeyip bu konuda işletmelerin, meslek odalarının ve diğer meslek kuruluşlarının sorumluluklarını arttırıcı yönde tedbirler alınmalıdır. Bu konuda işletmeler için uzun vadeli faydaları da gündeme getirilerek gerekli yasal ve eğitimsel çalışmalar bu amaçla gerçekleştirilmelidir.
- Mesleki ve teknik eğitim de son mesleki eğitim uygulamaları doğrultusunda tarafların tutumları, öğrencilerin eğitimden sonraki görüşleri, değerlendirmeleri mesleki eğitimle ilgili tutumları, kendi alanlarında istihdam edilip edilmedikleri, kendi alanlarında istihdama yönelik motivasyon çalışmalarının araştırılması konunun daha ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmesi için yararlı olacaktır.

Araştırma sonucunda bu konu hakkında çalışmak isteyen araştırmacılara şu önerilerde bulunabiliriz.

- Araştırma anketini oluştururken işletme beceri eğitimindeki tüm tarafların görüşlerini değerlendirecek şekilde sorular hazırlanabilir.
- Öğrenci görüşleri alınırken öğrencilerin çalıştıkları işletmenin personel sayısı, sosyal imkânları, işletmenin büyüklüğü değişkenleri de dikkate alınabilir.

Anket oluşturulurken işletmelerde bulunan ekipmanların sayısı, işletmenin araç gereç imkânı gibi değişkenler de dikkate alınarak işletmelerin araç gereç bakımından yeterliliğine göre öğrenci görüşlerindeki farklılıklar incelenebilir.

KAYNAKÇA

- ADEM, M .(1993). **Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı**, Ankara. A. Ü. Eğitim Birimleri Fakültesi Yayınlan. No 172.
- AKHUN İ.: **“Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi (OSANOR), Çağdaş Gelişmeler ışığında Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin Yeri Ve Rolü”**, Uluslar arası Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı :2 ,1987
- AKSAN, H(1986). **Ortaöğretimde Eğitim Talebinin Belirleyicileri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü-, Ankara.
- ALEX, L(1985) **Development Prospects of Vocational Training**, Paper Presented at the International Seminar of the International Association of Educational and Vocational Guidance, Dubrovnik, Yugoslavia.
- ALKAN, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ(1980). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Prensipleri**, Ankara: G.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınlan No: 90.
- ALKAN, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ(1994). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**, Ankara: G.Ü. Eğitim Fakültesi.
- ARSLAN, M, M(1992). **Türkiye’de Yaygın Eğitim**, Ankara: Erek Ofset Matbaası.
- ASLIER, M,:**“Anadolu Ahi Teşkilatında Meslek Eğitimi”**, Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi Sayı 104,1961
- AYKAÇ, N,:**“Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim”** Milli Eğitim Dergisi Sayı 155-156 Yaz –Güz 2002
- BALOĞLU Z,: **“Türkiye de Eğitim Sorunları Ve Değişime Yapısal Uyum Önerileri”**, TUSİAD Yayınları,İstanbul ,1990
- BARUTÇU, P.(1995). **Ticaret Turizm Meslek Liselerine Olan Bireysel Talebi Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi, (Ankara İli Örneği)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- BAŞARAN, İ. E.(1996). **"Türkiye Eğitim Sistemi"**, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996.

BOYACI: (1990). **Endüstri Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Beklenti ve Kaygı Düzeyleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

CANTOR, L.(1991) "**Vocational Education and Training in the Developed World**", *The Vocational Aspect of Education, No:115, September*

ÇAĞATAY, N(1974). "**Bir Türk Kurumu Olan Ahilik**", A.Ü. İlahiyat Fakültesi, Ankara.

DOĞAN, Hıfzı, Cevat Alkan ve İlhan Sezgin. **Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri**. Ankara:A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınlan No:90,1980.

DOĞAN, H(1995). **Okul Sanayi İlişkileri**. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

DOĞAN, H(1995). **Okul Sanayi İlişkileri**. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı)1985. **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989**. Ankara:DPT, Yayın No:1974. Başbakanlık Basımevi.

ERTÜRK, S (1979)."**Eğitimde Program Geliştirme**", 3.Baskı, Yelkentepe Yayınları:4, Ankara.

GREINERT Wolf Dietrich.: "**An International Comparison of Systems of Technical and Vocational Education and Attempt at Classification**" Innovative Methods of Technical and Vocational Education Report of the Unesco International Symposium Hamburg June 9,1989

GÜROL M.: "**Okul Sanayi İşbirliği**", Pegem Yayınevi, Ankara, 1997

KARAKUCAK, Oğuz. **Avrupa Topluluğunda ve Türkiye’de Meslekî Eğitim**, İktisadî Kalkınma Vakfı Yayınları, Ankara, 1992: 70-71.

KARASAR, N(1991). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, (4. Basım) Ankara: Senem Matbaacılık San. ve Tic. AŞ.

- KÜLAHÇI, M.: “**Üniversite-Sanayi İşbirliği**”, F.U. Teknik Eğitim fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Lisans Üstü Ders Notları, Elazığ,1991
- M E B(Milli Eğitim Bakanlığı)(1978). **Mesleki ve Teknik Eğitime Toplu Bakış**, Ankara: Mesleki Teknik Öğretim Etüt ve Programlama Dairesi Yayını.
- M.E.B. **2001 Yılı Başında Millî Eğitim**, AÇEM ve 4 Akşam Sanat Okulu Matbaası, 2000:297
- MEB – YÖK. Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi, 2002, <http://cmyo.ankara.edu.tr/proje/>
- MEB Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü. **Çıraklık ve Meslek Eğitim Kurulu Toplantısı**. Ankara: 1994.
- MEB. **16. Millî Eğitim Şûrası, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar**, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1999:249-270.
- MEB. **2001 Yılı Başında Millî Eğitim**, AÇEM ve 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası, Ankara, 2001.
- MEB. **2002 Yılı Başında Millî Eğitim**, 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası, Ankara, 2001.
- MEB. **Kız Teknik Öğretimde Gelişmeler II**, DAYM Matbaası, Ankara, 1993:21.
- MEB. **Millî Eğitim Sayısal Veriler 2000**, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2000.
- MEB. **TBMM 1995 Yılı Bütçe Raporu**, DAYM Matbaası, Ankara, 1994.
- MEB. **TBMM 1996 Yılı Bütçe Raporu**, DAYM Matbaası, Ankara, 1996.
- MEB. **TBMM 1997 Yılı Bütçe Raporu**, DAYM Matbaası, Ankara, 1996.
- MEB. **TBMM 1998 Yılı Bütçe Raporu**, DAYM Matbaası, Ankara, 1997.
- MEB. **Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Raporu**. Ankara: 1990,8.159-160.
- Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumları Öğrencilerin Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitim Yönetmeliği** 6. Kasım. 1986 Tarih ve 19273 Sayılı Resmi Gazete.

METARGEM: “**Endüstri Meslek Lisesi Mezunlarını İzleme Araştırması**”, Yayın No:14, Ankara, Ekim, 1997

Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.).” **Resmi Gazete**, 14574; 24 Haziran 1973.

OLGUN, Kenan (2005) “**Sakarya ‘da Eğitim** “ Sakarya İli Tarihi , Editör M.DEMİR İstanbul , Kaya Matbaası : 994-997

PEHLİVAN, İ (1988). **Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu Gereğince Sümerbank Banka Şubesinde Ticaret Lisesi Öğrencilerine Yaptırılan Beceri Eğitimi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

PEKİN, T.: “**Makro İktisat**”, İzmir, 1996

SARIKAYA, Murat, **Öğrencilerin Endüstri Meslek Liselerine olan talebini Etkileyen Etkenler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara ,1999

SCHMİDT, H(1995). **Scenario of the Vocational Training Systems in the Federal Republic of Germany to 1995**, Promotion of Cooperation Among Research and Development Organizations in the Field of Vocational Training.

SERİN, N(1972). **Eğitim Ekonomisi**, Ankara : Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını No. 25, Sevinç matbaası.

SEZGİN, İlhan vd. **Meslekî ve Teknik Eğitim Esasları**, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998:231.

ŞAHİNKESEN, A.: “**Eğitimde İkili Sistem (Okul İşyeri İşbirliğine dayalı Sistem)**”, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 25, Sayı .:2,Ankara ,1992

ŞİMŞEK, Ali, **Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması**, TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 1999, Yayın no: 99-2/252:35.

T D K(Türk Dil Kurumu).(1996). **İmla Kılavuzu**, Ankara: TDK. Yayınları: 525, Türk Tarih Kurumu Basım evi.

TAMEM “**2000 yılında Meslekî Eğitim Sempozyumu**” İMKB Toplantı salonu, Dokümantasyon, İstanbul, 1996:72.

- TAYMAZ, H(1987). **Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirilmesi. Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarının Dünü - Bugünü Geleceği Sempozyumu**, Bildiri Notları.
- TED ,2004 **“Üniversiteye Girişteki Alan Ve Katsayı Uygulamasının Endüstriyel Ve Teknik Eğitim Üzerindeki Etkileri”**
- TEMEL, Mehmet, **“Orta Kademedeki Meslekî ve Teknik Eğitim ile Meslek Yüksek Okulları Arasında Uyum Sorunları”** 21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Sempozyumu, 22-23 Mayıs 1996 Çankırı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1996:6.
- TEZCAN, Mahmut, **“Eğitim Sosyolojisi “** Ankara 1994
- TİSK, **Türkiye’de ve Dünya’da Meslekî Eğitim**, İnceleme yayınları, Ankara, 1997:3.
- Türkçe Sözlük**. İstanbul: Kipaş Dağıtımcılık,1986
- ÜNSÜR, A.(1998).**“İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi”**,Sakarya.
- ÜLTANIR, Gürcan. **Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi “Kavram ve Teknikler”**. Eylül Yayınları, Ankara, 2000: 13.
- YAZICI K.: “Modern İşletmecilik Ders Notları”,KTÜ yayınları, Trabzon,1991.
- YÜKSEK O. (2004). **Mesleki Ortaöğretim Kurumlarında İşletmede Beceri Eğitimi Uygulamasının İşletme ve Öğrenci Açısından Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, M. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- WOLANSKY, W. D, Kang, C. T. L(1991). **Comparison of Curriculum and Career Choiccs of Senior School Students in Taiwan and tne United States**, Paper Presented at the Annual Meeting of the American Vocational Association Los Angeles.
- YAZMAN İ.: **“Çalışan Çocukların Hukuki Sorunları”**, TURKİŞ-OSTİM Çıraklık Eğitim Merkezi Çalışan Çocukların Sorunları Semineri, Turk-iş Çalışan Çocuklar Bürosu Mayıs, 1994

- (1996). **Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Politikaları**, (Çeviren: S.Atabay, N. Alan). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Basım Evi.
- (1991). **Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimde Gelişmeler**, İstanbul.
- (1996). **Endüstriyel Teknik Öğretim Okul ve Kurumlarının 1996 - 1997 Öğretim Yılı Bilgi Dokümanı**, Ankara: Atatürk Tek. ve End .Meslek Lisesi Matbaası.

EKLER

EK A : ÖĞRENCİ ANKETİ

STAJLA İLGİLİ ANKET FORMU

1. Okulu : _____ 2. Cinsiyeti Kız
Erkek

3. Sınıfı :

4. Alanı :

AÇIKLAMA: Sevgili öğrenciler aşağıda işletmelerde yaptığınız stajın mesleki becerilerinizi kazanmaktaki katkılarını belirlemek ve bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek için bazı yargılar hazırlanmıştır. Bu yargılarla ilgili düşüncelerinizi belirlerken eğer yargıyı bütünüyle onaylıyorsanız '**Her Zaman**', eğer yargıyı bir derece onaylıyorsanız '**Çoğunlukla**', eğer yargıyla ilgili net bir kararınız yoksa '**Kararsız**', eğer yargıyı belli bir derecede onaylamıyorsanız '**Nadiren**' ya da yargıyı kesinlikle onaylamıyorsanız '**Hiçbir Zaman**'ı işaretleyiniz.

**Her Çoğunlukla Kararsız Nadiren Hiçbir
Zaman Zaman**

5. İşyerimdeki amirim işi öğrenmemde oldukça yardımcı olmaktadır. ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
6. Staj yerindeki amirim bana işyerinde diğer çalışanlardan farklı davranmaktadır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
7. Staj yaptığım kurumdaki amirim yasal düzenlemeye eksiksiz uymaktadır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
8. Amirim öğreneceğim işi bütün Yönleriyle kavramam için bütün fırsatları tanımaktadır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )

9. İşyerinde stajla ilgili yasal düzenlemeye eksiksiz uyulmaktadır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
10. İşyerim yasal düzenlemeyle belirlenen izin koşullarına uymaktadır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
11. Çalışma saatleriyle ilgili yasal düzenlemeye uyulmaktadır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
12. İşyerinde kazandığım mesleki beceri okulda kazandığıma göre çok fazladır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
13. Okulda işyerine göre daha fazla mesleki beceri kazandım ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
14. Staj yapacağım işletme okul tarafından belirlenmiştir ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
15. Staj yerini bulmak kolay olmuştur. ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
16. Staj yapacağım yeri bulmak için çok fazla işyeri araştırmam gerekti. ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
17. Staj yaptığım kurumun koşulları iyi olduğu için orada kalmayı düşünüyorum. ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
18. İşyerinin şartlarını uygun bulmadığım için okul bitince farklı bir işyerinde çalışmayı düşünüyorum ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
19. Staj süresinin bir yıl olması deneyim için yeterlidir ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
20. Staj süresi mesleki becerilerin iş hayatında kazanılması için yeterlidir. ( ) ( ) ( ) ( ) ( )

21. İşyerinde diğer personel benim mesleki becerilerimi kazanmamda yardımcı olmaktadır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
22. İşyerinde gerekli araç ve gerecin kullanılmasında diğer personel yardımcı olmaktadır. ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
23. Çalıştığım kurumdaki iş arkadaşları stajyer olduğum için farklı davranmıyorlar ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
24. İşyerinde alanımla ilgili öğrenmem gerekli durumlarda iş arkadaşları gerekeni yapmaktadır ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
25. Staj için yapılan yasal düzenlemeyle tespit edilen ücret oranı yeterlidir ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
26. Yasal düzenlemeyle belirlenen ücret oranının yükseltilmesi gerekir ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
27. İşyerinde bütün araçların kullanılmasında bana izin veriyorlar ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
28. Çalıştığım kurumda alanımla ilgili bütün araç ve gereçleri buluyorum ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
29. Okullarda göremediğimiz makine ve aletleri işyerlerinde tanıma şansına sahibiz. ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
30. İşyerinde kullanmam gereken araç ve gereç hakkında gerekli deneyimi kazandım ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
31. İşyerindeki kazandığım deneyim sonucunda, bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum ( ) ( ) ( ) ( ) ( )
32. Eğitimi tamamladıktan sonra farklı bir alanda çalışmak istiyorum ( ) ( ) ( ) ( ) ( )

EK B : SAKARYA VALİLİK MAKAMINDAN ALINAN TEZ UYGULANMASINA DAİR İZİN BELGESİ

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.54.00.05.01. 070 /
KONU : Anket

9275

VALİLİK MAKAMINA
SAKARYA

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı öğrencisi Alparslan GÖÇEN; Meslek Lisesi öğrencileri ile Koordinatör öğretmenlere yönelik "**İşletmelerde Staj yapan Meslek Lisesi öğrencilerinin Mesleki Becerilerine Okulun ve İşletmenin Etkisi**" konulu anket çalışması yapmak istediğini Sakarya Üniversitesinin 16.03.2006 tarih ve 928 sayılı yazılarında belirtilmektedir.

Soz konusu Anketin dersleri aksatmamak kaydıyla uygulanması; Sorumluluğun Okul Müdürlüğüne ait olması şartı ile Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınızı arz ederim.

Murat YAZICI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.
16/03/2006
Muammer AKSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

Alparslan GÖÇEN 1975 yılında Kocaeli ilinde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini 1982-1990 yılları arasında İzmit Mehmet Akif İlköğretim okulunda, Lise eğitimini 1990-1994 yılları arasında İzmit Teknik Lisesi Elektrik Bölümü'nde tamamladı.1996 yılında Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektrik Eğitimi Bölümü' ne girdi. Fakülteyi 2000 yılında tamamladı. Aynı yıl öğretmenlik görevi için tayini Sakarya ili Hendek İlçesi' ne çıktı. 2004 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları Ve Öğretim Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans'ı kazandı. Halen Hendek Endüstri Meslek Lisesi Elektrik Bölümü'nde Elektrik Öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Alparslan GÖÇEN evli ve bir çocuk babasıdır.